

374.00685

๑5251

9.3

กรณีศึกษาภายในและแนวทางการนำไปใช้ในงาน
ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด

ปริญญาโท

ชอง

อัญชลี กำพลรัตน์

27 ส.ค. 2534

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ความหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่

กุมภาพันธ์ 2534

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

173314

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้

ขออุทิศแด่

รองศาสตราจารย์ ดร.สัจจิต อุทรานันท์

กรรมการที่ปรึกษา

ผู้วางกลับไปก่อนที่ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้จะเสร็จสมบูรณ์

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควร
รับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คณะกรรมการควบคุม

.....ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร.ปฐม นิคมานนท์)

.....กรรมการ
(ดร.ทองอยู่ แก้วไทรชะ)

คณะกรรมการสอบ

.....ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร.ปฐม นิคมานนท์)

.....กรรมการ
(ดร.ทองอยู่ แก้วไทรชะ)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(รองศาสตราจารย์เชิษฐ์ศรี วิวิธศิริ)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.สมพร บัวทอง)

วันที่...๕...เดือน มีนาคม พ.ศ. 2534

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาจาก รองศาสตราจารย์ ดร.ปฐม นิคมานนท์
ดร.ทองอยู่ แก้วไพเราะ รองศาสตราจารย์ ดร.สังัก อุทรานันท์ และรองศาสตราจารย์เชิธรศรี
วิวิธสิริ ที่ได้ช่วยเหลือแนะนำ ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ พร้อมทั้งให้กำลังใจมาโดยตลอด
ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ดร.วิชัย คันศิริ ดร.เจริญผล สุวรรณโชติ ดร.วิศิษฐ์ ชุมวรฐาธิ
ดร.อาคม จันทสุนทร ดร.สุวัฒน์ เงินฉ่ำ ดร.จรัส นองมาก อาจารย์เพ็ญสุข หวังแก้ว
อาจารย์ประหยัศ หรั่งคุณ อาจารย์บุญเลิศ ภพลาภ อาจารย์เค็ม แยมเสมอ อาจารย์ไพฑูรย์
จัยสัน รองศาสตราจารย์ซารี มณีศรี อาจารย์กีวีวรรณ ฉายะเกษศรีน อาจารย์เกษร มงคล
อาจารย์ฉวีล วรรณปะเก อาจารย์มานพ กาละที อาจารย์ฉลวย บุญญาภินันท์ อาจารย์เพ็ญพักตร์
ลิมสัมพันธ์ และอาจารย์สมปอง ภูวรางกูร ที่ได้กรุณาเป็นพี่เลี้ยงช่วยเหลือ
อย่างดียิ่งในการแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยครั้งนี้

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้รับความช่วยเหลือและแนะนำอย่างดียิ่ง จากท่านอาจารย์ ดร.ไพฑูรย์
โพธิสาร ที่คอยให้กำลังใจช่วยเหลือด้วยดีตลอดมา ผู้วิจัยขอขอบคุณไว้ ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยหวังว่างานวิจัยเรื่องนี้จะมีส่วนช่วยการนิเทศการศึกษา จึงขออุทิศผลแห่งกรรมดี
อันนี้แด่ ท่านศาสตราจารย์ ดร.สังัก อุทรานันท์ ผู้ที่ได้ให้คำแนะนำที่มีค่ายิ่งในการศึกษาเรื่องนี้
ในฐานะที่เป็นกรรมการที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ซึ่งท่านได้ถึงแก่กรรมก่อนที่ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ จะสำเร็จ
บริบูรณ์ โดยทั้งความเมตตา ความเป็นปราชญ์ และความมุ่งมั่นตั้งใจ ให้ลูกศิษย์ได้ระลึกถึงและยึดถือเป็น
ตัวอย่างที่ดีตลอดไป

อัญชลี กำพลรัตน์

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	8
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	8
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	8
นิยามศัพท์เฉพาะ	9
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
การนิเทศการศึกษา	10
การนิเทศการศึกษานอกโรงเรียน	17
การนิเทศการศึกษาภายใน	23
ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด	29
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการศึกษาภายใน	34
3 วิธีดำเนินการวิจัย	38
รูปแบบการวิจัย	38
การเลือกผู้เชี่ยวชาญ	39
เครื่องมือและวิธีการรวบรวมข้อมูล	40
การวิเคราะห์ข้อมูล	47
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	49

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	51
การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	51
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	75
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	75
วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	76
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า	77
อภิปรายผล	85
ข้อเสนอแนะ	96
บรรณานุกรม	98
ภาคผนวก	103
ประวัติย่อของผู้วิจัย	165

บัญชีตาราง

ตาราง

หน้า

- 1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษากายในคำมัธฐานและคำพิสัยควอไทล์
จากการใช้แบบสอบถามรอบที่ 2 และ 3 53
- 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษากายในคำมัธฐานและคำพิสัยควอไทล์
จากแบบสอบถามรอบที่ 2 และ 3 63

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 ตัวอย่างข้อคำถามในแบบสอบถามรอบแรก พร้อมหังกำตอบของผู้เชี่ยวชาญ	41
2 ตัวอย่างแบบสอบถามรอบที่สอง	44
3 ตัวอย่างแบบสอบถามรอบที่สาม	46
4 ความถี่ฐานและค่าพิสัยควอไทล์ จากการใช้แบบสอบถามรอบที่ 2 และ 3	60
5 ความถี่ฐานและค่าพิสัยควอไทล์ จากการใช้แบบสอบถามรอบที่ 2 และ 3	73

บทที่ 1

บทนำ

บทนำ

ในการจัดการศึกษาโดยทั่วไป ถึงแม้ว่าผู้บริหารจะได้จัดระบบบริหารเป็นอย่างดี มีการควบคุมประสิทธิภาพ และเอาใจใส่ต่อการดำเนินงานต่าง ๆ ที่พึงใจก็ตาม เมื่อเวลาและสภาพแวดล้อมเปลี่ยนไป ความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิชาการและเทคโนโลยีใหม่ ๆ มีบทบาทต่อสังคมมากขึ้น การจัดการศึกษาก็จำเป็นต้องเปลี่ยนไปด้วย บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาก็จะต้องมีการเปลี่ยนแปลง ปรับปรุง และพัฒนา ให้สอดคล้องกับสภาพการที่เปลี่ยนแปลงเหล่านั้น จึงจำเป็นต้องมีกลไก หรือวิธีการต่าง ๆ ช่วยให้ผู้เกี่ยวข้องได้มีการพัฒนาหรือปรับตัวให้เหมาะสม

การนิเทศการศึกษาเป็นวิธีการสำคัญวิธีหนึ่ง ที่นำมาใช้ในการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาใหม่ความสามารถในการปฏิบัติงานบทบาทและหน้าที่ของตนให้มีประสิทธิภาพ การนิเทศการศึกษานี้เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการให้คำปรึกษา ให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ สนับสนุน สร้างขวัญและกำลังใจ แก่ครูปฏิบัติงานทุกระดับ รวมไปถึงการประสานงาน การควบคุมคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษา การประเมินผลทางการศึกษา เป้าหมายสูงสุดของการนิเทศการศึกษาอยู่ที่คุณภาพและประสิทธิภาพของงาน คุณภาพของครูหรือคุณภาพผลผลิตทางการศึกษาเพราะ การนิเทศการศึกษาที่ดี จะส่งผลไปสู่การปฏิบัติงานของบุคลากรทุกระดับ รวมทั้งครูผู้สอน และเจ้าหน้าที่ทุกฝ่าย ซึ่งจะส่งผลคืนไปสู่ครูเรียน หรือผู้รับบริการต่อไป

การนิเทศการศึกษาโดยทั่วไป มีอยู่สองส่วนคือ การนิเทศภายในสถานศึกษา และการนิเทศจากภายนอก การนิเทศภายในสถานศึกษา ได้แก่ การนิเทศที่เกิดจากคณะครูหรือบุคลากรในสถานศึกษานั้นเป็นผู้ดำเนินการเอง ซึ่งได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างานในระดับต่าง ๆ ครู และเจ้าหน้าที่ผู้มีประสบการณ์ ให้การนิเทศแก่ครู หรือเจ้าหน้าที่ที่มีประสบการณ์น้อยกว่า ผู้มีตำแหน่งหรือระดับน้อยกว่า เป็นต้น อีกส่วนหนึ่งคือการนิเทศจากภายนอก ได้แก่ การนิเทศที่ได้รับจากศึกษานิเทศก์ และผู้บริหารระดับต่าง ๆ ที่อยู่ภายนอกสถานศึกษานั้น (ชาวี มณีศรี. ม.ป.ป. : 60)

การนิเทศการศึกษาอย่างเป็นทางการของไทย เริ่มมีมาตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว คือ ราวปี พ.ศ. 2430 ซึ่งการศึกษาในสมัยนั้นได้เริ่มขยายออกไปสู่ประชาชนอย่างกว้างขวางขึ้น เสนาบดีและเจ้านายที่ระดับสูงได้แต่งตั้งบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ ให้ออกไปให้คำแนะนำ และตรวจการปฏิบัติงานของครู อาจารย์ ในโรงเรียนต่าง ๆ ให้การดูแลควบคุมคุณภาพของการศึกษา ด้วยวิธีการจัดสอนวิชาต่าง ๆ ตามที่กระทรวง และกรมใดวางมาตรฐานไว้ เจ้านายที่ออกไปตรวจการศึกษาคตามหัวเมืองนี้เรียกว่า พนักงานตรวจแขวง วิธีการออกตรวจตามโรงเรียนได้มีการพัฒนามาโดยลำดับ เช่น กรมวิสามัญศึกษาในขณะนั้นได้จัดอบรมผู้ทำหน้าที่นี้เทศขึ้นเมื่อวันที่ 19 ธันวาคม พ.ศ. 2495 และในปีต่อมาคือ พ.ศ. 2496 ก็ได้คัดเลือกครู อาจารย์ ที่มีประสบการณ์ มีความรู้ ความสามารถ ขึ้นคนหนึ่ง แต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งศึกษานิเทศก์ จึงนับได้ว่ามีศึกษานิเทศก์เกิดขึ้นอย่างเป็นทางการครั้งแรกในป็นตนเอง

ในปีต่อมาคือ พ.ศ. 2497 กระทรวงศึกษาธิการได้อนุมัติให้จัดตั้งหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมวิสามัญศึกษาขึ้น งานของศึกษานิเทศก์ส่วนใหญ่ในสมัยนั้น เป็นการเริ่มต้น งานที่สำคัญ ได้แก่ การศึกษาค้นคว้า ให้การอบรมครู แนะนำการผลิตและใช้อุปกรณ์การสอน สาคิการสอน จัดทำคู่มือครู และให้ความช่วยเหลือโรงเรียนในส่วนภูมิภาคมากขึ้น

ในปี พ.ศ. 2500 มีการแต่งตั้งศึกษานิเทศก์ฝ่ายสามัญประจำจังหวัด ต่อมาในปี พ.ศ. 2503 กรมวิสามัญศึกษาได้จัดตั้งคณะนิเทศฝ่ายสามัญศึกษาประจำภาคขึ้นทั้ง 12 ภาคการศึกษาของประเทศ เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานและปรับปรุงคุณภาพโรงเรียนในสังกัดกรมวิสามัญศึกษาในภูมิภาคต่าง ๆ (ชารี มณีศรี. ม.ป.ป. : 53 - 55)

ในปัจจุบันกรมต่าง ๆ ในกระทรวงศึกษาธิการ ได้แก่ กรมวิสามัญศึกษา กรมพลศึกษา กรมการฝึกหัดครู กรมอาชีวศึกษา กรมการศึกษานอกโรงเรียน สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ได้จัดตั้งหน่วยงานที่ทำหน้าที่นิเทศการศึกษา สำหรับหน่วยงานของต่นขึ้น ทำให้งานนิเทศการศึกษาทั้งในส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค ดำเนินการอย่างมีระบบ สามารถขยายงานออกไปทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ

บุคลากรที่ทำหน้าที่พิเศษการศึกษาโดยตรง ได้แก่ ศึกษานิเทศก์ การนิเทศลักษณะนี้ เป็นการนิเทศจากบุคคลภายนอกหน่วยงาน ในปัจจุบันยังมีปัญหาในเรื่องไม่สามารถนิเทศได้อย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง ทั้งนี้เพราะมีข้อจำกัดในเรื่องจำนวนบุคลากร และงบประมาณเพื่อการนิเทศ ประกอบกับในระยะหลังนี้บุคลากรในโรงเรียน และสถานศึกษาต่าง ๆ มีความรู้ และวุฒิสูงขึ้น จึงมีการจัดให้บุคลากรในโรงเรียนและสถานศึกษาเหล่านั้นดำเนินการนิเทศกันเอง เป็นการนิเทศภายใน นอกจากจะช่วยแบ่งเบาภาระของศึกษานิเทศก์ซึ่งอยู่ภายนอกโรงเรียนแล้ว ยังเป็นการพัฒนาคุณภาพของงาน และพัฒนาคุณภาพของบุคลากรภายในหน่วยงานให้รวดเร็วขึ้น และทำได้อย่างต่อเนื่อง

การนิเทศการศึกษาภายในนี้โดยขยายขอบเขตกออกไปถึงการนิเทศภายในกลุ่มโรงเรียน การนิเทศภายในสถานศึกษา ทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน

นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2525 เป็นต้นมา แนวคิดเรื่องการนิเทศภายในสถานศึกษาได้รับความสนใจมากขึ้น มีความพยายามศึกษา ค้นคว้า และเผยแพร่แนวคิด และหลักการในการจัดนิเทศ การศึกษาภายในขึ้นมาอย่างจริงจังยิ่งขึ้น ทำให้แนวความคิดนี้ขยายกว้างขวางออกไป และได้รับความสนใจในวงการศึกษามากขึ้นโดยลำดับ (สงัด อุทรานันท์. 2529 : 193 - 198)

ในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนนั้น กรมการศึกษานอกโรงเรียนเป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีหน้าที่จัดการศึกษานอกโรงเรียนให้แก่ประชาชนทั่วประเทศโดยตรง กิจกรรมที่จัดมีรูปแบบต่าง ๆ หลากหลาย เช่น การจัดการศึกษาสายสามัญ ซึ่งมีตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีให้เลือกเรียนได้ถึง 3 วิธีเรียน คือเรียนแบบชั้นเรียน เรียนแบบทางไกล และเรียนด้วยตนเอง การจัดการศึกษาสายอาชีพ มีเปิดสอนหลักสูตรระยะสั้น และประเภทกลุ่มสนใจ นอกจากนั้นยังมีการจัดการศึกษาประเภทข่าวสารข้อมูล ซึ่งโคกหนองสมุทประชาชน แหล่งความรู้ หมู่บ้าน ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน แหล่งการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ และศูนย์วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นต้น (ปฐม นิคมานนท์. 2528 : 214)

หน่วยงานของกรมการศึกษานอกโรงเรียนซึ่งมีหน้าที่จัดการศึกษาในส่วนภูมิภาค ได้แก่ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดที่มีอยู่ในจังหวัดต่าง ๆ ครอบคลุม 73 จังหวัด กลุ่มเป้าหมายของการจัดการศึกษานอกโรงเรียนจึงมีหลากหลาย แตกต่างกันทั้งในเรื่องระดับอายุ พื้นฐานการศึกษา

อาชีพ ฐานะทางเศรษฐกิจ วัฒนธรรม ประเพณี และความสนใจเฉพาะตัว ทางด้านบุคลากรทำให้บริการซึ่งเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนหรือจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนก็มีอยู่ด้วยกันหลายฝ่าย เป็นบุคลากรทั้งในและนอกสังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ซึ่งจำเป็นจะต้องมีการควบคุม ดูแล ให้ความช่วยเหลือประสานงาน ติดตามงาน และอำนวยความสะดวกอย่างใกล้ชิด (กรมการศึกษานอกโรงเรียน. 2525 : 56)

ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดมีลักษณะคล้ายกับสถานศึกษา แต่มีขอบข่ายของการทำงานครอบคลุมทุกพื้นที่ในแต่ละจังหวัด ปัญหาในการบริหารและการปฏิบัติงานต่าง ๆ ย่อมมีขึ้นตลอดเวลา ซึ่งเป็นเรื่องปกติ ปัญหาพื้นฐานที่สำคัญ ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนไม่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของผูเรียน และท้องถิ่น อย่างแท้จริง ผูเรียนเรียนจบแล้วไม่สามารถนำความรู้ที่เรียนไปประกอบอาชีพได้ นักศึกษาออกกลางคัน ผู้สอนหรือวิทยากรยังมีความรู้ไม่ทันต่อวิทยาการใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา ผู้ปฏิบัติงานขาดขวัญและกำลังใจ การประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนยังไม่ดีพอ เป็นต้น (กรมการศึกษานอกโรงเรียน. 2528 : 91 - 94) การแก้ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้นอกจากจะใช้เทคนิคการบริหารและการปฏิบัติการของเจ้าหน้าที่ตามปกติแล้ว การนิเทศการศึกษาทั้งจากศึกษานิเทศก์ และการนิเทศภายในจากบุคลากรของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดเอง ก็เป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยสนับสนุนการปฏิบัติงานของบุคลากรในระดับต่าง ๆ ให้ดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

การนิเทศการศึกษายังเป็นทางการ สำหรับงานการศึกษานอกโรงเรียนมีมาตั้งแต่สมัยที่ยังเป็นกองการศึกษาผู้ใหญ่ สังกัดกรมสามัญศึกษา ผู้ทำหน้าที่นิเทศการศึกษานอกโรงเรียนในสมัยนั้นคือศึกษานิเทศก์กรมสามัญศึกษา แสนกวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ ซึ่งมีทั้งศึกษานิเทศก์ส่วนกลางและศึกษานิเทศก์จังหวัด (นาฏเจลิชว สุมววงศ์. 2516 : 27) ต่อมาปี พ.ศ. 2522 กองการศึกษาผู้ใหญ่ โดยฐานะขึ้นเป็นกรมการศึกษานอกโรงเรียน การแบ่งส่วนราชการของกรมการศึกษานอกโรงเรียนในระยะแรกก็ได้แบ่งออกเป็น 6 กอง ยังไม่มีหน่วยงานที่ทำหน้าที่นิเทศการศึกษายังเป็นทางการ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2523 : 39 - 44)

ในปี พ.ศ. 2523 กระทรวงศึกษาธิการได้รับความเห็นชอบจากคณะที่ปรึกษาระเบียบบริหารราชการแผ่นดินให้ออกระเบียบว่าด้วยการนิเทศงานการศึกษาออกโรงเรียนขึ้น โดยให้งานนิเทศการศึกษาออกโรงเรียนสังกัดสำนักงานเลขาธิการกรม รับผิดชอบการนิเทศการศึกษาออกโรงเรียนต่าง ๆ ทั้งในด้านการบริหาร ด้านวิชาการ และด้านปฏิบัติการของสถานศึกษาในสังกัดกรมการศึกษาออกโรงเรียน (2524 : 42)

ต่อมาได้พิจารณาเห็นว่างานนิเทศการศึกษาออกโรงเรียนมีปริมาณมากขึ้นมีบทบาทและความรับผิดชอบมากขึ้น เพื่อให้การปฏิบัติงานด้านนี้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงมีประกาศกระทรวงศึกษาธิการให้งานนิเทศการศึกษาออกโรงเรียน เป็นหน่วยงานที่มีฐานะเทียบเท่ากอง เรียกว่า หน่วยศึกษานิเทศก์ ในสังกัดกรมการศึกษาออกโรงเรียน เมื่อวันที่ 29 สิงหาคม 2529 (หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการศึกษาออกโรงเรียน. 2530 : 9)

ปัจจุบันหน่วยศึกษานิเทศก์กรมการศึกษาออกโรงเรียน มีอัตรากำลังศึกษานิเทศก์ 130 อัตรา ศึกษานิเทศก์ปฏิบัติงานแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือประเภทแรกปฏิบัติงานประจำอยู่ในส่วนกลาง เรียกว่าศึกษานิเทศก์ส่วนกลาง มีจำนวน 58 อัตรา มีหน้าที่รับผิดชอบติดตามและประเมินผลงานการศึกษาออกโรงเรียนโดยส่วนรวม พื้นที่ที่ปฏิบัติคือศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาค นอกจากงานนิเทศแล้วยังทำงานส่งเสริมงานวิชาการและทำงานตามที่กรมมอบหมาย ประเภทที่สองเรียกว่าศึกษานิเทศก์ภาค ปฏิบัติงานประจำที่หน่วยศึกษานิเทศก์ภาค ซึ่งมีสำนักงานอยู่ในศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาค ทั้ง 5 ภาค มีจำนวน 72 อัตรา มีหน้าที่ รับผิดชอบติดตามผล และประเมินผลงานการศึกษาออกโรงเรียนในส่วนที่ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด ภายในแต่ละภาคดำเนินการอยู่ และทำงานสนับสนุนงานวิชาการร่วมกับศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาค (หน่วยศึกษานิเทศก์. พ.ป.ป. : 1 - 9)

การนิเทศการศึกษาออกโรงเรียนโดยศึกษานิเทศก์ หรือที่เรียกว่าการนิเทศจากภายนอก มีข้อจำกัดและประสบปัญหาต่าง ๆ หลายประการ ซึ่ง ปัญหา กาญจนะ เพ็ญพิภพธรรม ถิ่นสัมพันธ์ และอื่น แพเพธร (2532 : 40 - 42) ได้สรุปรวมเป็น 5 ประการที่สำคัญ ดังนี้

1. ปัญหาจากระบบบริหารการศึกษา เนื่องจากมีศูนย์เทศบาลหลายฝ่าย แผนนโยบายและ
การประสานงานที่แตกต่างกัน เช่น งานของกรมการศึกษานอกโรงเรียน ศูนย์เทศบาล คือ ที่ศึกษานิเทศก์จาก
กรม ศึกษาในสังกัดจังหวัด กองศาล ฯ ทำหน้าที่ติดตามงานรวมทั้งผู้ตรวจราชการกรม และการนิเทศจาก
บุคลากรในศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด จึงเกิดปัญหาซ้อนทับ คือผู้รับการนิเทศไม่รู้ว่า
ความถี่เห็นของฝ่ายใดถูกต้อง และควรจะเป็นแนวปฏิบัติได้ เมื่อต่างฝ่ายต่างนิเทศอาจทำให้แนว
นโยบายการนิเทศขัดกัน นอกจากนี้ยังมีการกล่าวหาซึ่งกันและกันว่าทำงานเกินขอบเขตและหน้าที่

2. ปัญหาคำนวณนโยบาย การประสานนโยบายในการทำงาน การเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง
ของงานรวมทั้งโครงการใหม่ ๆ ท้าทายการประเมินผล สถานศึกษาได้รับนโยบายที่ไม่แน่นอน และ
การทำงานที่มีความกระตือรือร้นเป็นพัก ๆ ตามความต้องการของผู้บริหาร เมื่อศูนย์ได้รับนโยบาย
ไปเผยแพร่ แนะนำทำให้บุคลากรปฏิบัติเกิดความลังเลไม่แน่ใจ

3. ปัญหาบุคลากร แบ่งออกเป็น 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายผู้ให้การนิเทศกับผู้รับการนิเทศ

3.1 ปัญหาจากผู้ให้การนิเทศ เช่น ผู้ให้การนิเทศเข้าใจว่าตนเองเป็นผู้ตรวจงาน
สั่งงาน ศูนย์เทศบาลสนใจติดตามหรือศึกษาหาความรู้ใหม่ ๆ นอกจากนั้นศูนย์เทศบาลยังมีขอบภาระ
ในเรื่องต่าง ๆ เช่น ขาดมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีปัญหาด้านบุคลิกภาพ ขาดความเข้าใจผู้อื่น ขาดความก
ริเริ่ม ขาดความตั้งใจต่อผู้ร่วมงาน ไม่มีวิธีทำงานที่เหมาะสม ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่มี
อารมณ์ขัน ไม่สามารถปลุกศรัทธาจากเพื่อนร่วมงาน ขาดเทคนิคการนิเทศ ขาดกระบวนการหมู่
ทำงานเข้ากับผู้อื่นไม่ได้ ขาดทักษะในการบริหารบุคคล มุ่งจะให้งานของตนสำเร็จโดยลืมนึกถึง
น้ำใจของผู้ร่วมงาน ทำงานไม่มีการวางแผน ขาดระบบการทำงานที่ดี นอกจากนั้นยังมีปัญหาเรื่อง
บุคลากรศูนย์เทศบาลมีจำกัดทำให้ปฏิบัติงานนิเทศไม่ทั่วถึง

3.2 ปัญหาจากผู้รับการนิเทศ เนื่องจากการนิเทศการศึกษาไม่มีผลงานออกมา
ให้เป็นที่ยอมรับชัดเจน ผลงานออกมาในรูปของงานแฟ้ม งานนิเทศการศึกษาจึงมีอุปสรรคจาก
ผู้รับการนิเทศคือบุคลากรไม่ยอมรับเทคนิควิธี แนวความคิดใหม่ ๆ ลงทำตามที่เคยปฏิบัติมาเพราะ
สะดวกดี ความไม่พร้อมของผู้รับการนิเทศอาจเกิดจากสภาพเศรษฐกิจ ความเป็นอยู่ สภาพชุมชน
สภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวยให้ปฏิบัติตามข้อเสนอหรือแนวความคิดใหม่ ๆ ได้จึงรู้สึกว่าการนิเทศนั้นเป็น
การเพิ่มภาระให้ตนเอง นอกจากนั้นผู้รับการนิเทศยังไม่เข้าใจความหมายของการนิเทศ เข้าใจว่า

ศึกษาเพื่อมาตรวจข้อบกพร่อง ผู้รับการนิเทศบางคนยังมองสภาพปัญหาไม่ตรงกับสิ่งที่การนิเทศ ในขณะที่ผู้ให้การนิเทศคิดว่าสถานการณ์เป็นปัญหา แต่ผู้รับการนิเทศถือว่าสภาพนั้นเหมาะสมกับท้องถิ่น จึงไม่ยอมรับและเกิดความรู้สึกขัดแย้ง ครูหรือผู้บริหารงานมักมีหลากหลายประเภท เช่นผู้สูงอายุ มักถือว่าเป็นผู้มีประสบการณ์มากกว่าจึงไม่รับฟังผู้ให้ที่อ่อนอาวุโสกว่า ครูบางประเภทอาจเกิดจากความเกียจคร้านไม่อยากเพิ่มภาระ ไม่มีความกระตือรือร้น ขว้างโลก มีทัศนคติที่ขัดแย้ง มีความเชื่อมั่นในตนเองมากเกินไป เป็นต้น

4. ปัญหาจากสภาพแวดล้อมในท้องถิ่น เนื่องจากสภาพท้องถิ่นทุรกันดาร ไม่สามารถเข้าไปถึงที่ใดได้ แม้ไปถึงก็ยากที่จะนำข้อเสนอแนะไปใช้ปรับปรุงงานได้ เพราะสภาพพื้นที่ของชุมชนนั้นขัดสน มีปัญหาด้านวัสดุ ทรัพยากร และบุคลากร

5. ปัญหาด้านงบประมาณ เนื่องจากงบประมาณที่จัดสรรเพื่อการนิเทศมีน้อย จึงเป็นเหตุให้การนิเทศไม่สม่ำเสมอและไม่ทั่วถึง ไม่อาจจัดประชุม สัมมนา อบรมบุคลากร เพื่อเผยแพร่ความรู้วิชาการใหม่ ๆ ได้ ทำให้โครงการที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศบางโครงการต้องชะงักเพราะขาดงบประมาณสนับสนุน ขาดเครื่องมือเพื่อการนิเทศ นอกจากนั้นการนิเทศในพื้นที่ทางไกลไม่สามารถทำได้ เพราะขาดงบประมาณในการเดินทางของเจ้าหน้าที่

จากปัญหาการนิเทศการศึกษาออกโรงเรียนดังที่กล่าวมาแล้ว ผู้บริหารและนักการศึกษาออกโรงเรียนจึงได้ให้ความสนใจการนิเทศการศึกษาภายในมากขึ้น ซึ่งจะเห็นได้จากแนวทางการดำเนินงานการศึกษาออกโรงเรียนตามแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ระยะที่ 6 ได้เน้นการส่งเสริมให้มีการนิเทศและติดตามผลงานการศึกษาออกโรงเรียนในหลายลักษณะซึ่งรวมถึงการนิเทศการศึกษาภายในด้วย (กรมการศึกษาออกโรงเรียน. 2529 : 36)

แม้ว่าการนิเทศการศึกษาภายในจะเป็นที่ยอมรับ และให้ผลดีต่อการสนับสนุนในการดำเนินงานของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดก็ตาม แต่ก็ยังถือว่าการนิเทศการศึกษาภายในยังเป็นเรื่องใหม่ที่ยังขาดแนวคิดที่ชัดเจน ขาดความเข้าใจที่ตรงกัน ยังไม่มีการศึกษาวิจัยเรื่องนี้อย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำไปปฏิบัติสำหรับศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด จึงได้เกิดแนวความคิดที่จะวิจัยเรื่องการนิเทศการศึกษาภายในสำหรับการศึกษาออกโรงเรียนขึ้น เพื่อจะได้นำไปสู่การปฏิบัติที่ถูกต้องและนำไปสู่การวิจัยที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นต่อไป

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้านี้เป็นการประมวลแนวความคิดเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาภายใน จากทัศนะของนักวิชาการและปฏิบัติการด้านการนิเทศการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียนของไทย ซึ่งได้ตั้งความมุ่งหมายเฉพาะสำหรับการวิจัยครั้งนี้เป็น 2 ประการคือ

1. เพื่อศึกษาแนวความคิดและหลักการต่าง ๆ เกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาภายใน โดยทั่วไป
2. เพื่อศึกษาการนำแนวความคิดและหลักการของการนิเทศการศึกษาภายในไปใช้ในการดำเนินงานของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้านี้เป็นการศึกษาแนวความคิดหรือเนื้อหาภาคทฤษฎีสำหรับการนิเทศการศึกษาภายใน ที่ยังไม่มีการศึกษาเรื่องนี้อย่างเป็นระบบโดยเฉพาะอย่างยิ่งในงานการศึกษานอกโรงเรียน ดังนั้นผลจากการศึกษาค้นคว้านี้จึงเป็นการพัฒนาแบบทางด้านแนวคิดและหลักการของการนิเทศการศึกษาภายใน เพื่อจะนำไปสู่การขยายแนวความคิดให้กว้างขวางและลึกซึ้งยิ่งขึ้น รวมทั้งนำผลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าไปใช้ประกอบการพิจารณา ปรับปรุงการดำเนินงาน ด้านการนิเทศการศึกษานอกโรงเรียนของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

เนื้อหาสำหรับการศึกษาค้นคว้านี้แยกเป็น 2 ส่วน คือ (1) การศึกษาในเชิงทฤษฎีหรือแนวความคิดเรื่องการนิเทศการศึกษาภายใน โดยทั่วไป และ (2) การนำแนวความคิดเรื่องการนิเทศการศึกษาภายในสู่สถานศึกษา ไปสู่การปฏิบัติในการดำเนินงานของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด เนื้อหาทั้งสองลักษณะนี้ได้แบ่งออกเป็น 8 ด้าน ดังต่อไปนี้

1. ความหมายของการนิเทศการศึกษาภายใน
2. ความมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาภายใน

3. หลักการของการนิเทศการศึกษาภายใน
4. การวางแผนสำหรับการนิเทศการศึกษาภายใน
5. ผู้ทำหน้าที่นิเทศการศึกษาภายใน
6. ผู้รับการนิเทศการศึกษาภายใน
7. ขอบข่ายของการนิเทศการศึกษาภายใน
8. วิธีนิเทศการศึกษาภายใน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การนิเทศการศึกษา หมายถึง กระบวนการทำงานร่วมกัน ระหว่างผู้ให้เทศและ
ผู้ปฏิบัติงานหรือครูผู้สอนเพื่อพัฒนาปรับปรุง แก้ไข การเรียนการสอนหรือ การจัดกิจกรรมการศึกษา
เพื่อให้ได้ผลสูงสุดตามจุดหมายของการจัดการศึกษาที่วางไว้
2. การนิเทศการศึกษาภายใน หมายถึง การนิเทศ โดยบุคลากรภายในสถานศึกษานั้น ๆ
ผู้ให้เทศอาจได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้าหมวดวิชา หัวหน้าฝ่ายต่าง ๆ หรือบุคคลที่ได้รับการ
แต่งตั้ง หรือมอบหมายให้ทำหน้าที่นิเทศแก่ครู หรือผู้ปฏิบัติงานในสถานศึกษา
3. การนิเทศการศึกษาจากบุคคลภายนอก หมายถึง การนิเทศที่บุคลากรในสถานศึกษา
ได้รับจากผู้ทำหน้าที่นิเทศการศึกษา ซึ่งได้แก่ ศึกษานิเทศก์ หรือผู้บริหารระดับต่าง ๆ ที่อยู่ภายนอก
สถานศึกษานั้น ๆ
4. ผู้ให้เทศ หมายถึง ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียน หรือสถานศึกษา ผู้ดำรงตำแหน่ง
ศึกษานิเทศก์ คณะครูผู้ทำหน้าที่นิเทศการศึกษา เป็นฝ่ายให้บริการด้านการนิเทศการศึกษา
5. ผู้รับการนิเทศ หมายถึง ครูผู้สอนหรือผู้ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่ต้องการจะปรับปรุง
กระบวนการเรียนการสอนหรือปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เป็นฝ่ายผู้รับบริการจากการนิเทศ
การศึกษา

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และนำมาเสนอโดยแบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

1. การนิเทศการศึกษา
2. การนิเทศการศึกษานอกโรงเรียน
3. การนิเทศการศึกษาภายใน
4. ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การนิเทศการศึกษา

ความเป็นมาของการนิเทศการศึกษา

แนวคิดของการนิเทศการศึกษาได้มีการพัฒนาการขึ้นในประเทศสหรัฐอเมริกา นับตั้งแต่ศตวรรษที่ 18 เป็นต้นมา ซึ่ง กิตีมา ปรีดีคิลก (2532 : 256 - 266) ได้สรุปความเป็นมาของการนิเทศการศึกษาในสหรัฐอเมริกาโดยแบ่งเป็น 4 สมัย คือ

1. สมัยแรก (ค.ศ. 1700 ถึง) มีลักษณะเป็นการตรวจและการควบคุมโรงเรียน ซึ่งท้องถิ่นเป็นผู้เลือกตัวแทนของชน ทำหน้าที่ควบคุม ดูแล การดำเนินงานของโรงเรียนในชุมชนนั้น ๆ เช่น ดูแลอาคารสถานที่ การทำงานโดยทั่วไปของครู แต่ไม่ได้ดูว่า การสอนของครูจะดีหรือไม่ เพราะตัวแทนไม่มีความรู้ในเรื่องของการเรียนการสอน ดังนั้นการนิเทศการศึกษาในสมัยนั้นจึงเป็นเพียงการตรวจตรา และควบคุมโรงเรียนให้เป็นไปตามที่ท้องถิ่นต้องการเท่านั้น

2. สมัยที่สอง (ค.ศ. 1800 ถึง) การนิเทศการศึกษาเป็นการตรวจและควบคุมโรงเรียนโดยที่ปรึกษาการ เพราะคณะกรรมการโรงเรียนซึ่งประกอบด้วยประชาชนในท้องถิ่น

มีความเห็นว่าการศึกษาคือเรื่องของเทคนิค จำเป็นจะต้องให้ผู้มีความรู้ความชำนาญเป็นผู้ให้
จึงได้กำหนดตำแหน่งศึกษานิเทศก์ขึ้นเพื่อทำหน้าที่เป็นผู้บริหารการศึกษาแทนคณะกรรมการโรงเรียน
แต่ศึกษานิเทศก์ยังทำหน้าที่เช่นเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาในสมัยแรก คือยังเป็นการตรวจและ
ควบคุมโรงเรียนอยู่

3. สมัยที่สาม (ค.ศ. 1875 - 1900) การนิเทศการศึกษานี้เป็นการนิเทศโดย
ครูใหญ่และศึกษานิเทศก์ที่มีความชำนาญในเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ การนิเทศการศึกษาจึง
มุ่งถึงการสอนของครูเป็นสำคัญ ดังนั้นผู้ที่ทำการนิเทศการสอนของครูจะต้องเป็นผู้มีความรู้
ความสามารถพิเศษ จึงต้องแต่งตั้งครูใหญ่และศึกษานิเทศก์ขึ้นมาทำหน้าที่แทนศึกษานิเทศก์ ดังนั้นจะ
เห็นว่าการนิเทศการศึกษาในสมัยนี้ได้เริ่มมีศึกษานิเทศก์เกิดขึ้นแล้ว

4. สมัยปัจจุบัน การนิเทศการศึกษาเป็นการให้การอบรม ประชุม ร่วมศึกษาปัญหาต่าง ๆ
เกี่ยวกับการเรียนการสอนและร่วมกันแก้ปัญหา เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการใช้เหตุผลและสติปัญญา จึง
จำเป็นที่ศึกษานิเทศก์จะต้องฝึกฝนอบรมครูด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้ครูมีความรู้ความสามารถในการ
สอนและแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้

สำหรับการนิเทศการศึกษาในประเทศไทย มีการพัฒนามาเป็นลำดับดังนี้ นิพนธ์ กิแกวงศ์
(2526 : 107 - 108) ได้แบ่งวิวัฒนาการของการนิเทศการศึกษาในประเทศไทยเป็น 3 ระยะ
คือ

1. ระยะแรก ก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ. 2475 การนิเทศการศึกษา
เป็นการควบคุมการจัดการศึกษา เริ่มตั้งแต่ประเทศไทยมีระบบโรงเรียนขึ้นครั้งแรกในรัชสมัย
พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์ท่านได้ทรงโปรดให้จัดตั้งโรงเรียนขึ้นใน
ราชสำนัก และทรงควบคุม ดูแล การเรียนการสอนด้วยพระองค์เอง ต่อมาเมื่อขยายการจัดตั้ง
โรงเรียนออกไปยังหัวเมือง ทรงโปรดเกล้าแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ควบคุมการจัดการศึกษาให้เป็นไปตาม
พระราชประสงค์

2. ระยะที่สอง ระยะหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง คือตั้งแต่ พ.ศ. 2475 เป็นต้นมา
เมื่อได้มีการประกาศให้แผนการศึกษาชาติแล้ว การนิเทศการศึกษานี้เน้นการตรวจโรงเรียน โดยมี

การกำหนดตำแหน่งเกี่ยวกับการควบคุมสมรรถภาพการสอนของครู เรียกว่า ผู้ตรวจการ ผู้ตรวจการ มีหน้าที่อบรมครูในตำบลที่ไปตรวจด้วยตนเอง หรือจะมีครูให้ไปอบรมตามสถานที่กำหนดไว้ และตามพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2478 มีตำแหน่งกรมการศึกษา ซึ่งมีหน้าที่ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายในการรับปรึกษาหารือในการจัด และดำเนินการศึกษาประจำตำบล

3. ระยะสาม ถือเป็นสมัยปัจจุบัน เริ่มตั้งแต่ พ.ศ. 2496 เมื่อมีการใช้คำว่าศึกษานิเทศก์ขึ้น ในกรมวิสามัญศึกษา (กรมสามัญศึกษาในปัจจุบัน) ทางราชการได้กำหนดให้มีตำแหน่งศึกษานิเทศก์ขึ้น ต่อมาก็ได้ตั้งหน่วยศึกษานิเทศก์ประจำกรมต่าง ๆ ขึ้นมา เช่น กรมสามัญศึกษา กรมการศึกษาค้นคว้า กรมพลศึกษา กรมอาชีวศึกษา กรมการศึกษานอกโรงเรียน สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน การนิเทศการศึกษาในระยะนี้ถือว่าเป็นหน้าที่ของศึกษานิเทศก์โดยตรง

ในระยะหลัง ๆ นั้น ต้องการที่จะปรับปรุงส่งเสริมการจัดการศึกษาทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคมากขึ้น ศึกษานิเทศก์ส่วนกลางไม่สามารถไปช่วยเหลือโรงเรียนต่าง ๆ ได้อย่างทั่วถึง จึงจำเป็นต้องตั้งศึกษานิเทศก์ในส่วนภูมิภาคขึ้นมา และขยายงานนิเทศการศึกษาไปยังจังหวัดต่าง ๆ ทั่วราชอาณาจักร ในปี พ.ศ. 2500 กระทรวงศึกษาธิการได้อนุมัติหลักการให้กรมสามัญศึกษา แต่งตั้งศึกษานิเทศก์ฝ่ายสามัญประจำจังหวัด ต่อมาในปี พ.ศ. 2503 กรมสามัญศึกษาได้จัดตั้งคณะนิเทศก์ฝ่ายสามัญประจำภาคขึ้น 12 ภาคการศึกษา เพื่อสนับสนุน ส่งเสริมการทำงานของโครงการพัฒนาการศึกษาในส่วนภูมิภาค ในสถาบันการศึกษาหลายแห่งมีการเรียนการสอน และผลิตบุคลากรด้าน การนิเทศการศึกษาโดยตรง ทำให้งานนิเทศการศึกษามีความเป็นปึกแผ่น และมีความเป็นระบบมากขึ้น

ความหมายของการนิเทศการศึกษา

ความหมายของการนิเทศการศึกษามีคำจำกัดความที่แน่นอนตายตัว ขึ้นอยู่กับวิวัฒนาการของการศึกษา จุดมุ่งหมาย และแนวทางในการจัดการศึกษาในแต่ละยุคแต่ละสมัย (ซารี มณีศรี. ม.ป.ป. : 19)

มีผู้ให้ความหมายของการนิเทศการศึกษาไว้แตกต่างกันดังนี้

สเปียร์ส (Spears. 1967 : 10) ได้ให้คำจำกัดความว่า การนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิดการปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนของครู โดยการทำงานร่วมกับบุคลากร

ที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน เป็นกระบวนการกระตุ้นความเจริญก้าวหน้าของครู เพื่อให้ครูสามารถช่วยตัวเองในการเรียนการสอน ได้ดีขึ้น

สาธิต ภาณุรัตน์ (2517 : 25) ได้ให้ความหมายของการนิเทศการศึกษาว่าเป็นความพยายามอย่างหนึ่งในหลาย ๆ อย่างที่จะช่วยให้การศึกษามีคุณภาพทั้งด้านการเรียนการสอน

สังคีต อุทรานันท์ (2530 : 12) ได้ให้ความหมายของการนิเทศการศึกษาไว้ว่าเป็นกระบวนการทำงานร่วมกันกับครู และบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้ได้มาซึ่งสัมฤทธิ์ผลสูงสุดในการเรียนการสอน

ชาญชัย อาจันสมาจาร (ม.ป.ป. : 8) ให้ความเห็นเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาว่าเป็นกระบวนการสร้างสรรค์ที่ไม่หยุดนิ่งในการให้คำแนะนำ และการชี้ช่องทางในลักษณะที่เป็นกันเองแก่ครู และนักเรียน เพื่อการปรับปรุงตัวของเขา (ครูและนักเรียน) ตลอดจนสภาพการเรียนการสอน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการศึกษา

นิพนธ์ กินาวงษ์ (2526 : 157) ได้ให้คำอธิบายว่า การนิเทศการศึกษาคือกระบวนการปรับปรุงคุณภาพของการศึกษา ซึ่งเกี่ยวข้องกับการพัฒนาบุคคลหลายฝ่าย และจุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาก็เพื่อการจัดบริการทางการศึกษาที่ดี และมีคุณภาพ

กล่าวโดยสรุป การนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างผู้ให้และผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งส่วนใหญ่ ได้แก่ ครูผู้สอน เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนา ปรับปรุง แก้ไข การเรียนการสอน หรือการจัดกิจกรรม การศึกษาให้ใกล้เคียงที่สุดตามจุดมุ่งหมายที่ต้องการ

ความมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษา

สังคีต อุทรานันท์ (2530 : 12) ได้แบ่งจุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาออกเป็น 4 ประการ ที่สำคัญคือ (1) เพื่อพัฒนาคน (2) เพื่อพัฒนางาน (3) เพื่อสร้างประสานสัมพันธ์ และ (4) เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจ

ความมุ่งหมายที่เกี่ยวกับการพัฒนาคน ก็คือ การนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการทำงานร่วมกับครู และบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้ครูและบุคลากรเหล่านั้นได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้น ประการที่ 2 เนื่องจากการนิเทศการศึกษาได้มีเป้าหมายสูงสุดอยู่ที่นักเรียนซึ่งเป็นผลผลิต

จากการสอนของครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยเหตุนี้การนิเทศที่จัดขึ้นจึงมีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนา
งาน ซึ่งได้แก่การสอนให้เกิดขึ้นนั่นเอง สำหรับประการที่ 3 สร้างการประสานสัมพันธ์นั้น จะเป็นผล
ที่เกิดขึ้นจากการทำงานร่วมกัน รับผิดชอบร่วมกัน ตัดเปลี่ยนกันเป็นผู้นำและผู้ตาม ซึ่งไม่ใช่เป็น
การทำงานภายใต้การถูกบังคับและคอยตรวจตราหรือคอยจับผิด และประการสุดท้ายคือการสร้าง
ขวัญและกำลังใจนั้น ถือว่าเป็นจุดมุ่งหมายที่สำคัญประการหนึ่งของการนิเทศ ทั้งนี้เพราะว่าขวัญ
และกำลังใจเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้บุคคลมีความตั้งใจทำงาน หากการนิเทศไม่ก่อให้เกิดการสร้างขวัญ
และกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงานแล้ว การนิเทศการศึกษาที่ย่อมจะประสบผลสำเร็จโดยยาก

การนิเทศการศึกษาที่จะต้องมีจุดมุ่งหมายทั้ง 4 ประการดังกล่าวข้างต้น จะขาดข้อใด
ข้อหนึ่งไม่ได้ หากขาดจุดมุ่งหมายใดจุดมุ่งหมายหนึ่งจะทำให้การนิเทศการศึกษาประสบความล้มเหลว
ได้

หลักการนิเทศการศึกษา

มีผู้เสนอหลักการสำหรับการนิเทศการศึกษาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายไว้แตกต่างกัน ซึ่งมีดังนี้
เบอร์ตัน และบรูคเนอร์ (Burton and Brueckner. 1947 : 71 - 72) ได้สรุป
หลักการนิเทศการศึกษาไว้ 4 ประการ คือ

1. การนิเทศการศึกษาควรมีความถูกต้องตามหลักวิชาการ การนิเทศที่ดีควรจะเป็นไปตาม
วัตถุประสงค์ และนโยบายที่วางไว้
2. การนิเทศการศึกษาควรเป็นวิทยาศาสตร์ มีการรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล
อย่างเป็นระบบ เพื่อนำข้อมูลมาวางแผนในการนิเทศ และเมื่อนิเทศแล้วควรมีการเก็บรวบรวมข้อมูล
นำข้อมูลมาวิเคราะห์ และสรุปผลด้วยหลักวิชาการที่เชื่อถือได้
3. การนิเทศการศึกษาควรเป็นประชาธิปไตย ซึ่งจะต้องเคารพในเรื่องสิทธิและความ
แตกต่างระหว่างบุคคล เน้นความร่วมมือร่วมใจในการดำเนินงานมากกว่าวินิจฉัยสั่งการ
4. การนิเทศการศึกษาควรจะเป็นการสร้างสรรค์ เปิดโอกาสให้ทุกคนได้แสดงออก
สนับสนุนให้มีโอกาสพัฒนา และใช้ความสามารถของแต่ละคนได้อย่างเต็มที่ และเป็นไปในแนว
สร้างสรรค์

มาร์คส์ และคนอื่น ๆ (Marks and others. 1978 : 5 - 6) ได้ให้หลักเบื้องต้นของการนิเทศการศึกษาไว้ 5 ข้อ ดังนี้

1. การนิเทศการศึกษา ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่าย
2. การนิเทศการศึกษา ต้องฉือหลักกว่าเป็นการบริการ ซึ่งครูเป็นผู้ให้บริการ
3. การนิเทศการศึกษา ควรสอดคล้องกับความต้องการของครู
4. การนิเทศการศึกษา ควรเป็นการสร้างสรรค์ทัศนคติ และความสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้ และผู้รับการนิเทศ

5. การนิเทศการศึกษา ควรยึดหลักการประเมินผลการนิเทศทั้งผู้ให้และผู้รับการนิเทศ
 ชาร์ มนักร์ (ม.ป.ป. : 31 - 33) ได้สรุปหลักการนิเทศการศึกษาไว้ 7 ประการ
 ดังนี้

1. การนิเทศเป็นการช่วยกระตุ้นเตือน แนะนำให้เกิดความเจริญงอกงามแก่ครูโดยทั่วไป
2. การนิเทศคืออยู่บนรากฐานของประชาธิปไตย
3. การนิเทศเป็นกระบวนการส่งเสริม และสร้างสรรค์
4. การนิเทศสัมพันธ์กับการปรับปรุงหลักสูตร
5. การนิเทศคือการสร้างมนุษยสัมพันธ์
6. การนิเทศมุ่งส่งเสริมบำรุงขวัญ
7. การนิเทศมีจุดหมายที่จะขจัดช่องว่างระหว่างโรงเรียนและชุมชนโดยเฉพาะในชนบท
 สังกัด อูทรานันท์ (2530 : 15 - 17) ได้แบ่งหลักการนิเทศการศึกษาเป็น 3 ประการ
 ดังนี้

1. การนิเทศการศึกษา เป็นกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ผู้ให้ และผู้รับการนิเทศ ในลักษณะการทำงานที่เป็นขั้นตอน (Steps) มีความต่อเนื่อง (Continuity) ไม่หยุดนิ่ง (Dynamic) และมีความเกี่ยวข้องของปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ในหมู่ผู้ปฏิบัติงาน
2. การนิเทศการศึกษามีเป้าหมายอยู่ที่คุณภาพของนักเรียน แต่การดำเนินงานนั้นจะกระทำโดยผ่านตัวกลาง คือครูและบุคลากรทางการศึกษา กล่าวอีกนัยหนึ่งคือการนิเทศการศึกษาเป็นการพัฒนาคุณภาพของบุคลากรประจำการ โดยมีจุดหมายที่คุณภาพของนักเรียน

3. การนิเทศการศึกษาเน้นบรรยากาศแห่งความเป็นประชาธิปไตย หมายถึง เป็นการทำงานร่วมกัน มีการยอมรับซึ่งกันและกัน มีการเปลี่ยนแปลงบทบาทในฐานะผู้นำและผู้ตาม ตลอดจนความรับผิดชอบต่อผลงานร่วมกัน

การนิเทศการศึกษาภายในและการนิเทศการศึกษาจากภายนอก

ชารี ฌีศรี (ม.ป.ป. : 60) ได้แบ่งประเภทของการนิเทศการศึกษาโดยพิจารณาจากผู้มีบทบาทในการนิเทศออกเป็น 2 ประการ คือ

1. การนิเทศการศึกษาภายใน ได้แก่ การนิเทศที่เกิดจากบุคลากรในแต่ละสถานศึกษา ดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษากันเอง ผู้นิเทศประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้าหมวดวิชา หัวหน้าสาย ครูผู้ปฏิบัติงาน หรือบุคคลภายในสถานศึกษาที่ได้รับการแต่งตั้ง หรือมอบหมายให้ทำหน้าที่นิเทศ

2. การนิเทศการศึกษาจากภายนอก คือ การนิเทศที่สถานศึกษาได้รับจากผู้ที่มีหน้าที่ในการนิเทศการศึกษาโดยตรง ซึ่งได้แก่ ที่ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารการศึกษาระดับต่าง ๆ ซึ่งเป็นบุคลากรในสายบังคับบัญชาที่อยู่ภายนอกสถานศึกษา

สังค อุทรานันท์ (2530 : 108 - 109) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาภายในว่า การที่ระบบการศึกษาไทยใช้คำว่า การนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน หรือการนิเทศการศึกษาภายในสถานศึกษาหรือเรียกสั้น ๆ ว่า การนิเทศภายในโรงเรียน หรือการนิเทศภายในสถานศึกษา เป็นคำศัพท์ที่เรียกกันภายในระบบการศึกษาของไทยเท่านั้น สำหรับในต่างประเทศใช้คำว่า Personalized Supervision ซึ่งมีความหมายใกล้เคียงกับคำว่า การนิเทศภายในโรงเรียนของไทย

การที่ระบบการนิเทศการศึกษาในประเทศไทยได้มีการตั้งชื่อการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนขึ้นมา ก็เพื่อให้เกิดความแตกต่างกับงานและความรับผิดชอบในการจัดการนิเทศการศึกษา โดยผู้มีตำแหน่งและหน้าที่รับผิดชอบในการนิเทศการศึกษาโดยตรง ในระบบการศึกษาไทยนั้น ได้เริ่มรู้จักการนิเทศการศึกษาในฐานะที่เป็นงานของศึกษานิเทศก์ ซึ่งเป็นบุคลากรที่อยู่ภายนอกสถานศึกษา และประการสำคัญครูผู้สอนในโรงเรียนต่าง ๆ ส่วนใหญ่มีวิถีทางครูค่อนข้างต่ำ ดังนั้นการช่วยเหลือ

และพัฒนาครูประจำการให้มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานให้ดีขึ้นนั้นจึงต้องอาศัยที่ศึกษานีเทศก์
 ต่อมาการนิเทศโดยที่ศึกษานีเทศก์เป็นไปอย่างล่าช้า และไม่ไต่ผลเท่าที่ควร เนื่องจากไม่สามารถติดตาม
 ให้การนิเทศอย่างสม่ำเสมอได้ ประกอบกับในระยะหลังบุคลากรในโรงเรียนต่าง ๆ มีความรู้
 ความสามารถสูงขึ้น สามารถนิเทศตนเองภายในสถานศึกษาของตนได้ จึงเกิดการนิเทศภายใน
 โรงเรียนขึ้น

การนิเทศการศึกษาออกโรงเรียน

ความเป็นมาของการนิเทศการศึกษาออกโรงเรียน

ในระยะแรกที่มีการจัดตั้งกรมการศึกษาออกโรงเรียน เมื่อ ปี พ.ศ. 2522 ตามพระราช
 กฎีกาแบ่งส่วนราชการ กรมการศึกษาออกโรงเรียน ได้แบ่งออกเป็น 6 กอง ยังไม่ได้มีหน่วยงาน
 ที่ทำหน้าที่ดำเนินการนิเทศการศึกษาออกโรงเรียนโดยตรง

ต่อมากระทรวงศึกษาธิการ โดยความเห็นชอบจากคณะที่ปรึกษาระเบียบบริหารนาชกรัณมนตรี
 ได้กำหนดระเบียบว่าด้วยการนิเทศงานการศึกษาออกโรงเรียนขึ้น อยู่ในสำนักงานเลขาธิการกรม
 รับผิดชอบในการนิเทศงานการศึกษาออกโรงเรียน ทั้งด้านบริหาร ด้านวิชาการ และด้านปฏิบัติการ
 ของสถานศึกษาต่าง ๆ ในสังกัดกรมการศึกษาออกโรงเรียน ได้แบ่งงานตามหน้าที่ของงานนิเทศ
 การศึกษาออกโรงเรียน เป็น 6 ฝ่าย คือ ฝ่ายบริหารทั่วไปและสาขาสัมฤทธิ์ ฝ่ายนิเทศการสอนอาชีพ
 ฝ่ายนิเทศการบริหาร ฝ่ายนิเทศการศึกษาทางสื่อมวลชน ฝ่ายนิเทศส่งเสริมการอ่าน และ
 ฝ่ายนิเทศการสอนทางวิทยุและไปรษณีย์

แนวปฏิบัติงานด้านการนิเทศการศึกษาออกโรงเรียนในระชะนั้น ได้แก่ การติดตามผล
 การปรับปรุงส่งเสริมคานคุณภาพและมาตรฐาน การประสานประโยชน์ราชการกับหน่วยงานต่าง ๆ
 ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาออกโรงเรียน โดยจัดให้ที่ศึกษานีเทศก์ปฏิบัติการทั้งในส่วนกลางและ
 ส่วนภูมิภาค ในส่วนกลางมีที่ศึกษานีเทศก์จำนวนหนึ่งปฏิบัติงานอยู่ที่กรม และในส่วนภูมิภาคได้มี
 ที่ศึกษานีเทศก์ปฏิบัติงานในจังหวัดต่าง ๆ จังหวัดละ 1 คน ครบทั้ง 73 จังหวัด (สุชาติ ศรีนวลนัค.
 2526 : 12 - 13)

ต่อมาในปี พ.ศ. 2529 ตามประกาศของกระทรวงศึกษาธิการ โดยตระหนักงานนิเทศ การศึกษานอกโรงเรียน ขึ้นเป็นหน่วยงานที่มีฐานะเทียบเท่ากอง และให้ปฏิบัติงานรับผิดชอบในการนิเทศ ทั้งด้านการบริหาร วิชาการ บริการและประสานงานกับหน่วยงานอื่น ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค โดยแบ่งความรับผิดชอบตามกฎหมาย ในระยะนั้นเรื่องงานนิเทศการศึกษานอกโรงเรียน ว่าหน่วยศึกษานิเทศก์ หน่วยศึกษานิเทศก์แบ่งส่วนราชการในส่วนกลางออกเป็น 5 ฝ่าย คือ ฝ่ายบริหารทั่วไป ฝ่ายวิจัยและประเมินผล ฝ่ายการศึกษาพื้นฐาน ฝ่ายการศึกษาข้อมูลข่าวสาร และฝ่ายการศึกษาพิเศษ และนันทนาการ โดยให้ศึกษานิเทศก์ส่วนหนึ่งปฏิบัติงานอยู่ที่ส่วนกลาง และอีกส่วนหนึ่งอยู่ที่จังหวัดต่าง ๆ เหมือนเดิม

ต่อมาในปี พ.ศ. 2530 กรมการศึกษานอกโรงเรียน ได้ปรับปรุงระบบพัฒนาวิชาการ ของกรม กอง ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด และ หน่วยศึกษานิเทศก์ ให้ประสานสัมพันธ์กัน จึงได้กำหนดบทบาทหน้าที่ และแนวปฏิบัติของการนิเทศการศึกษาของ กรมการศึกษานอกโรงเรียนขึ้นใหม่ เพื่อให้สามารถสนับสนุนงานวิชาการของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน ภาค และศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดได้ดียิ่งขึ้น โดยกำหนดให้ศึกษานิเทศก์มีบทบาท หน้าที่หลัก 5 ประการ คือ (ทองอยู่ แก้วไพธยะ. 2533 : 404)

1. บทบาทหน้าที่ส่งเสริมงานวิชาการ
2. บทบาทหน้าที่ให้คำปรึกษา แนะนำ แนะนำ ประชาสัมพันธ์
3. บทบาทหน้าที่ติดตามผล รวบรวมข้อมูล และประเมินผล
4. บทบาทหน้าที่พัฒนางานนิเทศการศึกษานอกโรงเรียน
5. บทบาทหน้าที่รวบรวมปฏิบัติโครงการพิเศษต่าง ๆ ที่กรมมอบหมาย

จากบทบาทหน้าที่ดังกล่าวจะเห็นได้ว่าบทบาทของศึกษานิเทศก์ กรมการศึกษานอกโรงเรียน เปลี่ยนไปจากเดิมซึ่งเคยเน้นหนักในค่านิเทศไปสู่การเน้นในค่านส่งเสริมวิชาการ ซึ่งจะเห็นได้จากการที่กรมฯ ได้ย้ายศึกษานิเทศก์ที่ปฏิบัติงานในจังหวัดต่าง ๆ ไปปฏิบัติงานประจำอยู่ที่ศูนย์ การศึกษานอกโรงเรียนภาคในแต่ละภาค และได้กำหนดความรับผิดชอบของหน่วยศึกษานิเทศก์ขึ้นใหม่ โดยให้ศึกษานิเทศก์ส่วนกลาง ปฏิบัติงานประจำฝ่ายต่าง ๆ ที่มีอยู่ด้วยกัน 6 ฝ่าย คือ

ฝ่ายสารนิเทศ ฝ่ายส่งเสริมและเผยแพร่ ฝ่ายพัฒนานิเทศ ฝ่ายแนะแนว ฝ่ายแปลและนวัตกรรม และฝ่ายบริหารทั่วไป (ทองอยู่ แก้วไทรชะ. 2533 : 404)

ในปี พ.ศ. 2530 กรมการศึกษานอกโรงเรียนได้มีการปรับปรุง กำหนด บทบาทหน้าที่ และแนวปฏิบัติของศึกษานิเทศก์กรมการศึกษานอกโรงเรียนขึ้นใหม่อีกครั้งหนึ่ง ด้วยเห็นว่า ศึกษานิเทศก์ควรจะต้องมีบทบาทหน้าที่ในการนิเทศควบคู่ไปกับการส่งเสริมงานวิชาการด้วย เพื่อสนองตอบข้อปัญหาในการดำเนินงานการศึกษานอกโรงเรียน โดยกำหนดภารกิจของศึกษานิเทศก์ เป็น 5 ประการ (ทองอยู่ แก้วไทรชะ. 2533 : 405) คือ

1. นิเทศ เพื่อการติดตาม ประเมินผลงานการศึกษานอกโรงเรียน และเพื่อพัฒนาคุณภาพของบุคลากร ปฏิบัติงาน ใหม่ขวัญและกำลังใจสามารถพัฒนางานใหม่มีประสิทธิภาพ
2. ส่งเสริมงานวิชาการ โดยการศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์ วิจัยทางวิชาการต่าง ๆ ของกรมฯ และงานนิเทศการศึกษานอกโรงเรียน ร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ในกรมการศึกษา นอกโรงเรียน
3. ส่งเสริมงานแนะแนวการศึกษาและอาชีพ เพื่อช่วยเหลือส่งเสริม และสนับสนุน หน่วยปฏิบัติงานของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดต่าง ๆ ให้ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตรงตามนโยบายและหลักการ
4. พัฒนาบุคลากรค่านิเทศการศึกษานอกโรงเรียน โดยการสำรวจแก้ปัญหาและความต้องการ ในการพัฒนาบุคลากร ค่านิเทศ วางแผน พัฒนาหลักสูตร คู่มือ และสื่อสำหรับการพัฒนาบุคลากรดังกล่าว
5. ร่วมปฏิบัติงานโครงการพิเศษต่าง ๆ ที่กรมมอบหมาย

ความหมายของการนิเทศการศึกษานอกโรงเรียน

การนิเทศการศึกษานอกโรงเรียน หมายถึง กระบวนการทำงานร่วมกันของบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกระดับ ตั้งแต่ ถูกกำหนดนโยบาย ผู้บริหาร ปฏิบัติงาน ตลอดจนประชาชนอาสาสมัครในพื้นที่ ในอันที่จะพัฒนาคุณภาพบุคลากรในหน่วยงานและสถานศึกษา ใหม่ขวัญและกำลังใจ รู้จักใช้ และวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน ทันต่อเหตุการณ์และสถานการณ์ เพื่อนำมาใช้ในการตัดสินใจปัญหา และพัฒนางานด้วยความริเริ่มสร้างสรรค์ใหม่ประสิทธิภาพ ตรงตามนโยบาย จุดหมาย แผนงาน และหลักการที่กำหนดไว้ ทั้งนี้โดยผ่านกระบวนการสื่อสาร 2 ทาง บนรากฐานของมนุษยสัมพันธ์ที่

มีแผนงาน และมีความต่อเนื่อง และด้วยเจตคติของการพึ่งพาตนเอง หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ เป็นการผสมผสานความหมายของการนิเทศงานทั่วไป และการนิเทศการศึกษาที่ขึ้นอยู่กับพื้นฐานของหลักการ และแนวคิดของงานการศึกษานอกระบบ (ทองอยู่ แก้วไทรชะ. 2533 : 400)

ความสำคัญและความจำเป็นในการนิเทศงานการศึกษานอกระบบ

กรมการศึกษานอกระบบ มีหน้าที่ในการจัดการศึกษาเพื่อขยายโอกาสทางการศึกษา แก่เด็ก เยาวชน และผู้ใหญ่ อยู่นอกระบบโรงเรียน ให้ได้รับการศึกษาที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต มีพื้นฐานในการเรียนรู้ รู้จักคิดเป็นเห็นช่องทางในการประกอบอาชีพ มีคุณธรรม จริยธรรม ได้รับข่าวสารข้อมูลที่ประโยชน์และทันต่อเหตุการณ์ รวมทั้งมีโอกาสพัฒนาทักษะ และวิชาชีพ ตามความจำเป็นอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (กองแผนงานและวิจัย. 2529 : 1)

จากบทบาท หน้าที่ ดังกล่าว กรมการศึกษานอกระบบจึงมีงานต้องรับผิดชอบในการให้การศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง มีพื้นที่ดำเนินงานทั้งในชุมชนที่อยู่ในเมืองและในชนบท ทั่วทั้งภาค ซึ่งมีลักษณะการปฏิบัติงานที่กระจายอยู่ ทั่วประเทศ วิธีการจัดการศึกษา จัดโดยกรมการศึกษานอกระบบเอง และประสานงาน อุตสาหกรรม และส่งเสริมให้หน่วยงานอื่นจัด ด้วยลักษณะของงานที่มีขอบเขตความรับผิดชอบกว้างขวางนี้เอง ย่อมเกิดปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ทั้งในด้านการบริหาร และวิชาการทุกแขนงที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งขาดแคลนข้อมูลที่จำเป็นปัจจุบันที่จะมาช่วยพิจารณาปรับปรุงการปฏิบัติงานให้เกิดผลดีต่องาน จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความรู้ความเข้าใจที่หาหนทางที่แท้ ติดตามผลงาน การศึกษานอกระบบขึ้น

จุดมุ่งหมายของการนิเทศงานการศึกษานอกระบบ

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการศึกษานอกระบบ ได้เสนอแนวทางปฏิบัติงาน และได้วางจุดมุ่งหมายของการนิเทศงานการศึกษานอกระบบ (หน่วยศึกษานิเทศก์. 2533 : 3) ไว้ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาคน การนิเทศการศึกษานอกระบบมุ่งส่งเสริมให้บุคลากรที่ปฏิบัติงานได้มีข้อมูลที่ทันต่อเหตุการณ์และสามารถนำข้อมูลต่าง ๆ เหล่านั้นมาใช้ในการแก้ปัญหา การดำเนินงาน การศึกษานอกระบบได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสนับสนุนให้มีการทำงานร่วมกันระหว่างศูนย์ปฏิบัติการ ศูนย์ปฏิบัติงาน ตลอดจนประชาชนกลุ่มเป้าหมาย เพื่อจะได้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และเทคนิควิธีการซึ่งกันและกัน อันเป็นกระบวนการพัฒนาคุณภาพของคนในแนวทางการศึกษานอกระบบ

2. เพื่อพัฒนางาน การนิเทศการศึกษาออกโรงเรียนส่งเสริมให้บุคลากรที่ปฏิบัติงานมีความเข้าใจนโยบาย ปรัชญา และหลักการของงานการศึกษาออกโรงเรียน ตลอดจนเทคนิควิธีการทำงานที่สอดคล้องสัมพันธ์กับหลักการ ซึ่งจะส่งผลให้งานมีประสิทธิภาพ

3. เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจ การนิเทศงานการศึกษาออกโรงเรียนส่งเสริมการทำงานเป็นทีม โดยที่ศูนย์ฯ ศูนย์ปฏิบัติงาน ประชาชนกลุ่มเป้าหมาย มีโอกาสแลกเปลี่ยนข้อมูล ความรู้ ความคิดซึ่งกันและกัน สนับสนุนความเป็นผู้นำภายในกลุ่มด้วยตนเอง รวมทั้งการสร้างเครือข่ายข้อมูลที่มีประสิทธิภาพต่อการพัฒนาตนเอง และพัฒนาคุณภาพของงาน ซึ่งจะมีผลในการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจให้กับศูนย์ปฏิบัติงาน

4. เพื่อการประเมินภาพรวมงานการศึกษาออกโรงเรียนของหน่วยงานทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ เพื่อการวินิจฉัยสั่งการของผู้บริหาร และกำหนดนโยบายในอันที่จะตัดสินใจ ส่งเสริม พัฒนา หรือปรับปรุงงานในความรับผิดชอบต่อไป

หลักการนิเทศการศึกษาออกโรงเรียน

ทองอยู่ แก้วไทรชะ (2533 : 425) ได้เสนอหลักการนิเทศการศึกษาออกโรงเรียนไว้ 9 ประการ สรุปได้ดังนี้

1. การนิเทศการศึกษาออกโรงเรียนจะต้องสัมพันธ์กับการบริหาร การนิเทศการศึกษาออกโรงเรียนจะต้องเป็นกระบวนการทำงานระหว่างผู้บริหาร ศูนย์ฯ และศูนย์ปฏิบัติงานในหน้าที่ โดยมีการทำงานเป็นขั้นตอน ต่อเนื่อง และมีความเกี่ยวข้อง ปฏิสัมพันธ์ ซึ่งกันและกัน ผู้บริหารจะต้องให้การสนับสนุนในการทำงานร่วมกันระหว่างศูนย์ฯ และศูนย์ปฏิบัติงาน และผลจากการนิเทศจะต้องเป็นข้อมูลย้อนกลับในการนำมาประกอบการวินิจฉัยสั่งการ เพื่อพัฒนาของหน่วยงานต่อไป ให้เป็นวัฏจักรต่อเนื่อง

2. การนิเทศการศึกษาออกโรงเรียนต้องมีพื้นฐานนโยบายและปรัชญารองรับ งานการศึกษาออกโรงเรียนมีความหลากหลายแตกต่างกันทั้งรูปแบบ เนื้อหาสาระ นโยบาย และปรัชญา การศึกษาออกโรงเรียน การนิเทศการศึกษาจำเป็นต้องสอดคล้อง และสนองนโยบายของหน่วยงานนั้น ๆ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งการนิเทศการศึกษาออกโรงเรียนจะถูกกำหนดโดยปรัชญาและนโยบายของหน่วยงาน

3. การนิเทศการศึกษานอกโรงเรียนจะต้องเป็นกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ จะต้องเน้นกระบวนการศึกษาปัญหา วิเคราะห์ปัญหา เพื่อนำมาประกอบการตัดสินใจในการแก้ปัญหาต่อไป ซึ่งกระบวนการดังกล่าวนี้ ถือว่าเป็นกระบวนการทางวิทยาศาสตร์อย่างหนึ่ง

4. การนิเทศการศึกษานอกโรงเรียนต้องเน้นบรรยากาศแห่งความเป็นประชาธิปไตย
การนิเทศการศึกษานอกโรงเรียนจะต้องเป็นกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ภูมิภาค และปฏิบัติการ เป็นกระบวนการทำงานเป็นทีม ใช้ภาวะผู้นำและพลังกลุ่มแทนอำนาจ เน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ภูมิภาคการศึกษานอกโรงเรียน จะต้องมีความเชื่อมั่น ศรัทธาในธรรมชาติของมนุษย์ที่มีเหตุผล มีศักดิ์ศรี มีพลังความสามารถ เคารพในความแตกต่างของเอกลักษณ์คน ให้โอกาสในการแสดงทัศนะ ความคิดเห็น จะต้องมีการยอมรับซึ่งกันและกัน เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีตามโอกาสและสถานการณ์ที่เหมาะสม ตลอดจนมีความรับผิดชอบต่อผลงานร่วมกัน

5. การนิเทศการศึกษานอกโรงเรียน ต้องส่งเสริมกระบวนการสร้างสรรค์ จะต้องเปิดโอกาสให้มีการแสดงความคิดเห็น ทุกคนมีส่วนร่วมในการคิด การตัดสินใจ และเลือกวิธีแก้ปัญหา โดยอาศัยหลักการประชาธิปไตย

6. การนิเทศการศึกษานอกโรงเรียน ต้องส่งเสริมความรู้และสร้างความมั่นใจแก่ปฏิบัติการ
การนิเทศการศึกษานอกโรงเรียนจะต้องส่งเสริมให้ปฏิบัติการกระตือรือร้นที่จะแสวงหาความรู้ ขวสารข้อมูล และเทคนิควิทยาการอยู่ตลอดเวลา ปฏิบัติงานการศึกษานอกโรงเรียนเป็นผู้ที่อยู่ในพื้นที่ ใกล้ชิดกับสภาพ และสถานการณ์ของปัญหา และความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ขอมจะมีข้อมูลที่ชัดเจน เป็นผู้มีประสบการณ์ การนิเทศการศึกษานอกโรงเรียนจะต้องส่งเสริมให้ปฏิบัติการเชื่อมั่นในความสามารถและสมรรถวิสัยของตน แลวนำมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนางานต่อไป

7. การนิเทศการศึกษานอกโรงเรียนต้องช่วยสร้างขวัญและกำลังใจแก่คณะปฏิบัติการ
การนิเทศการศึกษานอกโรงเรียนจะต้องช่วยให้ปฏิบัติการหลักการและแนวทางที่จะเผชิญกับปัญหาและความต้องการ สามารถให้ข้อมูลเสนอแนะ ในการแก้ปัญหาคิดความเชื่อมั่น การสร้างสมประสบการณ์ เช่นนี้เป็นกระบวนการที่สามารถทำได้โดยผ่านกระบวนการนิเทศ เช่น ส่งเสริมให้ปฏิบัติการมีความมั่นใจในความสามารถของตน ส่งเสริมให้มีส่วนร่วมเป็นเจ้าของความสำเร็จของงาน ส่งเสริมให้ปฏิบัติการ ภูมิภาคและผู้บริหารมีความมั่นใจและเชื่อมั่นในทีมงาน และสามารถมองเห็น

ความสำเร็จของงานจากแผนและโครงการที่กำหนดไว้ เหล่านี้ล้วนเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจ แก่ครูปฏิบัติงาน ผ่านกระบวนการนิเทศการศึกษานอกโรงเรียนทั้งสิ้น

8. การนิเทศการศึกษานอกโรงเรียนต้องเสริมสร้างมนุษยสัมพันธ์ก่อให้เกิดความร่วมมือ และการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายจนถึงประชาชนกลุ่มเป้าหมาย การนิเทศการศึกษานอกโรงเรียน ส่งเสริมให้ครูปฏิบัติงานมีมนุษยสัมพันธ์ดี ให้เกียรติ ให้โอกาสแก่ประชาชนที่จะได้มาร่วมในการคิด การวางแผนและการจัดการศึกษา จำเป็นต้องเป็นกระบวนการร่วมมือผสมผสานกับหน่วยงานพัฒนา ต่าง ๆ ในพื้นที่ ทั้งภาครัฐและเอกชน ตลอดจนผู้นำชุมชน และอาสาสมัครชาวบ้าน

9. การนิเทศการศึกษานอกโรงเรียนจะต้องส่งเสริมเจตคติและความเชื่อมั่นในแนวทาง ของการพึ่งพาตนเอง เน้นให้ครูปฏิบัติมีเจตคติที่ดีต่อการพึ่งพาตนเอง มีกระบวนการและเทคนิควิธีการ ในการทำงานที่เอื้อต่อการพึ่งพาตนเอง ให้เกิดเป็นแนวทางปฏิบัติแก่ประชาชนกลุ่มเป้าหมายต่อไป นอกจากนี้ กระบวนการนิเทศการศึกษานอกโรงเรียนต้องเน้นให้ครูปฏิบัติพึ่งพาตนเองด้วย โดยเน้น การส่งเสริมข้อมูลที่หลากหลาย ส่งเสริมให้รับประสบการณ์ตรง ส่งเสริมกระบวนการกลุ่มในการแก้ปัญหา การศึกษาค้นคว้าตนเอง การเสริมแรงอย่างคอบนเอง การป้อนข้อมูลย้อนกลับอย่างทันท่วงที เป็นต้น

การนิเทศการศึกษาภายใน

ความเป็นมาของการนิเทศการศึกษาภายใน

การนิเทศการศึกษาแต่เดิมเป็นหน้าที่ของศึกษานิเทศก์และผู้บริหารการศึกษาเท่านั้น ครูในโรงเรียนไม่มีหน้าที่นิเทศการศึกษา ครูเป็นเพียงผู้รับการนิเทศ แต่ในปัจจุบันได้ให้ความสำคัญ ต่องานนิเทศการศึกษามากขึ้น เพราะเหตุที่เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาต่าง ๆ เช่น อาชีพครู มีลักษณะเป็นวิชาชีพมากขึ้น ครูมีความชำนาญเฉพาะด้านเพิ่มมากขึ้น มีการพัฒนาหลักสูตร การเน้น วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมและการขยายตัวในค่านิยมของโรงเรียน อันเป็นผลจากจำนวนนักเรียน และบุคลากรในโรงเรียนเพิ่มขึ้น ดังนั้นการนิเทศการศึกษาโดยศึกษานิเทศก์ และผู้บริหารการศึกษา เท่านั้น จึงไม่เป็นการเพียงพอ โรงเรียนต่าง ๆ จึงได้จัดระบบการนิเทศการศึกษาภายใน สถานศึกษาขึ้น (กิตติมา ปรีดีศิลป. 2532 : 306)

ความหมายของการนิเทศการศึกษาภายใน

นักการศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญในเรื่องการนิเทศการศึกษาและหน่วยงานที่มำหน้าที่ในการนิเทศการศึกษา ได้ให้ความหมายของการนิเทศการศึกษาภายในไว้ดังต่อไปนี้คือ

หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (ม.ป.ป. : 3)

ได้ให้ความหมายของการนิเทศการศึกษาภายในว่าเป็นความพยายามทุกชนิดของผู้บริหารโรงเรียนในอันที่จะปรับปรุงส่งเสริมประสิทธิภาพในด้านการเรียนการสอนภายในโรงเรียนให้ดีขึ้น ทำให้เกิดผลดีในการปฏิบัติงานของครู รวมทั้งครูเกิดความก้าวหน้าในวิชาชีพ และก่อให้เกิดผลในขั้นสุดท้ายคือ การศึกษาของเด็กก้าวหน้าอย่างมีประสิทธิภาพ

หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (ม.ป.ป. : 3) ได้ให้ความหมายของการนิเทศการศึกษาภายในว่า เป็นกิจกรรมที่อยู่ในโรงเรียนร่วมกัน จัดทำเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพการสอนของครูเพิ่มขึ้น กล่าวคือ ผลสัมฤทธิ์ของเด็กนักเรียนซึ่งเป็นผลผลิตจากการสั่งสอนของครูในโรงเรียนสูงขึ้น และครูผู้สอนมีทัศนคติที่ดีต่อหน่วยงาน มีความพึงพอใจที่จะกระทำหน้าที่ของตนให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไป

สังัก อูทรานันท์ (2530 : 118) ได้ให้ความหมายของการนิเทศการศึกษาภายในว่าเป็นกระบวนการทำงานของผู้บริหารโรงเรียนหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย ในการพัฒนาคุณภาพการทำงานของครู และบุคลากรภายในโรงเรียนเพื่อให้ได้มาซึ่งสัมฤทธิ์ผลสูงสุดในการเรียนของนักเรียน

จากความหมายของการนิเทศการศึกษาภายในดังกล่าวข้างตน สรุปได้ว่า การนิเทศการศึกษาภายในหมายถึงกระบวนการปฏิบัติงานร่วมกันของสัณเทศและผู้บริหารนิเทศ ซึ่งต่างก็เป็นบุคลากรภายในสถานศึกษาคัยกัน โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนาผู้บริหารนิเทศหรือบุคลากรปฏิบัติงานภายในสถานศึกษา อันจะส่งผลถึงผู้เรียนให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

ความสำคัญและความจำเป็นของการนิเทศการศึกษาภายใน

สังัก อูทรานันท์ (253 : 116 - 118) ได้กล่าวถึงความสำคัญและความจำเป็นของการนิเทศการศึกษาภายในสำหรับระบบการศึกษาไทย โดยให้เหตุผลไว้ดังนี้คือ

1. ที่ศึกษานิเทศก์โดยตำแหน่งมีจำนวนจำกัด จึงไม่สามารถสนองความต้องการทางการนิเทศการศึกษาของสถานศึกษาต่าง ๆ ได้ทั่วถึง

2. สภาพปัญหาและความต้องการของสถานศึกษาแต่ละแห่งไม่เหมือนกัน จึงเป็นการยากที่ศึกษานิเทศก์ซึ่งอยู่ภายนอกสถานศึกษาจะรู้สภาพปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของโรงเรียนได้ การนิเทศให้ตรงกับความต้องการของบุคลากรของสถานศึกษาจึงเป็นไปได้ยาก

3. ในสภาพปัจจุบันบุคลากรในสถานศึกษาส่วนใหญ่มีความรู้ ความสามารถเพียงพอ และบางคนยังมีความชำนาญในเฉพาะสาขาวิชา จึงสมควรใช้ทรัพยากรเหล่านั้นให้เกิดประโยชน์มากที่สุด และยังเป็นการสร้างการยอมรับซึ่งกันและกันอีกด้วย

4. เป็นการสอดคล้องกับปรัชญา หลักการ และวิธีการของการนิเทศสมัยใหม่ที่ว่า การนิเทศควรเกิดจากความร่วมมือ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

ความมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาภายใน

อุทัย บุญประเสริฐ และชโลมใจ กิ่งคำวัฒน์ (2528 : 3 - 4) ได้แบ่งจุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาภายในเป็น 4 ประการ ดังนี้

1. เพื่อพัฒนางาน เพราะการนิเทศการศึกษาภายในจะเป็นเรื่องของการศึกษาแนวทาง ปรับปรุง สร้างสรรค์ ทดลอง แสวงหาวิธีการแก้ปัญหา และวิธีการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ให้ได้งานที่มีคุณภาพสูงขึ้น

2. เพื่อพัฒนาคน เพราะกระบวนการนิเทศการศึกษาภายในเป็นเรื่องเกี่ยวกับการให้คำแนะนำช่วยเหลือปฏิบัติงาน ทั้งในแง่ส่วนตัวในด้านวิชาการและเทคนิค เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ เพิ่มทักษะและปรับทัศนคติให้ถูกต้องเหมาะสมกับงานที่ต้องปฏิบัติ

3. เพื่อประสานงานและประสานความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่เกี่ยวข้อง เพราะกระบวนการนิเทศการศึกษาภายในจะเป็นเรื่องของความร่วมมือในการทำงาน ส่งเสริมการทำงานร่วมกัน ทั้งในรูปการมีส่วนร่วมการทำงานเป็นทีม เป็นหมู่ หรือเป็นคณะ และการเพิ่มพลังกลุ่มในการปฏิบัติงาน ตลอดจนการร่วมมือในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาการปฏิบัติงานร่วมกัน

4. เพื่อสร้างและบำรุงขวัญ ตลอดจนกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร จะเป็นไปได้ เพื่อสนับสนุนแนวความคิดในการบริหารแนวใหม่ ซึ่งแสวงหาวิธีการทำงานและวิธีสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชา หรือหัวหน้ากับผู้ร่วมงาน และผู้ร่วมงานกับผู้ร่วมงานด้วยกัน ที่ช่วยให้ผู้ร่วมงาน หรือบุคลากรมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน รู้สึกเต็มใจและมีความสละใจในการ

ทำงาน มีกำลังใจที่จะทำงานจนเต็มกำลังความสามารถของตน เกิดความภาคภูมิใจในผลงาน และมั่นใจในการทำงานไม่ต้องกังวลต่อการตรวจตรา และควบคุมเพื่อการจับผิด และการถูกลงโทษ

หลักการจัดการนิเทศการศึกษาภายใน

สังกัด อุทรานันท์ (2530 : 120 - 121) ได้กล่าวถึงหลักในการจัดการนิเทศการศึกษาภายในไว้ 6 ประการ ดังต่อไปนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษาต้องถือว่างานนิเทศการศึกษาเป็นงานในความรับผิดชอบของผู้บริหารโดยตรง สำหรับการดำเนินงานนิเทศนั้นผู้บริหารอาจจะดำเนินการเองหรือมอบหมายให้ผู้อื่นดำเนินการแทนได้
2. งานนิเทศการศึกษาภายในจะสำเร็จลงได้จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือกันทั้ง 3 ฝ่าย คือ ผู้บริหาร ผู้นิเทศ และผู้รับการนิเทศ หากขาดความร่วมมือจากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง งานนิเทศจะไม่ประสบความสำเร็จ
3. บุคลากรภายในสถานศึกษาจะต้องตระหนักว่างานนิเทศการศึกษาภายในเป็นการทำงานร่วมกัน เพื่อช่วยพัฒนาเพื่อนร่วมงานให้มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานสูงขึ้น
4. บุคลากรภายในโรงเรียนต้องมีการยอมรับและให้เกียรติซึ่งกันและกัน เพราะในสภาพความเป็นจริงแล้วไม่มีใครมีความเชี่ยวชาญในทุก ๆ ด้าน ดังนั้นการได้แลกเปลี่ยนและถ่ายทอดความเชี่ยวชาญซึ่งกันและกันเป็นเรื่องที่ควรกระทำ
5. งานนิเทศการศึกษาภายในจะต้องเกิดขึ้นจากความจำเป็นในการแก้ปัญหาหรือสนองความต้องการในการยกระดับคุณภาพการศึกษานอกโรงเรียน
6. การเสริมสร้างกำลังใจของผู้บริหารจะมีผลโดยตรงต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้ปฏิบัติงาน ดังนั้นจึงถือว่าการสร้างเสริมกำลังใจของผู้บริหารจะส่งผลต่อความสัมฤทธิ์ผลของงานนิเทศการศึกษาภายในด้วย

ขอบเขตของงานนิเทศการศึกษาภายใน

สังัก อุทรานันท์ (2530 : 121) ได้แบ่งงานภายในสถานศึกษาออกเป็น 2 ประเภท คือ (1) งานหลัก ได้แก่ งานเกี่ยวกับหลักสูตรการเรียนการสอน และการวัดผลประเมินผลการเรียนการสอน และ (2) งานสนับสนุนงานวิชาการ ได้แก่ งานเกี่ยวกับอาคารสถานที่ กิจกรรมนักเรียน ธุรการและการเงิน และความสัมพันธ์กับชุมชน

ขอบเขตของงานที่กล่าวมาข้างต้นนี้ผู้บริหารมีความมุ่งหวังที่จะให้บุคลากรภายใต้การควบคุมดูแลเป็นผลงานที่มีคุณภาพ ก็จำเป็นจะต้องพัฒนาบุคลากรเหล่านั้นให้มีความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงาน จึงจะได้ผลงานที่มีคุณภาพตามความมุ่งหวังที่ตั้งไว้

ดังนั้นการดำเนินการในการนิเทศการศึกษาภายใน จึงควรยึดขอบเขตของงานในสถานศึกษา 2 ประเภท ดังกล่าว เพื่อนำมาศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาในการปฏิบัติงาน เพื่อนำมาประกอบในการวางแผนการนิเทศการศึกษาภายในต่อไป

วิธีดำเนินการจัดการนิเทศการศึกษาภายใน

หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (ม.ป.ป. : 11 - 14) ได้ให้แนวทางการดำเนินงานนิเทศการศึกษาภายใน โดยแบ่งเป็น 5 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1. ผู้บริหารต้องชี้แจงให้บุคลากรในสถานศึกษาได้ทราบความสำคัญของการนิเทศที่จะช่วยปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น เป็นการเผยแพร่แนวความคิดให้กว้างขวางออกไป

ขั้นที่ 2. ทั้งคณะกรรมการนิเทศการศึกษาภายในสถานศึกษาชั้น โดยผู้บริหารและคณะครู ร่วมกันจัดตั้งคณะกรรมการนิเทศการศึกษาภายในสถานศึกษา เพื่อกำหนดบทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบในการดำเนินงาน ซึ่งควรจะประกอบด้วยผู้บริหาร และฝ่ายที่รับผิดชอบงานด้านวิชาการภายในสถานศึกษาอยู่แล้ว เช่น อาจารย์ใหญ่ ครูใหญ่ ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ หัวหน้าหมวดวิชา หัวหน้าสาย หรือหัวหน้าระดับชั้น และบุคลากรภายในสถานศึกษาที่เหมาะสม

ขั้นที่ 3. การเตรียมการด้านต่าง ๆ ก่อนปฏิบัติการนิเทศ ซึ่งต้องเตรียมในเรื่องต่อไปนี้

3.1 วางแผนการนิเทศ โดยดำเนินการดังต่อไปนี้

3.1.1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของบุคลากรภายในสถานศึกษา

3.1.2 วิเคราะห์ปัญหา เพื่อกำหนดทางเลือกในการแก้ปัญหาและวางแผนปฏิบัติการในการนิเทศการศึกษาภายใน

3.1.3 มอบหมายให้บุคลากรฝ่ายต่าง ๆ รับผิดชอบการดำเนินงาน

3.2 การให้ความรู้กับผู้นิเทศและผู้บริหารนิเทศ ก่อนเริ่มการนิเทศควรให้ความรู้และทำความเข้าใจกับผู้บริหารนิเทศให้มีความเข้าใจตรงกัน โดยเฉพาะปรัชญาของการนิเทศที่มุ่งเพื่อปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน ไม่ใช่จับผิด โดยอาจใช้บุคลากรในสถานศึกษา หรือเชิญวิทยากรจากภายนอกมาเป็นผู้ให้ความรู้ ผู้บริหารควรมอบหมายให้คณะนิเทศ หรือผู้หนึ่งผู้ใดติดตามแนวคิดจากวิทยากรเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ ขณะเดียวกันผู้นิเทศก็ควรรับฟังแนวคิดใหม่ ๆ จากวิทยากรไปพร้อมกับผู้บริหารนิเทศด้วย เพราะผลจากการเข้าร่วมกิจกรรมของผู้นิเทศจะมีผลต่อการปฏิบัติของผู้บริหารนิเทศ

3.3 การสร้างเสริมกำลังใจแก่ผู้นิเทศงาน ซึ่งต้องอาศัยหลักมนุษยสัมพันธ์ ความเป็นกันเอง ความเอาใจใส่ ผู้บริหารมีส่วนอย่างมากในการสร้างขวัญและกำลังใจกับผู้นิเทศงาน โดยเฉพาะผู้ที่จะเป็นผู้นิเทศคงพยายามทำให้เขา เกิดความมั่นใจในการที่จะปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย

3.4 การเตรียมเครื่องมือในการนิเทศ สถานศึกษาควรมอบหมายให้ผู้บริหารรับผิดชอบในการจัดเตรียมเครื่องมือในการนิเทศ ให้สอดคล้องตามแผนที่กำหนด รวมทั้งให้การสนับสนุนเพื่อให้สามารถดำเนินงานในส่วนที่เกี่ยวข้องได้โดยถูกต้องและสมบูรณ์

ขั้นที่ 4 ปฏิบัติการนิเทศการศึกษาภายใน เป็นขั้นที่ผู้ให้การนิเทศดำเนินการนิเทศตามแผนดำเนินงานที่วางไว้ โดยใช้กลวิธีต่าง ๆ เช่น การประชุม การสังเกตการสอน การสนทนาทางวิชาการ การสาธิตการสอน การศึกษานอกสถานที่ หรือการบริการทางวิชาการ ทั้งนี้แล้วแต่ความเหมาะสม โดยให้ความรู้ ให้ความเข้าใจ และตกลงในหลักการเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติกับผู้บริหารนิเทศก่อน

ขั้นที่ 3. การประเมินผลโครงการ คณะกรรมการนิเทศการศึกษาภายในเป็นผู้ประเมินผล การดำเนินงาน ซึ่งวิธีการประเมินผลอาจทำได้หลายวิธี เช่น การสังเกต การทดสอบ ใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ ฯลฯ เพื่อรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ไว้เป็นพื้นฐานในการตัดสินใจ การนิเทศนั้นยังเกิด ผลดี ประสพผลสำเร็จ ควรยึดถือเป็นแนวปฏิบัติสำหรับการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพสูง ยิ่งขึ้นหรือพบปัญหา อุปสรรค ต้องปรับปรุงแก้ไขอย่างไร ก็จะเตรียมวางแผนปรับปรุงแก้ไขให้ บังเกิดผลดีต่อไป

ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด

ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด เป็นสถานศึกษาสังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน ซึ่งตั้งอยู่ในจังหวัดต่าง ๆ จังหวัดละ 1 แห่ง มีครบทั้ง 73 จังหวัด ทั่วประเทศ

บทบาทและหน้าที่ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด

บทบาทหน้าที่ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการจัดการศึกษาในสถานศึกษา สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน พ.ศ. 2531

(กรมการศึกษานอกโรงเรียน. 2531 : 53 - 54) ดังนี้

1. บริหารการศึกษานอกโรงเรียนทุกรูปแบบ
2. จัดทำแผนและโครงการปฏิบัติงาน
3. ดำรวจส่งเสริม สนับสนุน ประสานงาน ให้ความร่วมมือ อุดหนุน และให้บริการ การศึกษา
4. ควบคุม ดูแล ตรวจสอบ นิเทศ ติดตามและรายงาน
5. ประเมินมาตรฐาน วัตถุประสงค์ ประเมินผล และออกหลักฐานการศึกษา
6. ดำเนินการเกี่ยวกับหอสมุด ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านหรือตำบล การศึกษาสาขาสำคัญ และการศึกษาสาขาสหวิชาชีพ
7. ฝึกอบรม ประชุมสัมมนาเจ้าหน้าที่ คณะกรรมการดำเนินงานระดับชุมชน หรือท้องถิ่น หรือบุคคลอื่นในลักษณะเดียวกัน

8. ให้การศึกษาอบรมแก่ประชาชนที่อยู่นอกโรงเรียน
9. ปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายเกี่ยวกับการศึกษานอกโรงเรียน

หลักการและวิธีการจัดการศึกษานอกโรงเรียนของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด

กรมการศึกษานอกโรงเรียน (2529 : 2 - 3) ได้มีนโยบายให้ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จังหวัดดำเนินการจัดการศึกษานอกโรงเรียนในจังหวัดต่าง ๆ คือ การจัดการศึกษานอกโรงเรียน ไม่ใช่เป็นการจัดการศึกษาเพียงเพื่อให้ประชาชนอ่านออกเขียนได้อย่างที่หลายคนเข้าใจ แต่เป็นการให้บริการและให้โอกาสทางการศึกษาแก่ประชาชนที่อยู่นอกโรงเรียน เพื่อเสริมสร้างให้เขามีความรู้พื้นฐานในการดำรงชีวิต มีความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ ทราบข้อมูลข่าวสารที่ทันต่อเหตุการณ์ มีเครื่องมือและรู้จักแสวงหาข้อมูลในการประกอบการคิดและการตัดสินใจ เพื่อจะได้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขตามความต้องการแก่คุณภาพ เป็นการจัดการศึกษาที่ช่วยให้ประชาชนรู้จัก เสาะแสวงหาและเลือกสรรสิ่งที่ดีงาม นำไปปรับปรุงความเป็นอยู่ของตนเองและชุมชนให้ดีขึ้น ด้วยตนเอง

การศึกษานอกโรงเรียนจึงเป็นวิธีการให้การศึกษาที่ต้องส่งเสริมให้ประชาชนและชุมชน ทั้งตนเอง ทั้งนี้เพราะความจริงแล้ว การศึกษาไม่ใช่การให้ความรู้ ทักษะ หรือการเปลี่ยนแปลง เจตคติของผู้เรียนให้เข้ากับแบบแผน ตามที่ครูอาจารย์ได้เล่าเรียนมาจากตำราวิชาการศึกษา จนถือเป็นหลักปฏิบัติทั่ว ๆ ไปเท่านั้น แท้จริงแล้วการศึกษาเป็นกระบวนการส่งเสริมการคิดค้นและ แสวงหาทางเลือกที่เหมาะสมแก่บุคคล ซึ่งทางเลือกนั้นย่อมจะเปลี่ยนแปลงไปตามภาวะการณ์ของสังคม สิ่งแวดล้อมและกาลสมัย

หลักการจัดการศึกษานอกโรงเรียนจึงตั้งอยู่บนสมมติฐานที่ ประชาชนต้องเรียนรู้ตลอดชีวิต การจัดการศึกษาจึงต้องดำเนินการให้ต่อเนื่องกัน นับตั้งแต่การให้ความรู้พื้นฐานที่จำเป็นต่อการ ดำรงชีวิต ใ้รับทราบข้อมูลข่าวสารที่ทันต่อเหตุการณ์ ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม และใ้รับ การฝึกทักษะและวิชาชีพที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพ อันเป็นการช่วยพัฒนาขีดความสามารถของ ประชาชน

การจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด

กรมการศึกษานอกโรงเรียน (2531 : 8) มีนโยบายให้ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน
จังหวัดจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนให้สอดคล้องกับแนวทางการจัดการศึกษาตลอดชีวิต โดย
ยึดหลัก 3 ประการ คือ

1. การให้ความรู้พื้นฐานในการดำรงชีวิต เพื่อให้ประชาชนได้มีความรู้พื้นฐานในการ
ดำรงชีวิต มุ่งช่วยให้ผู้เรียนสามารถคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น มีเครื่องมือในการประกอบอาชีพ
และรู้จักหาข้อมูลต่าง ๆ มาประกอบการคิด การตัดสินใจ ในการดำรงชีวิตประจำวัน ซึ่งความรู้
พื้นฐานของแต่ละคนย่อมแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับลักษณะอาชีพ และความเป็นอยู่ของบุคคลเหล่านั้น ผู้ที่
ยังไม่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ย่อมมีความรู้พื้นฐานระดับหนึ่ง ผู้ที่จบประถมศึกษาปีที่ 4 แล้วย่อมมีความรู้
พื้นฐานอีกระดับหนึ่ง และผู้ที่จบปริญญาก็มีความรู้พื้นฐานอีกระดับหนึ่ง การจัดกิจกรรมการศึกษา
นอกโรงเรียนประเภทนี้ เช่น การรณรงค์เพื่อการรู้หนังสือ การศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐาน
การศึกษาค้นคว้าแบบเบ็ดเสร็จระดับ 1 - 2 การศึกษาค้นคว้าแบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3 การศึกษา
นอกโรงเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย การศึกษา
แบบทางไกล การศึกษาแบบขั้นเรียน และการศึกษาค้นคว้าตนเอง การศึกษาเพื่อชุมชนในเขตภูเขา
และวิสาหกิจ

2. การให้บริการข่าวสารข้อมูลที่ทันต่อเหตุการณ์ เมื่อประชาชนมีความรู้พื้นฐานแล้ว
การที่จะปรับปรุงชีวิตให้ดีขึ้นได้ การโคจรหาข่าวสารข้อมูลที่จำเป็นทันต่อเหตุการณ์ เป็นส่วนสำคัญ
ที่บุคคลเหล่านั้นจะต้องมี ตามหนังสือเอกสารให้ประชาชนได้ศึกษาจนกว่าจะช่วยให้ประชาชนได้มี
นิสัยรักการอ่าน ป้องกันการลืมนักหนังสือ และพัฒนาตนเอง ซึ่งเป็นการพัฒนาคุณภาพของคนให้สูงขึ้น
กิจกรรมประเภทนี้ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนเป็นทั้งผู้ดำเนินการเองและประสานงานกับหน่วยงานอื่น
ในการจัด เช่น การจัดที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน หอสมุดประชาชนอำเภอ หอสมุดประชาชน
จังหวัด หอสมุดเคลื่อนที่ หน่วยโสภณศึกษา นิทรรศการเคลื่อนที่ หีบหนังสือ วารสารสิ่งพิมพ์

3. การเพิ่มพูนความรู้และทักษะวิชาชีพในการประกอบอาชีพ ด้วยเหตุที่สภาพสังคม
เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มีวิทยาการใหม่ ๆ เกิดขึ้นเสมอ จึงจำเป็นต้องให้ความรู้และทักษะ
วิชาชีพเพิ่มเติม กับผู้ที่ประกอบอาชีพอยู่แล้วให้ประกอบอาชีพได้ดียิ่งขึ้น หรือนำความรู้และทักษะ

ที่ไต่รับไปแสวงหาอาชีพใหม่ รวมทั้งเพื่อปรับปรุงการดำรงชีวิตของตนเองและครอบครัวให้ดีขึ้น กิจกรรมประเภทนี้ ได้แก่ การจัดกลุ่มสนใจ การสอนวิชาอาชีพระยะสั้นประเภทประจำที่ และการสอนวิชาอาชีพระยะสั้นสู่ชุมชน

การบริหารงานของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด

กรมการศึกษานอกโรงเรียน (2533 : 188) ได้กำหนดโครงสร้างการบริหารงานของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด โดยแบ่งระบบการบริหารออกเป็น 3 กลุ่มงาน คือ กลุ่มงานบริหาร กลุ่มงานวิชาการ และกลุ่มงานปฏิบัติการ และในแต่ละกลุ่มงานยังแบ่งออกเป็นฝ่ายต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. กลุ่มงานบริหาร ประกอบด้วย 3 ฝ่าย คือ ฝ่ายบริหารทั่วไป ฝ่ายการเงินและบัญชี ฝ่ายอาคารสถานที่และพัสดุครุภัณฑ์

1.1 ฝ่ายบริหาร แบ่งเป็นงานย่อยได้ 4 งาน คือ งานสารบรรณ งานประชาสัมพันธ์ งานบุคลากร งานสวัสดิการและกิจกรรมพิเศษ

1.2 ฝ่ายการเงินและบัญชี มีหน้าที่และรับผิดชอบเกี่ยวกับการเงินของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ในส่วนที่เกี่ยวกับเงินงบประมาณ การใช้จ่ายเงินนอกงบประมาณ จัดทำบัญชีเพื่อรายงานรับ - จ่ายเงินตามระบบการบัญชีส่วนราชการ ส่วนภูมิภาค ตลอดจนรายงานการเงินของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ฝ่ายการเงินและบัญชีนี้ได้แบ่งเป็นงานย่อย 2 งาน คือ งานการเงิน และงานบัญชี

1.3 ฝ่ายอาคารสถานที่และพัสดุครุภัณฑ์ แบ่งเป็น 3 งานย่อย คือ งานพัสดุและครุภัณฑ์ งานอาคารสถานที่ และงานขนพาหนะ

2. กลุ่มงานวิชาการ มีบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบด้านวิชาการ ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด จัดทำแผนปฏิบัติงานและโครงการทั้งระยะสั้นและระยะยาว ดำเนินการตามข้อมูล และรายงานการปฏิบัติงานของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด พัฒนากิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น นิเทศ ติดตามผล และจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริม สนับสนุนการปฏิบัติกิจกรรมของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนทุกรูปแบบ

ใหม่ประสิทธิภาพ และส่งมอบตามหลักการและเป้าหมายที่กำหนดไว้ เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปตามบทบาท และหน้าที่ความรับผิดชอบในสายวิชาการ โดยแบ่งเป็นฝ่ายต่าง ๆ 4 ฝ่าย ดังนี้

2.1 ฝ่ายแผนงานและโครงการ ประกอบด้วยงานย่อย 2 งาน ได้แก่ งานแผน และโครงการ และงานสถิติข้อมูลและรายงาน

2.2 ฝ่ายติดตามและประเมินผล ประกอบด้วยงานย่อย 3 งาน ได้แก่ งานนิเทศ ติดตามและประเมินผล งานมาตรฐานการศึกษา และงานโครงการพิเศษ

2.3 ฝ่ายพัฒนาการศึกษาออกโรงเรียน ประกอบด้วยงานย่อย 3 งาน ได้แก่ งานพัฒนากิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียน งานพัฒนาบุคลากรและองค์กร และงานแนะแนว การศึกษาออกโรงเรียน

2.4 ฝ่ายทะเบียนและวัดผลการศึกษา ประกอบด้วย งานย่อย 2 งาน ได้แก่ งานทะเบียนการศึกษาสายสามัญ และงานทะเบียนการศึกษาสายอาชีพ

3. กลุ่มงานปฏิบัติการ มีบทบาทหน้าที่ในการวางแผน จัดสรรงบประมาณ การจัดการ คำนวณการและทะเบียน ตลอดจนการติดตามประเมิน เพื่อจะส่งเสริม สนับสนุนการจัดกิจกรรม การศึกษาออกโรงเรียน ของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด การดำเนินงานของกลุ่มปฏิบัติการ จะมุ่งเน้นในอันที่จะส่งเสริมและสนับสนุนทั้งด้านบริการ การจัดกิจกรรม และโครงการต่าง ๆ เพื่อให้สามารถกระจายบริการให้กว้างขวางและทั่วถึงตามความต้องการของท้องถิ่น ทั้งนี้การดำเนินการ จะเอื้ออำนวยและสนองต่อการปฏิบัติงานให้รวดเร็ว และทันต่อความต้องการของหน่วยจัดต่าง ๆ ในพื้นที่ นอกจากนี้การดำเนินงานของสายปฏิบัติการจะ ต้องประสานสัมพันธ์กับสายบริหารและสายวิชาการ เพื่อจะ เชื่อมโยงและถ่ายทอดทรัพยากร ทั้งด้านงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ระหว่างโครงการและกิจกรรมที่มียุทธจาก จังหวัดลงสู่อำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน

กลุ่มงานปฏิบัติการแบ่งออกเป็น 5 ฝ่าย คือ ฝ่ายการศึกษาอาชีพ ฝ่ายการศึกษา พื้นฐาน ฝ่ายบริการข่าวสารข้อมูล และฝ่ายส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิต ซึ่งแต่ละฝ่ายยังได้แบ่ง เป็นงานย่อย ดังนี้

3.1 ฝ่ายการศึกษาอาชีพ ประกอบด้วย งานฝึกอาชีพ และงานส่งเสริมอาชีพ

3.2 ฝ่ายการศึกษาพื้นฐาน ประกอบด้วย งานการศึกษาขั้นพื้นฐาน และงานการศึกษา

3.3 ฝ่ายบริการข่าวสารข้อมูล ประกอบด้วย งานห้องสมุดประชาชน งานห้องหนังสือและแหล่งความรู้ งานโสตทัศนศึกษาและนันทนาการ และงานส่งเสริมวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม

3.4 ฝ่ายส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิต ประกอบด้วยงานกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิต งานส่งเสริมศิลปและวัฒนธรรม และงานนันทนาการ กีฬา และลูกเสือ

2.5 ฝ่ายการศึกษาทางสื่อมวลชน ประกอบด้วย งานวิทยุการศึกษาประชาชน และงานโทรทัศน์เพื่อการศึกษา

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการศึกษาภายใน

งานวิจัยในต่างประเทศ

ลี (Lee. 1974 : 4134--A) ได้วิจัยเรื่องพฤติกรรมในการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียน ทางตะวันออกเฉียงใต้ของรัฐแม็กซิโก กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ครูใหญ่ และครูโรงเรียนประถมศึกษา กับครูใหญ่และครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ผลการวิจัยสรุปว่า

1. ครูโรงเรียนประถมศึกษา มุ่งให้ครูใหญ่คำนึงถึงสัมพันธภาพในคณะครูมากกว่าครูโรงเรียนมัธยมศึกษา
2. ครูโรงเรียนมัธยมศึกษา มุ่งให้ครูใหญ่คำนึงถึง สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียนมากกว่าคนอื่น

ทิลahun (Tilahun. 1983 : 2168-A) ได้ทำการวิจัยเรื่องการจัดกิจกรรมการนิเทศภายในโรงเรียนที่พึงประสงค์ ของการพัฒนาประเทศเอธิโอเปีย กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครู ศึกษานิเทศก์ และนักวิชาการ ผลการวิจัยสรุปได้ว่า

1. ครู ศึกษานิเทศก์ และนักวิชาการ มีความเห็นสอดคล้องกันว่ากิจกรรมที่ใช้ในการนิเทศภายในโรงเรียน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การฝึกอบรมแนะนำ การฝึกอบรมปฏิบัติ การสาธิตการสอนโดยศึกษานิเทศก์ การประชุมกลุ่มย่อยของครู การเยี่ยมชมชั้นเรียน และสังเกตการสอน
2. ครู ศึกษานิเทศก์ และนักวิชาการ มีความเห็นสอดคล้องกันว่า การจัดกิจกรรมการนิเทศภายในโรงเรียนมีการปฏิบัติอยู่ระดับปานกลาง

3. ครู ศึกษานิเทศก์ นักวิชาการ มีความเห็นสอดคล้องกันว่า การจัดกิจกรรม การนิเทศภายใน ลักษณะร่วมมือกันปฏิบัติงานนิเทศการศึกษา จะก่อให้เกิดผลดีกว่าการนิเทศการศึกษา ในลักษณะใช้อำนาจ

งานวิจัยในประเทศ

วัชรินทร์ แสงศักดิ์ (2528 : 145) ได้วิจัยเรื่องสภาพการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานประถมศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ ผลจากการศึกษา พบว่า

1. ผู้บริหารโรงเรียนและครูมีความเห็นว่าโรงเรียนประถมศึกษาที่มีสภาพการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียนอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง และเมื่อศึกษาใน 3 เรื่อง คือ การดำเนินงานตามกระบวนการ นิเทศการศึกษา การจัดกิจกรรมการนิเทศการศึกษา และการใช้เวลาในการนิเทศการศึกษา ปรากฏว่า แต่ละเรื่องมีการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง

2. เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูที่มีต่อสภาพการนิเทศ การศึกษาภายในโรงเรียน ปรากฏว่าทั้ง 2 ฝ่ายมีความคิดเห็นแตกต่างกัน โดยฝ่ายผู้บริหารมีความ เห็นว่า โรงเรียนมีการปฏิบัติการนิเทศการศึกษาภายในมากกว่า

3. ผู้บริหารโรงเรียนและครูมีความเห็นว่า การนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนที่ผู้บริหาร มีวุฒิปริญญาตรีหรือสูงกว่า กับโรงเรียนที่ผู้บริหารมีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี มีสภาพไม่แตกต่างกัน

4. ผู้บริหารโรงเรียนและครูมีความเห็นว่า การนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนที่มีขนาด ต่างกัน มีสภาพการนิเทศแตกต่างกัน โดยที่โรงเรียนขนาดใหญ่มีสภาพการนิเทศภายในโรงเรียน แตกต่างกับกับโรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดเล็ก ส่วนโรงเรียนขนาดกลางกับโรงเรียน ขนาดเล็กมีสภาพการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนไม่แตกต่างกัน

เกษร มงคล (2528 : 9 - 11) ได้วิจัยเรื่องการศึกษาสภาพการนิเทศการศึกษาภายใน โรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12 โดยศึกษาสภาพการนิเทศการศึกษาภายใน โรงเรียนมัธยมศึกษาที่อยู่ในกลุ่มทดลอง และนอกกลุ่มทดลองของโครงการพัฒนากาณิเทศงานวิชาการ ภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12 และได้เปรียบเทียบสภาพการนิเทศ ภายในโรงเรียนทั้ง 2 กลุ่ม ผลการวิจัย พบว่า

1. โรงเรียนในกลุ่มทดลอง มีการปฏิบัติในเรื่องต่อไปนี้คือ การตั้งคณะกรรมการนิเทศการศึกษา การสำรวจความต้องการทางกรณีศึกษา การวางแผนการนิเทศการศึกษาโดยคณะกรรมการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน การชี้แจงให้คณะครูทราบ การให้ความรู้แก่ครูปฏิบัติงาน โดยการประชุมในหมวดวิชาและส่งครูไปรับการอบรม ครูอาจารย์ที่อยู่ในโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ เคยมีความรู้เรื่องกรณีศึกษามาก่อน ศูนย์ศึกษาภายในโรงเรียน คือ ครูอาจารย์ที่มีความสามารถ ได้รับการสนับสนุนเสริมกำลังใจจากผู้บริหาร มีการสนับสนุนให้คำปรึกษาและคำแนะนำ มีการศึกษาตามผลและประเมินผล โดยการใช้การสังเกต ผู้ติดตามผลคือ หัวหน้าหมวดวิชา และผู้เกี่ยวข้อง มีการเสนอผลการปฏิบัติงานในที่ประชุม และเก็บผลการประเมินเป็นข้อสรุปไว้ใช้ประโยชน์ มีการประชุมดำเนินงานในส่วนที่เป็นปัญหาโดยใช้วิธีประชุมสัมมนา

2. โรงเรียนนอกกลุ่มทดลอง สิ่งที่ไม่โรงเรียนนอกกลุ่มทดลองไม่ปฏิบัติ คือ การตั้งคณะกรรมการนิเทศการศึกษา การสำรวจความต้องการทางกรณีศึกษา การวางแผนการนิเทศการศึกษาโดยคณะกรรมการนิเทศการศึกษาของโรงเรียน ส่วนสิ่งที่โรงเรียนกลุ่มนี้ปฏิบัติ คือ มีการให้ความรู้แก่ครูปฏิบัติงาน โดยการสอนครูไปรับการอบรม และครู อาจารย์ ส่วนมากมีความรู้เรื่องกรณีศึกษามาก่อนแล้ว มีการติดตามผลและประเมินผลการนิเทศ โดยใช้วิธีสังเกต ผู้ติดตามคือ หัวหน้าหมวดวิชา แต่ไม่มีการเสนอผลการปฏิบัติงาน แต่มีการเก็บผลการประเมินเป็นข้อสรุปไว้ใช้ประโยชน์ต่อไป มีการปรับปรุงดำเนินงานในส่วนที่เป็นปัญหาโดยใช้วิธีประชุมสัมมนา ศูนย์ศึกษาในกลุ่มนี้คือ หัวหน้าหมวดวิชา และครูอาจารย์ที่มีความสามารถ และได้รับการสนับสนุนเสริมกำลังใจจากผู้บริหาร มีการสนับสนุนคำแนะนำ

การจัดโครงการนิเทศของทั้ง 2 ฝ่าย ส่วนมากจัดเป็นโครงการระยะสั้น การดำเนินงานตามโครงการประสบปัญหาการปฏิบัติงานไม่ทันตามกำหนดเวลา ด้วยเหตุที่มีเวลาน้อย ส่วนโครงการที่สำเร็จลงนั้นได้ผลทั้งจุดประสงค์ปัจจัยในการดำเนินงานเรื่องตามลำดับความสำคัญคือ ด้านบุคลากร งบประมาณ การจัดการ และวัสดุอุปกรณ์

กฤษณ์ น้ำเพชร (2522) ใ้วิจัยเรื่องวิธีปฏิบัติในการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา ผลจากการวิจัย พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครู มีความคิดเห็นว่า โรงเรียนใ้ปฏิบัติการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนอยู่ในเกณฑ์อยู่ในเรื่องต่อไปนี้ คือ กระบวนการในการจัดการนิเทศการศึกษา โครงการต่าง ๆ ที่จัดทำในแผนการนิเทศการศึกษา กิจกรรมการนิเทศการศึกษาเพื่อพัฒนาหลักสูตร การนิเทศการสอน การส่งเสริมวิชาการ กิจกรรมเสริมหลักสูตร การใช้สื่อทัศนูปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวกและห้องสมุด การประเมินผลและการสร้างขวัญของครู ยิ่งไปกว่านั้นในบางรายการครูมีความคิดเห็นว่าอยู่ในเกณฑ์อยู่ในเรื่องโครงการต่าง ๆ ที่จัดทำในแผนการนิเทศการศึกษาและการปฏิบัติในกิจกรรมการนิเทศการศึกษาเพื่อพัฒนาหลักสูตร

สำหรับปัญหาและอุปสรรคในการจัดการนิเทศการศึกษา ภายในโรงเรียนก็คือ การขาดแคลนวิทยากร หรือผู้เชี่ยวชาญทางด้านการนิเทศการศึกษา การขาดบุคลากรที่รับผิดชอบในการจัดการนิเทศการศึกษาในโรงเรียน การขาดแคลนงบประมาณ ขาดวัสดุอุปกรณ์สนับสนุนในการปฏิบัติงาน และขาดการวางแผนดำเนินการนิเทศอย่างเป็นทางการ

นิตยา ปรีชาหาญ (2524) ใ้วิจัยเรื่อง การจัดการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนประถมศึกษาภายในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. โรงเรียนประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร ใ้จัดใ้มีการนิเทศภายในโรงเรียนในระดับปานกลาง และใ้จัดใ้ลำดับในการปฏิบัติจากมากไปหาน้อย ดังนี้คือ การจัดทำและใช้สื่อทัศนูปกรณ์ การส่งเสริมวิชาการ กิจกรรมเสริมหลักสูตร กระบวนการนิเทศการศึกษา การประเมินผล การนิเทศการสอน และการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน

2. โรงเรียนประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร มีปัญหาในการจัดการนิเทศการศึกษาภายในระดับปานกลาง สิ่งที่ใ้เป็นปัญหาเรื่องลำดับจากมากไปหาน้อยจะมีดังนี้ คือ กระบวนการนิเทศการศึกษา การประเมินผล การทำและการใช้สื่อทัศนูปกรณ์ การนิเทศการสอน กิจกรรมเสริมหลักสูตร การนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนและการส่งเสริมวิชาการ

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการประมวลความคิดเห็นจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล

เทคนิคเดลฟาย คือกระบวนการที่เป็นระบบสำหรับใช้เสาะแสวงหาข้อสรุปความคิดเห็นหรือมติของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ด้วยวิธีการใช้แบบสอบถามแทนการเรียกประชุม (โพธิ์พรหม โพธิ์สาร. 2531 : 55)

วิธีการสำคัญของเทคนิคเดลฟาย คือการใช้ชุดแบบสอบถามเพื่อรวบรวมความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ การที่จะให้ข้อความความคิดเห็นที่ถูกต้องแน่นอน และมีความสอดคล้องกัน จนถือได้ว่าเป็นมติของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญกลุ่มนั้น จำเป็นต้องมีการสอบถามซ้ำหลายครั้ง ใช้แบบสอบถามหลายรอบ รอบแรกเป็นการขอให้อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญตอบคำถามอย่างกว้าง ๆ เกี่ยวกับประเด็นปัญหาที่ผู้วิจัยต้องการทราบ แล้วนำความคิดเห็นเหล่านั้นมาสรุปรวม โดยแยกเป็นประเด็น ๆ ที่มีความชัดเจน และชี้เฉพาะกว่ารอบแรก แล้วนำประเด็นเหล่านั้นกลับไปสอบถามผู้เชี่ยวชาญอีกจนกว่าจะได้คำตอบที่มีความสอดคล้องกัน จนถือได้ว่าเป็นมติของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญกลุ่มนั้น และถือได้เป็นข้อสรุปของงานวิจัยด้วย

การวิจัยโดยใช้เทคนิคเดลฟาย โดยทั่วไปจะใช้แบบสอบถามถามผู้เชี่ยวชาญกลุ่มเดียวกัน ประมาณ 3 - 4 รอบ แต่ในทางปฏิบัติอาจมีจำนวนรอบมากกว่าหรือน้อยกว่านี้ก็ได้ ขึ้นอยู่กับแบบสอบถามรอบแรก ว่าเริ่มด้วยการให้อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญแสดงความคิดเห็นด้วยคำถามปลายเปิด หรือเริ่มด้วยจัดอันดับความสำคัญไปเลยก็ได้แล้วใช้แบบสอบถามจนกว่าจะพบว่าไม่มีการเปลี่ยนแปลงหรือเปลี่ยนแปลงความคิดเห็นน้อยมาก จนสามารถถือเป็นมติของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญกลุ่มนั้นได้ ครรชนที่บอกถึงมตินี้ ได้แก่ ค่าพิสัยควอร์ไทล์ (Interquartile Range) ของความคิดเห็นนั้น

การเลือกผู้เชี่ยวชาญ

สิ่งสำคัญยิ่งในการวิจัยโดยใช้เทคนิคเดลฟายน์ คือ การเลือกผู้เชี่ยวชาญ เพื่อมาตอบคำถามของการวิจัย ผลการวิจัยถูกต้อง มีความเชื่อถือได้เพียงใด จึงขึ้นอยู่กับผู้ผู้เชี่ยวชาญที่ได้รับเลือกเขามารวมในการวิจัย

เฮลเมอร์ (Helmer, 1966 : 5) ได้ให้คำจำกัดความของผู้เชี่ยวชาญว่า หมายถึง ผู้ที่ได้รับการฝึกฝน และมีความรู้เป็นเลิศในสาขานั้น ๆ

ในการวิจัยครั้งนี้จึงใช้กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ที่มีความรู้และประสบการณ์ ด้านการนิเทศการศึกษา ที่สามารถให้ความคิดเห็นนำไปสู่ข้อสรุป เกี่ยวกับการนิเทศการศึกษภายใน และการนำไปใช้ในงาน การศึกษานอกโรงเรียนสำหรับศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดไค

พิล (Pill, 1971 : 58) ได้เสนอความคิดในการเลือกผู้ผู้เชี่ยวชาญเพื่อการวิจัยว่า เป็นผู้ใดที่สามารถให้ข้อมูลที่ผู้วิจัยต้องการและสามารถเชื่อถือได้ ดังนั้นการเลือกผู้ผู้เชี่ยวชาญจึงต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ เพื่อให้ได้ผู้ที่มีความรอบรู้ และสามารถให้ข้อมูลในเรื่องที่ต้องการได้อย่างแท้จริง หลักที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ การพยายามหาวิธีทำให้ผู้ผู้เชี่ยวชาญที่ได้รับการคัดเลือกให้ความร่วมมือในการวิจัยด้วยความเต็มใจ

จากหลักการและข้อเสนอแนะข้างต้น งานวิจัยนี้จึงได้กำหนดผู้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 20 คน ซึ่งน่าจะพอเพียงที่จะเสาะหาคำตอบสำหรับประเด็นปัญหาได้

วิธีการเลือกผู้ผู้เชี่ยวชาญ ได้ดำเนินการเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขอไปประธาน และกรรมการที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ซึ่งถือว่าเป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์ ในงานนิเทศการศึกษาที่เป็นที่ยอมรับทั่วไป ได้เป็นธุระระบุชื่อผู้ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาทั้งใน และนอกระบบโรงเรียน ที่เป็นที่ยอมรับ จำนวน 10 ชื่อ ถือเป็นการเสนอชื่อในรอบแรก

2. ในรอบที่ 2 ได้ขอความร่วมมือให้ผู้ที่ถูกระบุชื่อทั้ง 10 ท่านนั้นเสนอชื่อผู้ผู้เชี่ยวชาญ ในด้านการศึกษา ที่เป็นที่ยอมรับมาท่านละ 10 ชื่อ ในขั้นนี้ได้อ้างอิงทั้งหมด 100 ชื่อ

3. นำรายชื่อที่ได้รับการเสนอมาเรียงลำดับความดี ซึ่งส่วนใหญ่ได้รับการเสนอชื่อซ้ำ ได้เรียงลำดับความดีจากมากที่สุดไปน้อยที่สุด แล้วคัดเลือกผู้ที่มีความดีสูงสุด 20 ท่านแรก ให้เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตอบแบบสอบถามสำหรับการวิจัยครั้งนี้

รายชื่อ และตำแหน่งของผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง 20 ท่าน ให้นำเสนอในภาคผนวก

เครื่องมือและวิธีการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการนิเทศ การศึกษาภายใน โดยดำเนินการสร้างและเก็บรวบรวมข้อมูลเป็น 3 รอบ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

แบบสอบถามรอบแรก

แบบสอบถามรอบแรกเป็นแบบสอบถามปลายเปิด ใช้วิธีกำหนดประเด็นหรือหัวข้อ เพื่อให้ ผู้เชี่ยวชาญแสดงความคิดเห็นอย่างกว้าง ๆ ในรอบแรกนี้ได้ตั้งประเด็นหรือกรอบของคำถามออกเป็น 8 ประเด็น เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญแสดงความคิดเห็นดังต่อไปนี้

1. ความหมายของการนิเทศการศึกษาภายใน
2. ความมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาภายใน
3. หลักการนิเทศการศึกษาภายใน
4. การวางแผนสำหรับการนิเทศการศึกษาภายใน
5. ผู้ทำหน้าที่นิเทศการศึกษาภายใน
6. ผู้รับการนิเทศการศึกษาภายใน
7. ขอบข่ายของการนิเทศการศึกษาภายใน
8. วิธีการนิเทศการศึกษาภายใน

ในแต่ละประเด็นหรือกรอบข้างต้น ได้แยกเป็น 2 คำถาม คำถามแรกเป็นความคิดเห็น เกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาภายในโดยทั่วไป และคำถามที่ 2 เป็นแนวทางการนำไปใช้ในงานของ ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด ในแต่ละประเด็นของข้อคำถาม ผู้วิจัยได้เสนอแนวคิคนำไว้ แล้วขอให้ผู้เชี่ยวชาญแสดงความคิดเห็นต่อข้อความในแนวคิคนำแต่ละข้อ แบบสอบถามในรอบแรกนี้ มีคำถามรวมทั้งสิ้น 16 ข้อ (โปรดดูในภาคผนวก)

ตัวอย่างข้อคำถามในแบบสอบถามรอบแรกพร้อมทั้งคำตอบของผู้เชี่ยวชาญแสดงในภาพประกอบ 1 ดังต่อไปนี้

แบบสอบถาม

1. ความหมายของการนิเทศการศึกษาภายใน

การนิเทศภายใน คือกิจกรรมต่าง ๆ ที่ผู้บริหาร
และครูอาจารย์ในสถานศึกษาร่วมมือกันจัดขึ้น โดยมี
จุดประสงค์เพื่อปรับปรุงงานต่าง ๆ อันเป็นการส่งเสริม
ในการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ

ความเห็น การนิเทศภายในสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการ
..... กิจกรรมที่บุคลากรที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาของสถาน
..... ศึกษาแห่งนี้ ใ้ร่วมมือกันจัดขึ้น เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการ
..... สอนของครูอันจะนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็ก
.....

2. ความหมายของการนิเทศการศึกษาภายในสำหรับศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด

หมายถึง กระบวนการทำงานของผู้บริหารและ
บุคลากรของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด ในการ
พัฒนาการทำงานของบุคลากร ศูนย์ เพื่อให้มีรรลวุ้ดี
ประสงค์ของการจัดกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียนของ
ศูนย์.

ความเห็น เป็นความหมายที่ชัดเจนและกระชับดีแล้ว
.....
.....

ภาพประกอบ 1 ตัวอย่างข้อคำถามในแบบสอบถามรอบแรก พร้อมทั้งคำตอบของผู้เชี่ยวชาญ

การเก็บข้อมูลในรอบแรก ได้แก่ การส่งแบบสอบถามเพื่อขอความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง 20 ท่าน ซึ่งได้ดำเนินการดังนี้

1. ผู้เชี่ยวชาญที่อยู่ในจังหวัดกรุงเทพมหานครและจังหวัดใกล้เคียง ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปขอสัมภาษณ์ด้วยตนเอง โดยขอให้ผู้เชี่ยวชาญแสดงความคิดเห็น ความประเด็นคำถามที่กำหนดให้ หรืออาจมีข้อคิดเห็นอื่นเพิ่มเติมในภายหลังด้วย ผู้เชี่ยวชาญบางท่านก็ให้สัมภาษณ์ในทันที และบางท่านก็แสดงความคิดเห็นโดยการเขียนตอบ แล้วนำให้ผู้วิจัยไปรับในภายหลัง
2. ผู้เชี่ยวชาญที่อยู่ในจังหวัดต่างไกล ผู้วิจัยได้ติดต่อขอความคิดเห็นโดยส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ หลังจากผู้เชี่ยวชาญตอบแบบสอบถามแล้ว ก็ส่งกลับให้ผู้วิจัยในภายหลัง

การเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามในรอบแรก ได้ลงมือเมื่อวันที่ 3 มกราคม 2532 ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาได้ครบทั้ง 20 ฉบับ เมื่อวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2532 รวมเวลาที่ใช้ในการเก็บข้อมูลในรอบแรก 40 วัน

แบบสอบถามรอบที่สอง

หลังจากรวบรวมความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ที่ได้จากแบบสอบถามแบบปลายเปิดในรอบแรกแล้ว ผู้วิจัยได้นำความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทุกคนที่ตอบมาหลอมรวมเข้าด้วยกัน โดยรวมสิ่งที่ซ้ำหรือเหมือนเข้าด้วยกัน และตัดข้อความที่เกินความจำเป็นออก แล้วนำข้อมูลเหล่านั้นมาสร้างแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่ามี 5 ช่วงคะแนน ข้อคำถามทั้งหมดได้จำกัดให้อยู่ในขอบเขตเนื้อหาของการวิจัย ซึ่งมีทั้งหมด 8 ประเด็นหลัก ดังที่กล่าวมาแล้ว ในขั้นนี้ได้ข้อคำถามรวมทั้งสิ้น 71 ข้อ

การกำหนดน้ำหนักคะแนน และการให้ความหมายในแบบมาตราส่วนประมาณค่า ของ
แบบสอบถาม มีดังนี้

5	หมายถึง	เห็นด้วยกับข้อความนั้นอย่างยิ่ง และไม่ต้องการแก้ไขเพิ่มเติม
4	หมายถึง	เห็นด้วยกับข้อความนั้นค่อนข้างมาก มีการแก้ไขเล็กน้อย
3	หมายถึง	เห็นว่าพอใช้ได้ จำเป็นต้องเปลี่ยนแปลง ประมาณ 50 %
2	หมายถึง	เห็นด้วยกับข้อความนั้นน้อย ต้องเปลี่ยนแปลงเกือบทั้งหมด
1	หมายถึง	เห็นด้วยกับข้อความนั้นน้อยที่สุด หรือไม่เห็นด้วย อาจคัดทิ้ง
หรือเขียนใหม่ทั้งหมด

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 20 คน คอบโดยให้นำน้ำหนักความเห็นที่มีต่อ
ข้อความในคำถามแต่ละข้อ รวมทั้งแก้ไขข้อความต่าง ๆ เพื่อให้เห็นว่าจำเป็น (แบบสอบถามรอบที่ 2
นี้ได้แสดงไว้ในภาคผนวก)

ตัวอย่างแบบสอบถามรอบที่สอง แสดงในภาพประกอบ 2 ดังต่อไปนี้

ตัวอย่าง แบบสอบถามรอบที่ 2

ข้อ	ข้อความ	ระดับความพึงพอใจ					หมายเหตุ/ ความพึงพอใจเพิ่มเติม
		5	4	3	2	1	
1	ความมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาใน โดยทั่วไป มีดังนี้ เพื่อพัฒนาคุณภาพ ของบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถ มีเจตคติที่ดี มีความพึงพอใจต่องานในหน้าที่ และทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ.....						
2	เพื่อลด และแก้ปัญหาต่าง ๆ ภายในสถานศึกษา โดยอาศัยความร่วมมือของบุคลากรภายในสถานศึกษานี้เอง.....						
3	เพื่อให้บุคลากร มีการประสานสัมพันธ์ที่ดีในการทำงาน และมีส่วนร่วมในการพัฒนา และแก้ปัญหาในสถานศึกษานี้.....						
4	เพื่อสร้างขวัญ และกำลังใจแก่ครูปฏิบัติงานทุกระดับให้ดียิ่งขึ้น.....						

ภาพประกอบ 2 ตัวอย่างแบบสอบถามรอบที่สอง

การเก็บข้อมูลในแบบสอบถามรอบที่ 2 นี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเช่นเดียวกับรอบแรก คือ ผู้เชี่ยวชาญที่อยู่ในกรุงเทพมหานคร และจังหวัดใกล้เคียง ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปขอทราบ ความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญด้วยตนเอง ส่วนผู้เชี่ยวชาญที่อยู่ในจังหวัดที่ห่างไกลออกไป ผู้วิจัยได้ติดต่อขอความคิดเห็น โดยส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ในรอบที่ 2 ใช้เวลาตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคม 2532 ถึงวันที่ 30 มีนาคม 2532 รวมทั้งสิ้น 30 วัน

แบบสอบถามรอบที่สาม

ผู้วิจัยได้นำคำตอบจากแบบสอบถามรอบที่ 2 ที่ผู้เชี่ยวชาญตอบแล้ว ทั้ง 20 ฉบับ มาทำการวิเคราะห์เป็นรายข้อ โดยคำนวณค่ามัธยฐาน (Median) และหาความสอดคล้องของความคิดเห็นโดยคำนวณค่าพิสัยควอไทล์ (Interquartile Range) รวมทั้งปรับปรุงข้อความตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำข้อความพร้อมทั้งแสดงค่ามัธยฐาน และค่าพิสัยควอไทล์ ของคำถามแต่ละข้อ รวมทั้งตำแหน่งของความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญคนนั้น ๆ เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญได้พิจารณาอีกครั้งว่ายังยืนยันคำตอบเดิมหรือว่าต้องการแก้ไขเปลี่ยนแปลงอะไรบาง รวมทั้งให้ความคิดเห็นเพิ่มเติมตามความจำเป็น

ตัวอย่างแบบสอบถามรอบที่สาม แสดงในภาพประกอบ 3 ดังต่อไปนี้

ตัวอย่าง แบบสอบถามรอบที่สาม

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น					หมายเหตุ/ ความคิดเห็นเพิ่มเติม
		5	4	3	2	1	
	<u>ความมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาภายใน คือ</u> <u>ทั่วไป มีดังนี้</u>						
1	เพื่อพัฒนาคุณภาพของบุคลากร ให้มีความรู้ ความสามารถ มีเจตคติที่ดี มีความตั้งใจในงานในหน้าที่ และทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ.....		5				
2	เพื่อลด และแก้ปัญหาต่าง ๆ ภายในสถานศึกษา โดยอาศัยความร่วมมือของบุคลากรภายในสถานศึกษานั้นเอง.....		5				
3	เพื่อให้บุคลากรมีการประสานสัมพันธ์ที่ดี ในการทำงานและมีส่วนร่วมในการพัฒนาและแก้ปัญหาในสถานศึกษานั้น.....						
4	เพื่อสร้างขวัญ และกำลังใจแก่ครูปฏิบัติงานทุกหน้าที่ให้ทั่วของ.....		5				

หมายเหตุ

☐ หมายถึง ช่วงพิสัยควอไทล์ของค่าตอบของผู้เชี่ยวชาญทั้งกลุ่มจากการ
สอบถามในรอบที่ 2

• หมายถึง ค่าแห่งมัธยฐานของค่าตอบของผู้เชี่ยวชาญทั้งกลุ่มจากการ
สอบถามในรอบที่ 2

• หมายถึง ค่าแห่งในการตอบคำถามของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนจากการสอบถาม
ในรอบที่ 2

ภาพประกอบ 3 ตัวอย่างแบบสอบถามรอบที่สาม

ในการรวบรวมข้อมูลในรอบที่สามนี้ เริ่มตั้งแต่วันที่ 10 เมษายน 2532 ถึงวันที่ 15 พฤษภาคม 2532 รวมเวลาที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในรอบนี้ 35 วัน

ในการรวบรวมแบบสอบถามทั้ง 3 รอบ ใช้เวลาทั้งสิ้น 105 วัน เริ่มตั้งแต่วันที่ 3 มกราคม 2532 ถึง 11 กุมภาพันธ์ 2532, 1 มีนาคม 2532 ถึง 30 มีนาคม 2532 และ 10 เมษายน 2532 ถึง 15 พฤษภาคม 2532 ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลในรอบที่ 2 และรอบที่ 3 มีระยะเวลาไม่ห่างกันมากนัก มีผลให้คำตอบที่ได้มีความเที่ยงตรงและมีความเชื่อมั่นสูง เพราะผู้เชี่ยวชาญทั้งจำคำตอบและเหตุผลในการแสดงความคิดเห็นในรอบที่ 2 ได้ และสามารถแสดงความคิดเห็นในแบบสอบถามรอบที่ 3 ได้อย่างมีความต่อเนื่องกับรอบที่ 2 ซึ่งถูกต้องตามวิธีการของเทคนิคเดลฟาย ดังที่ ประจักษ์ ศรีประสาธน์ (2523 : 53) ได้กล่าวว่าการเว้นระยะเวลาในการรวบรวมข้อมูลแต่ละรอบมีความสำคัญมาก โดยเฉพาะการรวบรวมข้อมูลในรอบที่ 2 และรอบที่ 3 ถ้าเว้นระยะนานเกินไปจะมีผลทำให้ผู้ตอบลืมคำตอบหรือเหตุผลในการตอบครั้งที่ 2 ซึ่งจะส่งผลทำให้เกิดความไม่แน่นอนในคำตอบครั้งที่ 3 ได้

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ มีการเก็บรวบรวมข้อมูล 3 รอบ แต่ละรอบมีการวิเคราะห์ข้อมูลเสร็จสิ้นในตัวเอง ซึ่งมีลำดับขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลจากรอบที่ 1

นำคำตอบที่ได้จากแบบสอบถามรอบแรก มาแยกเป็นหมวดหมู่ตามเนื้อหาในคำตอบของแต่ละประเด็นคำถาม โดยการรวมความคิดเห็นที่เหมือนกันไว้ด้วยกัน และคัดข้อความที่ไม่จำเป็นบางส่วนออก นำคำตอบที่ได้ในรอบแรกนี้มาเรียบเรียง แล้วสร้างเป็นแบบสอบถามสำหรับรอบที่ 2 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า มี 5 ช่วงคะแนน ในรอบแรกนี้ยังไม่มีภาระหนักซึ่งเชิงสถิติ

2. การวิเคราะห์ข้อมูลจากกรอบที่ 2 และ 3

ค่าตอบจากกรอบที่ 2 และ 3 ใช้วิธีวิเคราะห์ในเชิงสถิติอย่างเดียวกัน คือ คำนวณ หาค่ามัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยควอไทล์ (Interquartile Range) ของคะแนน ค่าตอบในคำถามแต่ละข้อ

2.1 ค่ามัธยฐาน (Median) เป็นการคำนวณหาค่ากลางของค่าตอบแต่ละข้อ ค่ามัธยฐานในขั้นนี้ จะมีการระหว่าง 1.00 - 5.00 ซึ่งมีความหมายดังนี้

4.51 - 5.00	หมายความว่า	กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ เห็นด้วยกับข้อความนั้น อย่างยิ่ง และไม่ต้องการแก้ไขเพิ่มเติม
3.51 - 4.50	หมายความว่า	กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ เห็นด้วยกับข้อความนั้นค่อนข้างมาก มีการแก้ไขเล็กน้อย
2.51 - 3.50	หมายความว่า	กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ เห็นว่าพอใช้ได้ จำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงประมาณ 50 %
1.51 - 2.50	หมายความว่า	กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ เห็นด้วยกับข้อความนั้นน้อย ต้องเปลี่ยนแปลงเกือบทั้งหมด
1.00 - 1.50	หมายความว่า	เห็นด้วยกับข้อความนั้นน้อยที่สุด หรือ ไม่เห็นด้วย อาจคัดทิ้งหรือเขียนใหม่ทั้งหมด

2.2 ค่าพิสัยควอไทล์ (Interquartile Range) เป็นการคำนวณเพื่อดูความสอดคล้องของความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญทั้งกลุ่ม ค่าพิสัยควอไทล์โดยทั่วไป จะมีการระหว่าง 1.00 - 1.50 ซึ่งแปลความหมายดังนี้

2.2.1 ค่าหนึ่งหรือเท่ากับ 1.00 หมายความว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ มีความเห็นสอดคล้องกันสูง คือมีความแตกต่างของความคิดเห็นน้อย

2.2.2 ค่าระหว่าง 1.00 - 1.50 หมายความว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันในระดับปานกลาง

2.2.3 ค่าตั้งแต่ 1.50 ขึ้นไป หมายความว่ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันต่ำ คือ ความคิดเห็นมีการกระจายกันมาก

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ค่ามัธยฐาน (Median) ใช้สูตรดังนี้

$$Mdn = L + I \frac{\frac{N}{2} - F_1}{F_2}$$

เมื่อ Mdn แทน มัธยฐาน

L แทน ชีตจำกัคกลางที่แท้จริงของชั้นกะแนทที่มีมัธยฐานตกอยู่

I แทน อัตรากาชั้นของกะแนท

N แทน จันวนความถี่ทั้งหมด

F_1 แทน ความถี่สะสมจากชั้นกะแนทต่ำสุดถึงชั้นกะแนทที่เป็นชีตจำกัคกัตนที่มีมัธยฐานตกอยู่

F_2 แทน ความถี่สะสมของชั้นกะแนทที่มีมัธยฐานตกอยู่

(Class and Stanley. 1970 : 58 - 59)

2. ค่าพิสัยควอไทล์ (Interquartile Range) ใช้สูตรดังนี้

$$I.R. = Q_3 - Q_1$$

เมื่อ I.R. แทน ค่าพิสัยควอไทล์

Q_3 แทน ควอไทล์ที่ 3

Q_1 แทน ควอไทล์ที่ 1

$$\text{สูตรหาค่า } Q_1 = L + I \left[\frac{\frac{N}{4} - F_1}{F_2} \right]$$

$$\text{สูตรหาค่า } Q_3 = L + I \left[\frac{\frac{3N}{4} - F_1}{F_2} \right]$$

เมื่อ L แทน ชีตจำกักลางที่แท้จริงของชั้นคะแนนที่มีธรรมชาติอยู่

I แทน อัตราภาคชั้นของคะแนน

N แทน จำนวนความถี่ทั้งหมด

F_1 แทน ความถี่สะสมจากชั้นคะแนนต่ำสุด ถึงชั้นคะแนนที่เป็นชีตจำกับน
ที่มีธรรมชาติอยู่

F_2 แทน ความถี่ของชั้นที่มีค่าธรรมชาติอยู่

(Class and Stanley. 1970 : 70)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มผู้เชี่ยวชาญจำนวนสามรอบ รอบแรกเป็นแบบสอบถามปลายเปิด โดยกำหนดกรอบเนื้อหาเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาภายใน และแนวทางการนำไปใช้ในงานของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญแสดงความคิดเห็นต่อนโยบายนั้น ๆ จากคำตอบที่ได้ในรอบแรกนี้ ผู้วิจัยได้นำมาสร้างเป็นแบบสอบถามรอบที่ 2 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าชนิด 5 ช่วงคะแนน มีจำนวนทั้งสิ้น 71 ข้อ แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญแสดงความเห็น ว่าเห็นด้วยกับข้อความเหล่านั้นในระดับใด นำคำตอบมาวิเคราะห์โดยกำหนดค่าความถี่ฐานและค่าพิสัยควอไทล์ ของคำถามแต่ละข้อ แล้วนำแบบสอบถามกลับไปถามผู้เชี่ยวชาญเป็นรอบที่ 3 โดยใช้แบบมาตราส่วนประมาณค่าเหมือนเดิม โดยได้แสดงค่าความถี่ฐาน ค่าพิสัยควอไทล์ และคำตอบของผู้เชี่ยวชาญคนนั้น ๆ กำกับไว้ในแต่ละข้อด้วย แล้วได้นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาพบทวนอีกครั้ง ว่าต้องการเปลี่ยนแปลงคำตอบให้สอดคล้องกับเสียงส่วนใหญ่ หรือต้องการยืนยันคำตอบเดิมเมื่อได้แบบสอบถามกลับคืนมาแล้ว ได้นำคำตอบแต่ละข้อ มาวิเคราะห์หาค่าความถี่ฐานและค่าพิสัยควอไทล์ เช่นเดียวกับรอบที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากรอบที่ 2 และ 3 มีดังต่อไปนี้

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ที่นำเสนอในที่นี้ เป็นผลจากการวิเคราะห์แบบสอบถามรอบที่ 2 และ 3 ซึ่งในแต่ละข้อได้นำเสนอ 3 ส่วน คือ เนื้อหาที่ได้จากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ค่าความถี่ฐาน และค่าพิสัยควอไทล์สำหรับคำตอบในข้อนั้น ๆ

สำหรับเนื้อหาของกรณีเหตุการณ์ศึกษาภายใน โศกนาฏกรรม 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการณ์เหตุการณ์ศึกษาภายในโดยทั่วไป

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการณ์เหตุการณ์ศึกษาภายในสำหรับศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน

จังหวัด

เนื้อหาในแต่ละตอนได้แยกออกเป็น 8 ประเด็นหลัก ดังนี้

1. ความหมายของกรณีเหตุการณ์ศึกษาภายใน
2. ความมุ่งหมายของกรณีเหตุการณ์ศึกษาภายใน
3. หลักการของกรณีเหตุการณ์ศึกษาภายใน
4. การวางแผนสำหรับกรณีเหตุการณ์ศึกษาภายใน
5. ผู้ทำหน้าที่เหตุการณ์ศึกษาภายใน
6. ผู้รับกรณีเหตุการณ์ศึกษาภายใน
7. ขอบข่ายของกรณีเหตุการณ์ศึกษาภายใน
8. วิธีการกรณีเหตุการณ์ศึกษาภายใน

ตอนที่ 1 : ความคิดเห็นเกี่ยวกับการณ์เหตุการณ์ศึกษาภายในโดยทั่วไป

ความเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับเรื่องกรณีเหตุการณ์ศึกษาภายในโดยทั่วไป ซึ่งได้มาจากแบบสอบถามรอบที่ 2 และ 3 ให้นำเสนอในตาราง 1 ซึ่งข้อมูลที่น่าสนใจในแต่ละข้อ มี 3 ส่วน คือ (1) เนื้อหาที่ได้จากความคิดเห็น (2) คำอธิบายจากการสอบถามทั้ง 2 รอบ และ (3) คำพิสัยควอไทล์ จากการสอบถามทั้ง 2 รอบ ในตอนท้ายสุดของตารางให้นำเสนอค่าเฉลี่ยของคำอธิบาย และคำพิสัยควอไทล์ ของประเด็นคำถามทุกข้อ

ตาราง 1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาภายใน. คำมัญฐาน และคำพิสัยควอไทล์
จากการใช้แบบสอบถามรอบที่ 2 และ 3

ข้อที่	เนื้อหาเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาภายใน	ค่าสถิติจาก รอบที่ 2		ค่าสถิติจาก รอบที่ 3	
		Mdn.	IQR	Mdn.	IQR
1	1. <u>ความหมายของการนิเทศการศึกษาภายใน</u> การนิเทศการศึกษาภายในหมายถึง กระบวนการที่ผู้บริหารและบุคลากรผู้ปฏิบัติงานภายในสถานศึกษาแต่ละแห่ง ร่วมกันทำ เพื่อให้เกิดการส่งเสริมพัฒนา และแก้ปัญหาที่ดี ภายในสถานศึกษานั้น ๆ ทำให้บุคลากรทุกระดับที่เกี่ยวข้อง ได้พัฒนาความรู้ ความสามารถ มีทัศนคติที่ดีต่อหน่วยงาน มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน และส่งผลให้การเรียนการสอนและการดำเนินงานของหน่วยงานมีประสิทธิภาพ 2. <u>ความมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาภายใน</u> ความมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาภายใน มีดังนี้	4.50	1.06	4.50	1.00

ตาราง 1 (ต่อ)

ข้อที่	เนื้อหาเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาภายใน	ค่าสถิติจาก รอบที่ 2		ค่าสถิติจาก รอบที่ 3	
		Mdn.	IQR	Mdn.	IQR
2	เพื่อพัฒนาคุณภาพของบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถ มีเจตคติที่ดี มีความพึงพอใจ ต่องานในหน้าที่ และทำงานได้อย่างมี ประสิทธิภาพ	4.66	1.01	4.67	0.96
3	เพื่อลดและแก้ปัญหาต่าง ๆ ภายในสถาน ศึกษาโดยอาศัยความร่วมมือของบุคลากร ในสถานศึกษานั้นเอง	4.50	1.21	4.59	0.99
4	เพื่อให้บุคลากรมีการประสานสัมพันธ์ที่ดี ในการทำงานและมีส่วนร่วมในการพัฒนา และแก้ปัญหาในสถานศึกษานั้น	4.67	1.08	4.67	1.01
5	เพื่อสร้างขวัญ และกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติ งานทุกระดับที่เกี่ยวข้อง	4.79	1.14	4.79	0.89
	3. <u>หลักการนิเทศการศึกษาภายใน</u> มีดังต่อไปนี้				
6	เป็นการพัฒนา แก้ไข หรือปรับปรุงงาน ของสถานศึกษา	4.67	1.01	4.73	0.90
7	มีการดำเนินการอย่างเป็นระบบ	4.73	0.90	4.83	0.67
8	ปฏิบัติได้ทั้งในลักษณะของการนิเทศเป็น คณะบุคคลและเป็นรายบุคคล	4.79	0.89	4.88	0.63

ตาราง 1 (ต่อ)

ข้อที่	เนื้อหา เกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาภายใน	ค่าสถิติจาก รอบที่ 2		ค่าสถิติจาก รอบที่ 3	
		Mdn.	IQR	Mdn.	IQ
9	ควรมีคณะกรรมการนิเทศการศึกษาภายใน ทำหน้าที่สร้างระบบในการนิเทศ และให้การ นิเทศแก่บุคลากรภายในสถานศึกษานั้น	4.50	2.00	4.50	1.21
10	บุคลากรที่ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่นิเทศ การศึกษาภายใน ต้องเป็นที่ยอมรับของ เพื่อนร่วมงาน	4.67	1.08	4.78	0.81
11	ต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคคลทั้ง 3 ฝ่าย คือผู้บริหารสถานศึกษา ผู้นิเทศ และ ผู้รับการนิเทศ	4.87	0.62	4.97	0.53
12	การทำงานของทุกฝ่าย ต้องยึดหลัก ประชาธิปไตย	4.91	0.59	4.97	0.53
13	ต้องอยู่บนพื้นฐานของหลักวิชาการ และใช้ วิธีการทางวิทยาศาสตร์	4.83	0.67	4.88	0.63
14	การนิเทศการศึกษาภายใน ควรเริ่มจาก สภาพปัจจุบัน และปัญหาที่สถานศึกษานั้น กำลังเผชิญอยู่ เพื่อหาทางแก้ไข ปรับปรุง และพัฒนาการทำงานให้ดีขึ้น	4.79	0.84	4.91	0.59
15	ต้องเป็นการสร้างความสามัคคี ความ สัมพันธ์อันดี สร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ บุคลากรทุกระดับ	4.87	0.62	4.94	0.56

ข้อที่	เนื้อหาเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาภายใน	ค่าสถิติจาก รอบที่ 2		ค่าสถิติจาก รอบที่ 3	
		Mdn.	IQR	Mdn.	IQR
	4. <u>การวางแผนสำหรับการนิเทศการศึกษาภายใน</u>				
	4.1 <u>ลำดับขั้นตอนในการวางแผนมีดังนี้</u>				
16	ผู้บริหารชี้แจงนโยบาย และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาภายในแก่บุคลากรในสถานศึกษา	4.87	0.62	4.97	0.53
17	จัดตั้งคณะกรรมการนิเทศการศึกษาภายใน โดยมีการกำหนดบทบาทและหน้าที่ของคณะกรรมการอย่างชัดเจน	4.88	0.67	4.94	0.56
18	คณะกรรมการ ทำการสำรวจ วิเคราะห์สภาพและปัญหาภายในสถานศึกษา	4.91	0.59	4.94	0.56
	4.2 <u>จัดทำแผนการดำเนินงานนิเทศการศึกษาภายใน</u> ซึ่งครอบคลุมเนื้อหาต่อไปนี้				
19	วัตถุประสงค์	4.94	0.56	4.97	0.55
20	แนวทางการดำเนินงาน	4.97	0.53	4.97	0.53
21	สื่อและเครื่องมือเพื่อการนิเทศ	4.83	0.67	4.97	0.53
22	วิธีการให้ความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องแก่ผู้บริหารนิเทศ	4.79	0.98	4.91	0.59

ตาราง 1 (ต่อ)

ข้อที่	เนื้อหาเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาภายใน	ค่าสถิติจาก รอบที่ 2		ค่าสถิติจาก รอบที่ 3	
		Mdn.	IQR	Mdn.	IQR
23	กิจกรรมในการนิเทศ	4.94	0.56	4.94	0.56
24	ติดตามผลและประเมินผล	4.94	0.56	4.97	0.53
25	รายงานผลการนิเทศให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ	4.94	0.56	4.97	0.53
5. <u>ผู้ทำหน้าที่นิเทศการศึกษาภายใน</u>					
26	บุคลากรภายในสถานศึกษา ซึ่งได้แก่ ผู้บริหารและผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ทำ หน้าที่นิเทศการศึกษาภายในแบ่งเป็น 4 กลุ่ม คือ ผู้บริหาร ผู้ทำหน้าที่งานวิชาการ ผู้ชำนาญการสอน และผู้เชี่ยวชาญหรือ มีความชำนาญเฉพาะเรื่อง	4.67	1.01	4.94	0.56
27	ผู้บริหาร ได้แก่ ผู้อำนวยการ/อาจารย์ ใหญ่/ครูใหญ่ และผู้ช่วยผู้อำนวยการ/ ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่/ผู้ช่วยครูใหญ่	4.91	0.59	4.94	0.56
28	ผู้ทำหน้าที่งานวิชาการในสถานศึกษา ได้แก่ หัวหน้าหมวดวิชา หัวหน้าสาข ผู้ชำนาญการสอน อาจเป็นครูใน	4.67	1.08	4.83	0.67
29	สถานศึกษาหรือบุคลากรจากภายนอก	4.79	1.14	4.94	0.56
30	ผู้เชี่ยวชาญ หรือผู้มีความชำนาญเฉพาะ เรื่อง อาจเป็นครูในสถานศึกษา หรือ บุคคลจากภายนอก	4.83	0.67	4.94	0.56

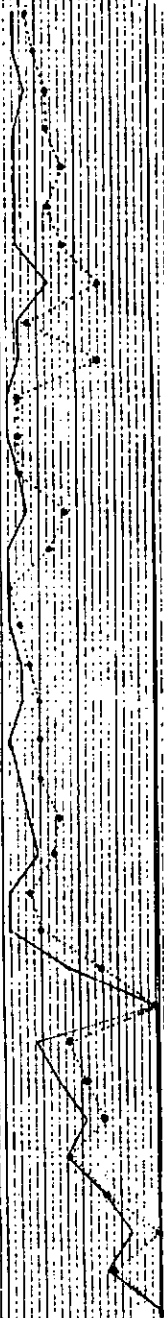
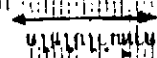
ตาราง 1 (ต่อ)

ข้อที่	เนื้อหาเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาภายใน	ค่าสถิติจาก รอบที่ 2		ค่าสถิติจาก รอบที่ 3	
		Mdn.	IQR	Mdn.	IQR
31	6. <u>ผู้รับการนิเทศการศึกษาภายใน</u> ครู อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ในสถานศึกษา	4.79	0.89	4.94	0.56
32	7. <u>ขอบข่ายของการนิเทศการศึกษาภายใน</u> แบ่งเป็น 2 กลุ่มงาน คือ กลุ่มงานทั่วไป และกลุ่มงานวิชาการ	4.83	0.67	4.94	0.56
33	การนิเทศกลุ่มงานทั่วไป เป็นการนิเทศ งานที่สนับสนุนงานวิชาการ ได้แก่ งาน บุคลากร อาคารสถานที่ อุตสาหกรรม การเงิน กิจการนักเรียน และงานสัมพันธ์กับชุมชน	4.83	0.67	4.91	0.59
34	การนิเทศงานวิชาการ ได้แก่ นิเทศ งานเกี่ยวกับหลักสูตร วิธีสอน สื่อการ สอน กิจกรรมสนับสนุนการเรียนการสอน กิจกรรมนักเรียน การวัดผลและประเมิน ผลการเรียนการสอน	4.87	0.62	4.94	0.56

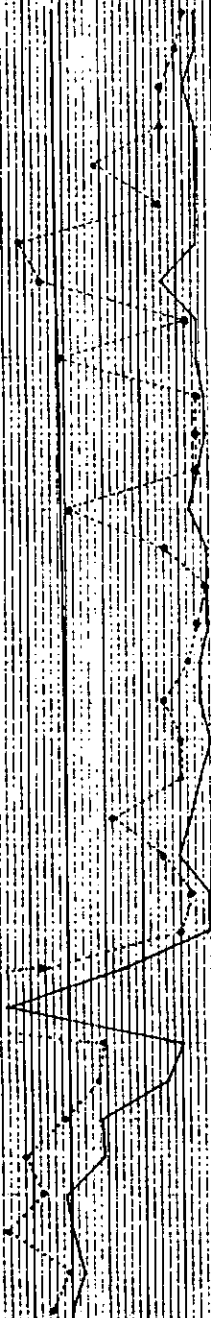
ตาราง 1 (ต่อ)

ข้อที่	เนื้อหาเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาภายใน	ค่าสถิติจาก รอบที่ 2		ค่าสถิติจาก รอบที่ 3	
		Mdn.	IQR	Mdn.	IQR
35	8. <u>วิธีการนิเทศการศึกษาภายใน</u> มีหลายวิธี ผู้นิเทศสามารถเลือกใช้วิธีใดวิธี หนึ่ง หรือหลายวิธีตามความเหมาะสม วิธี การนิเทศการศึกษาภายใน เช่น การเสนอ แนะ การสนทนา การให้คำปรึกษา การ สังเกตการสอน การประชุมสัมมนา การ ประชุมปฏิบัติการ การอบรม การจัดศูนย์ วิชาการ การบริการเอกสารทางวิชาการ การศึกษาคูงาน เป็นต้น	4.91	0.59	4.94	0.56
	เฉลี่ย	4.80	0.83	4.87	0.66

จากตาราง 1 ซึ่งเป็นความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญจากการสอบถามรอบที่ 2 และ 3 โดยแยกเนื้อหาเป็น 8 ประเด็น แยกเป็น 35 ข้อ เพื่อพิจารณาค่าสถิติของการรวมทั้งสองรอบ เพื่อให้เห็นภาพการเปรียบเทียบโดยชัดเจนยิ่งขึ้น จึงนำเสนอ ค่ามัธยฐาน และค่าพิสัยควอไทล์ (Interquartile Range) จากการสอบถามรอบที่ 2 และ 3 แสดงในแผนภาพ ดังภาพประกอบ 4

Н. С. ВОДНИКОВ

714-770-8154

Имя

पुस्तकालय

FORM 2 (AF-3)

சென்னை

112

จากตาราง 1 และภาพประกอบ 4 อธิบายได้ดังนี้

1. การพิจารณาคำมีหลักฐาน ในทางปฏิบัติทั่วไป จะกำหนดเกณฑ์มีหลักฐานไว้ตั้งแต่ 4.50 ขึ้นไป ว่ามีค่าสูงพอถึงระดับที่ยอมรับได้ ซึ่งหมายถึงว่า ผู้เชี่ยวชาญซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างของการวิจัย เห็นด้วยกับความคิดเห็นในข้อความ หรือในเนื้อหาอื่น ๆ ถึงระดับที่มีความเชื่อมั่นที่สูงถึงระดับที่ยอมรับได้ ในการวิจัยครั้งนี้ได้ใช้ค่ามีหลักฐาน 4.50 เป็นเกณฑ์ในการตัดสินการยอมรับ

จากการสอบถามทั้งในรอบที่ 2 และรอบที่ 3 พบว่า คำมีหลักฐานของความคิดเห็น โดยเฉลี่ย เท่ากับ 4.80 และ 4.87 ตามลำดับ ดังนั้นค่ามีหลักฐานโดยเฉลี่ยของการสอบถามทั้ง 2 ครั้ง มีค่าสูงกว่าเกณฑ์ที่ใช้ได้

เมื่อพิจารณาคำมีหลักฐานเป็นรายข้อ พบว่า คำมีหลักฐานรายข้อจากการสอบถามทั้ง 2 ครั้ง มีค่าระหว่าง 4.50 - 4.97 เท่ากันทั้ง 2 ครั้ง นั่นคือ ความคิดเห็นทั้ง 35 ข้อ มีค่ามีหลักฐานสูงกว่า เกณฑ์ใช้ได้

2. เมื่อพิจารณาค่าพิสัยควอไทล์ ค่าพิสัยควอไทล์เป็นค่าที่ใช้ตัดสินความสอดคล้องของ ความคิดเห็น หรือมติของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ถ้าค่าพิสัยควอไทล์น้อย แสดงว่าความสอดคล้องของความคิดเห็นมีมาก ซึ่งในทางปฏิบัติโดยทั่วไปจะตั้งเกณฑ์ของค่าพิสัยควอไทล์ไว้ที่ระดับ 1.50 ว่ามีความเชื่อมั่นถึงระดับที่เป็นที่ยอมรับได้ และที่ระดับ 1.00 ว่าเป็นระดับที่มีความเชื่อมั่นสูงมาก

จากการสอบถามทั้งในรอบที่ 2 และ 3 มีค่าพิสัยควอไทล์เฉลี่ยทุกข้อ เท่ากับ 0.83 และ 0.66 ตามลำดับ นั่นคือ มีระดับความเชื่อมั่นสูงมาก ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกัน

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า จากการสอบถามในรอบที่ 2 ค่าพิสัยควอไทล์ของความคิดเห็นเป็นรายข้อ มีค่าระหว่าง 0.53 - 2.00 และในรอบที่ 3 อยู่ระหว่าง 0.53 - 1.21 แสดงว่าค่าพิสัยควอไทล์ในรอบที่ 3 ต่ำกว่าในรอบที่ 2 และในรอบที่ 3 นั้นมีค่าพิสัยควอไทล์ที่อยู่ในระดับที่เชื่อมั่นสูงมาก (น้อยกว่า 1.00) จำนวน 32 ข้อ และอยู่ในระดับสูง (1.00 - 1.50) จำนวน 35 ข้อ

ตอนที่ 2 : ความคิดเห็นเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษภายใน สำหรับศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด

ความเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับเรื่องการนิเทศการศึกษภายใน สำหรับศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ซึ่งได้มาจากแบบสอบถาม รอบที่ 2 และ 3 ได้นำเสนอในตาราง 2 ซึ่งข้อมูลที่น่าสนใจในแต่ละข้อมี 3 ส่วนคือ (1) เนื้อหาที่ได้จากความคิดเห็น (2) คำอธิบายจากการสอบถามทั้ง 2 รอบ และ (3) ภาพสัณทิวทัศน์ของประเด็นคำถามทุกข้อ

ตาราง 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาภายใน สำหรับศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน
จังหวัด กำมัยธราน และคำพิสัยควอโหล จากแบบสอบถามรอบที่ 2 และ 3

ข้อที่	เนื้อหาเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาภายใน	ค่าสถิติจาก รอบที่ 2		ค่าสถิติจาก รอบที่ 3	
		Mdn.	IQR	Mdn.	IQR
36	1. <u>ความหมายของการนิเทศการศึกษาภายในสำหรับศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด</u> หมายถึง กระบวนการที่ผู้บริหารและบุคลากรปฏิบัติงานของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด และผู้เกี่ยวข้องได้ร่วมมือกันจัดขึ้น เพื่อให้เกิดการส่งเสริม พัฒนา และแก้ปัญหาที่ดีของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดนั้น ๆ ทำให้บุคลากรทุกระดับได้พัฒนาความรู้ ความสามารถ และมีทัศนคติที่ดีต่อหน่วยงาน มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน และส่งผลให้การจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนและการดำเนินงานของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดมีประสิทธิภาพ	4.30	1.07	4.40	1.04

ตาราง 2 (ต่อ)

ข้อที่	เนื้อหาเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาภายใน	ค่าสถิติจาก รอบที่ 2		ค่าสถิติจาก รอบที่ 3	
		Mdn.	IQR	Mdn.	IQR
	2. <u>ความมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาภายในสำหรับศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด</u> ความมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาภายในสำหรับศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดมีดังนี้ 37 เพื่อพัฒนาคุณภาพของบุคลากรใหม่มีความรู้ความสามารถ มีเจตคติที่ดี มีความพึงพอใจ ต่องานในหน้าที่ และทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ 38 เพื่อลดและแก้ปัญหาค้าง ๆ ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด โดยอาศัยความร่วมมือของบุคลากรภายในศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดนั่นเอง 39 เพื่อให้บุคลากรของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด มีการประสานสัมพันธ์ที่ดีในการปฏิบัติงาน และมีส่วนร่วมในการพัฒนาและแก้ไข้ปัญหาของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด				
		4.67	1.01	4.73	0.90
		4.50	1.33	4.67	0.96
		4.67	1.08	4.67	1.01

ตาราง 2 (ต่อ)

ข้อที่	เนื้อหาเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษภายใน	ค่าสถิติจาก รอบที่ 2		ค่าสถิติจาก รอบที่ 3	
		Mdn.	IQR	Mdn.	IQR
40	เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงานทุกระดับที่เกี่ยวข้อง	4.73	1.28	4.79	0.89
41	3. <u>หลักการนิเทศการศึกษภายในสำหรับ</u> <u>ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด</u> มีดังต่อไปนี้				
41	เป็นการพัฒนา แกไข หรือปรับปรุงงานของ				
	ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด	4.79	0.84	4.91	0.59
42	มีการดำเนินการอย่างเป็นระบบ	4.83	0.67	4.91	0.59
43	ปฏิบัติไ้ทั้งในลักษณะของการนิเทศเป็น				
	คณะบุคคล และรายบุคคล	4.73	1.12	4.94	0.55
44	ควรมีคณะกรรมการนิเทศการศึกษภายใน				
	ทำหน้าที่สร้างระบบในการนิเทศ และให้การ				
	นิเทศแก่บุคลากรของศูนย์การศึกษานอก				
	โรงเรียนจังหวัด	4.67	1.18	4.67	1.01
45	บุคลากรที่ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่นี้				
	ต้องเป็นที่ยอมรับของเพื่อนร่วมงาน	4.50	1.06	4.73	0.90
46	ต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคคลทั้ง 3 ฝ่าย				
	คือผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน				
	จังหวัด ศูนย์นิเทศ และผู้รับการนิเทศ	4.83	0.67	4.94	0.56

ตาราง 2 (ต่อ)

ข้อที่	เนื้อหาเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาภายใน	ค่าสถิติจาก รอบที่ 2		ค่าสถิติจาก รอบที่ 3	
		Mdn.	IQR	Mdn.	IQR
47	การทำงานของทุกฝ่าย กองอำนวยการ ประชาสัมพันธ์	4.94	0.56	4.97	0.53
48	กองอำนวยการของหลักวิชาการ และ ใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์	4.87	0.62	4.97	0.53
49	การนิเทศการศึกษาภายในของศูนย์ การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ควรเริ่ม จากสภาพปัจจุบันและปัญหาของศูนย์การ ศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดนั้น กำลังเผชิญ อยู่ เพื่อหาทางแก้ไข ปรับปรุง และพัฒนา การทำงานให้ดีขึ้น	4.83	0.67	4.88	0.63
50	ต้องเป็นการสร้างความสามัคคี ความ สัมพันธ์อันดี สร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ บุคลากรทุกระดับ	4.79	0.98	4.88	0.63
	4. <u>การวางแผนสำหรับการนิเทศการศึกษา ภายในสำหรับศูนย์การศึกษานอก โรงเรียนจังหวัด</u>				
51	4.1 ลำดับขั้นตอนของการวางแผนมีดังนี้ ผู้บริหารชี้แจงนโยบายและสร้างความเข้าใจ เกี่ยวกับการนิเทศการศึกษานภายในของศูนย์ การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด แก่บุคลากร ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด	4.91	0.59	4.97	0.53

ตาราง 2 (ต่อ)

ข้อที่	เนื้อหาเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาภายใน	ค่าสถิติจาก รอบที่ 2		ค่าสถิติจาก รอบที่ 3	
		Mdn.	IQR	Mdn.	IQR
52	จัดตั้งคณะกรรมการนิเทศการศึกษาภายใน ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด โดยมีการกำหนดบทบาท และหน้าที่ของ คณะกรรมการอย่างชัดเจน	4.87	0.62	4.94	0.56
53	คณะกรรมการนิเทศ ทำการสำรวจ วิเคราะห์ สภาพ และปัญหา ภายในศูนย์การศึกษา นอกโรงเรียนจังหวัด	4.91	0.59	4.94	0.56
<u>4.2 การจัดแผนการดำเนินงานนิเทศการศึกษา</u> <u>ภายในสำหรับศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน</u> <u>จังหวัด ซึ่งครอบคลุมเนื้อหาต่อไปนี้</u>					
54	วัตถุประสงค์	4.91	0.59	4.97	0.53
55	แนวทางการดำเนินงาน	4.91	0.59	4.97	0.53
56	สื่อและเครื่องมือเฝ้าการณ์ิเทศ	4.87	0.62	4.97	0.53
57	วิธีการให้ความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้อง แก่ผู้รับการนิเทศ	4.79	1.14	4.88	0.63
58	กิจกรรมในการนิเทศ	4.94	0.56	4.97	0.53
59	ติดตามผลและประเมินผล	4.94	0.56	4.97	0.53
60	รายงานผลแก่ผู้เกี่ยวข้องทราบ	4.54	0.56	4.97	0.53

ตาราง 2 (ต่อ)

ข้อที่	เนื้อหาเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาภายใน	ค่าสถิติจาก รอบที่ 2		ค่าสถิติจาก รอบที่ 3	
		Mdn.	IQR	Mdn.	IQR
61	5. <u>ผู้ทำหน้าที่นิเทศการศึกษาภายใน</u> <u>สำหรับศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน</u> <u>จังหวัด</u> คือบุคลากรของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จังหวัด แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ ผู้บริหาร และ ผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่นิเทศการศึกษา ภายใน	4.79	0.84	4.97	0.53
62	ผู้บริหาร ได้แก่ ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษา นอกโรงเรียนจังหวัด ผู้ช่วยผู้อำนวยการ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด หัวหน้าฝ่ายและหัวหน้างาน	4.94	0.56	4.97	0.53
63	บุคคลที่ผู้บริหารมอบหมายให้ทำหน้าที่นิเทศ การศึกษาภายในของศูนย์การศึกษา นอกโรงเรียนจังหวัด อาจเป็นบุคลากร ภายในศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด หรือบุคลากรจากภายนอก ซึ่งมีความรู้ ความสามารถ มีประสบการณ์ มีความ เชี่ยวชาญ หรือมีความสามารถเฉพาะ อย่าง และมีความเหมาะสม	4.83	0.67	4.94	0.56

ตาราง 2 (ต่อ)

ข้อที่	เนื้อหาเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาภายใน	ค่าสถิติจาก รอบที่ 2		ค่าสถิติจาก รอบที่ 3	
		Mdn.	IQR	Mdn.	IQR
	6. <u>ผู้รับการนิเทศการศึกษาภายในสำหรับ</u> <u>ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด</u>				
64	บุคคล 2 กลุ่ม คือผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติงาน	4.67	1.58	4.73	1.12
65	ผู้บริหาร ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จังหวัด ไคแก ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษา นอกโรงเรียนจังหวัด ผู้ช่วยผู้อำนวยการ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด หัวหน้าสาย และหัวหน้างาน	4.73	1.62	4.88	0.63
66	ผู้ปฏิบัติงาน แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ 1) บุคคลที่เป็นบุคลากรของศูนย์การศึกษา นอกโรงเรียนจังหวัดโดยตรง เช่น ครู อาจารย์ ครูประจำกลุ่ม ครู อาสาสมัคร ครูสอนวิชาชีพ บรรณาธิการ เจ้าหน้าที่ห้องสมุด เจ้าหน้าที่ โสตทัศนศึกษา นักการภารโรง พนักงานขับรถ คนยาม				

ตาราง 2 (ต่อ)

ข้อที่	เนื้อหาเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาภายใน	ค่าสถิติจาก รอบที่ 2		ค่าสถิติจาก รอบที่ 3	
		Mdn.	IQR	Mdn.	IQR
	2) บุคคลจากภายนอกที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน หรือจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด เช่น คณะกรรมการที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน อาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิต (อศช.) และเจ้าหน้าที่จาก 6 กระทรวงหลัก	4.67	1.08	4.83	0.67
	7. <u>ขอบข่ายของการนิเทศการศึกษาภายในสำหรับศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด</u>				
67	แบ่งเป็น 3 กลุ่มงาน คืองานบริหาร งานวิชาการ และงานปฏิบัติการ	4.67	1.08	4.79	0.84
68	การนิเทศกลุ่มงานบริหาร เป็นงานที่สนับสนุนงานวิชาการและงานปฏิบัติการ ได้แก่ นิเทศงานสารบรรณประชาสัมพันธ์ สวัสดิการ กิจกรรมพิเศษ บุคลากร การเงินและบัญชี อาคารสถานที่ พัสดุและครุภัณฑ์ และงานยานพาหนะ	4.83	0.67	4.97	0.53

ตาราง 2 (ต่อ)

ข้อที่	เนื้อหาเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาภายใน	ค่าสถิติจาก รอบที่ 2		ค่าสถิติจาก รอบที่ 3	
		Mdn.	IQR	Mdn.	IQR
69	การนิเทศงานวิชาการ เป็นการนิเทศงานที่สนับสนุนงานปฏิบัติการ ได้แก่ งานแผนและโครงการ สถิติข้อมูลและรายงาน นิเทศติดตามและประเมินผล มาตรฐานการศึกษา พัฒนากิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน พัฒนาศูนย์กลางและองค์กร เน้นแนว ทะเบียน การศึกษาสายสามัญ และงานทะเบียนสายอาชีพ	4.87	0.62	4.94	0.56
70	การนิเทศงานปฏิบัติการ ได้แก่ นิเทศงานฝึกอาชีพ ส่งเสริมอาชีพ การศึกษาพื้นฐาน การศึกษาต่อเนื่อง หอสมุดประชาชน ที่อ่านหนังสือและแหล่งความรู้ สื่อทัศนศึกษา และนิทรรศการ ส่งเสริมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม กิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิต ส่งเสริมศิลปและวัฒนธรรม นันทนาการ กีฬาและลูกเสือ วิทยุการศึกษาประชาชนและงานโทรทัศน์ เพื่อการศึกษา	4.83	0.67	4.94	0.56

ตาราง 2 (ต่อ)

ข้อที่	เนื้อหาเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาภายใน	ค่าสถิติจาก รอบที่ 2		ค่าสถิติจาก รอบที่ 3	
		Mdn.	IQR	Mdn.	IQR
71	8. <u>วิธีการนิเทศการศึกษาภายใน สำหรับ</u> <u>ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด</u> มีหลายวิธี ศูนย์ฯสามารถเลือกใช้วิธีใดวิธี หนึ่ง หรือหลายวิธีตามความเหมาะสม วิธีการนิเทศ เช่น การเสนอแนะ การ สนทนา การให้คำปรึกษา การสังเกต การ ประชุมสัมมนา การประชุมเชิงปฏิบัติการ การอบรม การจัดศูนย์วิชาการ การบริการ เอกสารทางวิชาการ การศึกษาทำงาน เป็นต้น	4.91	0.59	4.94	0.56
	ค่าเฉลี่ย	4.78	0.85	4.87	0.66

5. Модель:

2. Модель:

3. Модель: 2. Модель: 3. Модель: 4. Модель: 5. Модель:

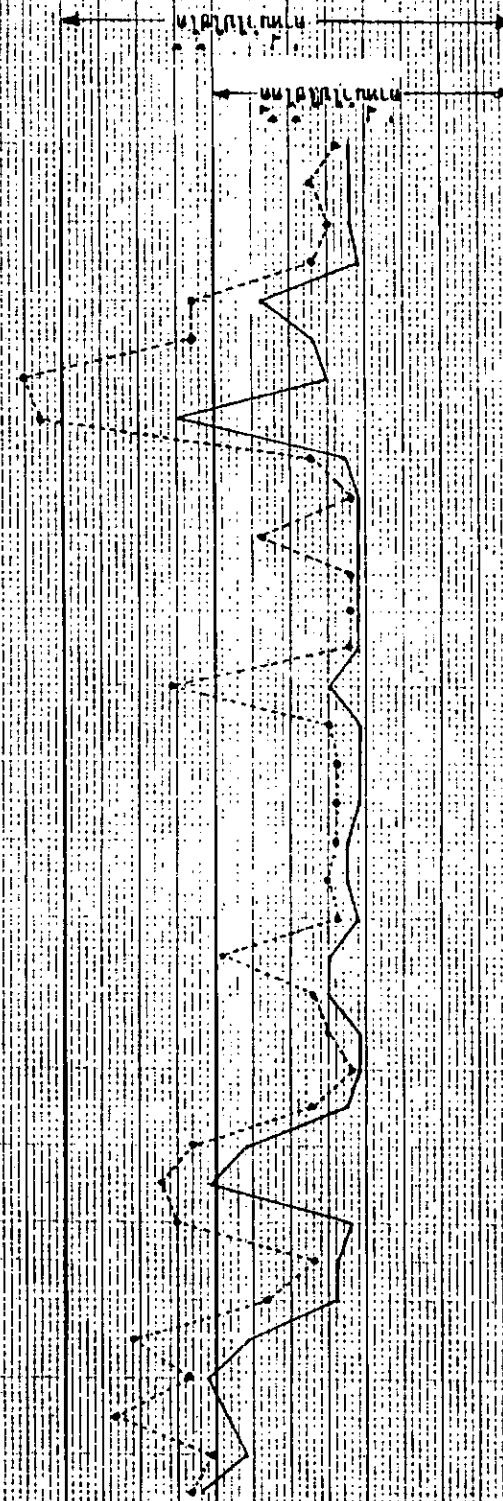
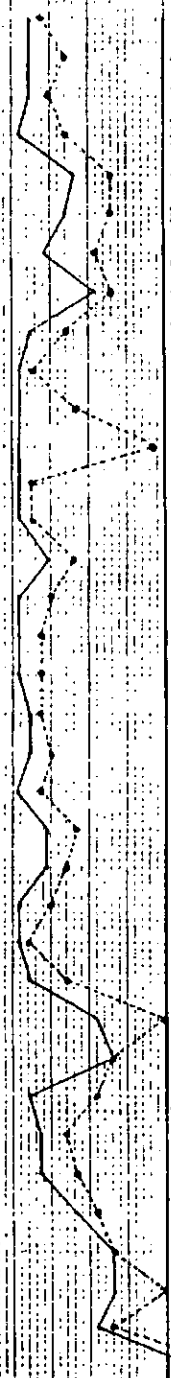
71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100

Модель

Модель

Модель

Модель

จากตาราง 2 และภาพประกอบ 5 อธิบายได้ดังนี้

1. การพิจารณาคำมธฐาน การวิจัยครั้งนี้ได้ใช้เกณฑ์มธฐานตั้งแต่ 4.50 ขึ้นไป
ว่ามีค่าสูงในการตัดสินใจยอมรับ

จากการสอบถามในรอบที่ 2 และรอบที่ 3 พบว่า คำมธฐานของความนึกเห็น
โดยเฉลี่ย เท่ากับ 4.78 และ 4.87 ตามลำดับ ดังนั้น คำมธฐานโดยเฉลี่ยของการสอบถามทั้ง 2 ครั้ง
มีค่าสูงกว่าเกณฑ์ที่ใช้ได้

เมื่อพิจารณาคำมธฐานเป็นรายข้อ พบว่า คำมธฐานรายข้อจากการสอบถามรอบที่ 2
มีค่าระหว่าง 4.30 - 4.94 และรอบที่ 3 มีค่าระหว่าง 4.40 - 4.97 จะเห็นว่าคำมธฐาน
ในรอบที่ 2 และ 3 มีคำมธฐานอยู่ในเกณฑ์สูงถึง 35 ข้อ ทั้ง 2 รอบ มีเพียง 1 ข้อ ที่อยู่ในเกณฑ์
ปานกลาง คือข้อที่ 36 ซึ่งมีค่ามธฐาน 4.30 ในรอบที่ 2 และ 4.40 ในรอบที่ 3

2. เมื่อพิจารณาค่าพิสัยควอไทล์ การวิจัยครั้งนี้ได้ใช้เกณฑ์ของค่าพิสัยควอไทล์ระดับ 1.50
ว่ามีความเชื่อมั่นถึงระดับที่ยอมรับได้ และที่ระดับ 1.00 ว่าเป็นระดับที่มีความเชื่อมั่นสูงมาก

จากการสอบถามทั้งในรอบที่ 2 และ 3 มีค่าพิสัยควอไทล์เฉลี่ยทุกข้อ เท่ากับ 0.85
และ 0.66 ตามลำดับ นั่นคือมีระดับความเชื่อมั่นสูงมาก ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกัน

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า จากการสอบถามในรอบที่ 2 ค่าพิสัยควอไทล์ ของ
ความนึกเห็นเป็นรายข้อมีค่าระหว่าง 0.56 - 1.62 และในรอบที่ 3 อยู่ระหว่าง 0.53 - 1.12
แสดงว่ามีค่าพิสัยควอไทล์ในรอบที่ 3 ต่ำกว่าในรอบที่ 2 และในรอบที่ 3 นั้นค่าพิสัยควอไทล์ที่อยู่ในระดับ
ที่เชื่อมั่นสูงมาก (น้อยกว่า 1.00) จำนวน 32 ข้อ และอยู่ในระดับสูง (1.00 - 1.50) จำนวน
36 ข้อ

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อต้องการนำผลจากการวิจัยไปใช้ในการนิเทศ
การศึกษาภายในสำหรับศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด เพื่อให้ได้ผลอย่างจริงจัง ควรนำเกณฑ์
พิสัยควอไทล์ ที่มีความเข้มเข้นกว่าเกณฑ์ที่ใช้กันทั่วไป คือ ค่าพิสัยควอไทล์ 1.00 ลงมา ให้ถือเป็นค่าที่
แสดงว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความนึกเห็นกับข้อความนั้นสอดคล้องกัน สามารถนำไปปฏิบัติได้

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การนิเทศการศึกษาเป็นวิธีการที่นำมาใช้ในการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา ให้ความรู้ ความสามารถ ในการนำไปปฏิบัติงานใหม่ประสิทธิภาพ การนิเทศการศึกษาโดยทั่วไปมีอยู่สองส่วนคือ การนิเทศการศึกษาภายใน และการนิเทศการศึกษาจากภายนอก การนิเทศการศึกษาภายใน เป็น การนิเทศที่เกิดจากคณะครูหรือบุคลากรในสถานศึกษานั้น คำเน้นการค้นเอง ส่วนการนิเทศการศึกษา จากภายนอกคือการที่ผู้ที่มีหน้าที่ในการนิเทศโดยตรง ซึ่งไม่ได้เป็นบุคลากรภายในสถานศึกษานั้น เป็นผู้นิเทศ เช่น ที่ศึกษานิเทศก์ และผู้บริหารในระดับต่าง ๆ

การนิเทศการศึกษาภายใน มีประโยชน์ต่อการพัฒนาบุคลากรใหม่คุณภาพ อันจะส่งผลถึง คุณภาพของงานในหน่วยงาน และยังเป็นการแก้ปัญหาในการปฏิบัติงานของบุคลากร ซึ่งสามารถนิเทศ ได้ตรงจุด รวดเร็ว และต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังช่วยแบ่งเบาภาระของการนิเทศการศึกษาจากภายนอก ซึ่งมีข้อจำกัดในเรื่องบุคลากร งบประมาณ ขาดหาหนะ ระยะทาง และระยะเวลา

ดังนั้นการนิเทศการศึกษาภายในจะเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า ใ้ผลดีต่อการจัดการศึกษา ทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียนก็ตาม แต่ยังมีข้อจำกัดว่าการนิเทศการศึกษาภายในนี้เป็นเรื่องใหม่ ไม่ แพรหลายเท่าที่ควร โดยเฉพาะในการดำเนินงานการศึกษานอกโรงเรียนของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จังหวัด

ในบทนี้จะได้นำกล่าวถึงสรุปผลการวิจัย เกี่ยวกับความมุ่งหมายของการวิจัย วิธีดำเนินการ สรุปผลการค้นคว้า อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ตามลำดับต่อไปนี้

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายที่จะศึกษา แนวความคิดเรื่องการนิเทศการศึกษาภายใน จากทัศนะของนักวิชาการ และสรุปปฏิบัติงานด้านการนิเทศการศึกษาของไทย โดยตั้งความมุ่งหมายเฉพาะ ไว้ 2 ประการ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาแนวความคิดและหลักการต่าง ๆ เกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาภายในโดยทั่วไป
2. เพื่อศึกษากำหนดแนวความคิดและหลักการของการนิเทศการศึกษาภายในไปใช้ในการดำเนินงานของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

1. การเลือกผู้เชี่ยวชาญ ได้ดำเนินการเป็น 3 ขั้น ดังนี้ ขั้นแรกได้ขอเชิญประธานและกรรมการที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ระบุชื่อผู้เชี่ยวชาญด้านการนิเทศการศึกษาทั้งในและนอกระบบโรงเรียนจำนวน 10 ชื่อ ขั้นที่สองได้ขอความร่วมมือให้ผู้ที่ถูกระบุชื่อทั้ง 10 ท่านนั้น เสนอชื่อผู้เชี่ยวชาญในด้านการนิเทศการศึกษา มาท่านละ 10 ชื่อ ในขั้นนี้ได้ชื่อทั้งหมด 100 ชื่อ ขั้นที่สามนำรายชื่อที่ได้รับการเสนอมาทั้งหมด มาลงน้ำหนักความถี่ ซึ่งส่วนใหญ่ได้รับการเสนอชื่อซ้ำ ได้เรียงลำดับความถี่จากมากสุดไปน้อยสุด และคัดเลือกผู้ที่มีความถี่สูงสุด 20 ท่านแรก ให้เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตอบแบบสอบถามสำหรับการวิจัย ครั้งที่

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 3 ชุด ใช้ถามสามรอบ รอบแรกเป็นแบบสอบถามปลายเปิดให้ผู้เชี่ยวชาญได้แสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาภายใน และแนวทางการนำไปใช้ในงานของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด จากคำตอบในรอบแรกผู้วิจัย ได้นำมาสร้างเป็นแบบสอบถามรอบที่สองเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่าชนิด 5 ช่วงคะแนน และแบบสอบถามรอบที่สามมีลักษณะเหมือนแบบสอบถามรอบที่สอง แต่ได้แสดงตำแหน่งของมัธยฐาน และช่วงพิสัยควอไทล์ พร้อมทั้งตำแหน่งคำตอบที่ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนตอบมาในรอบที่สอง และช่องสำหรับให้ผู้เชี่ยวชาญแสดงเหตุผลประกอบในกรณีที่คำตอบของผู้เชี่ยวชาญแตกต่างไปจากกลุ่ม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลโดยไปพบผู้เชี่ยวชาญที่อยู่ในกรุงเทพ และจังหวัดใกล้เคียงด้วยตนเอง ส่วนผู้เชี่ยวชาญที่อยู่ในจังหวัดห่างไกลออกไป ใช้วิธีส่งและรับแบบสอบถามทางไปรษณีย์ ใช้เวลาในการรวบรวมข้อมูล ดังนี้

รอบแรก ใช้เวลารวบรวมข้อมูลระหว่างวันที่ 3 มกราคม 2532 ถึงวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2532 รวมเวลาที่ใช้รวบรวมข้อมูล 40 วัน

รอบที่สอง ใช้เวลารวบรวมข้อมูล ระหว่างวันที่ 1 มีนาคม 2532 ถึงวันที่ 30 มีนาคม 2532 ใช้เวลารวบรวมข้อมูล 30 วัน

รอบที่สาม ใช้เวลารวบรวมข้อมูล ระหว่างวันที่ 10 เมษายน ถึงวันที่ 15 พฤษภาคม 2532 รวมเวลาที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล รอบนี้ 35 วัน

ในการรวบรวมข้อมูลทั้ง 3 รอบ ใช้เวลาทั้งสิ้น 105 วัน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 นำแบบสอบถามในรอบแรกมาจัดหมวดหมู่ และคัดข้อความที่ซ้ำซ้อนกันออกไป เพื่อปรับปรุงส่วนวนภาษา แล้วนำมาสร้างเป็นแบบสอบถามรอบที่สอง

4.2 นำคำตอบจากการสอบถามในรอบที่สอง มาหาคำนิชฐาน และหีสัยควอไทล์ของแต่ละข้อคำถาม

4.3 วิเคราะห์คำตอบจากรอบที่สามเช่นเดียวกับในรอบที่สอง โดยนำคำตอบ มาคำนวณหาคำนิชฐาน และหีสัยควอไทล์ของแต่ละข้อคำถาม จากนั้นนำแบบสอบถามและผลจากการ วิเคราะห์มาจัดลำดับข้อใหม่ โดยแยกเนื้อหาเป็นสองส่วน คือส่วนที่หนึ่งเป็นข้อที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาภายในโดยทั่วไป ส่วนที่สองเป็นข้อที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาภายใน สำหรับศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ด้านการนิเทศการศึกษา มีความเห็นพ้องต้องกันต่อการนิเทศการศึกษาภายใน และแนวทางการนำไปใช้ในงานของศูนย์ การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ซึ่งมีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

1. การนิเทศการศึกษาภายในโดยทั่วไป

ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันดังนี้

1.1 ความหมายของการนิเทศการศึกษาภายใน หมายถึง กระบวนการที่ผู้บริหาร และบุคลากรปฏิบัติงานภายในสถานศึกษาแต่ละแห่งร่วมกันทำเพื่อให้เกิดการส่งเสริม พัฒนา และแก้ปัญหาที่ดี ภายในสถานศึกษานั้น ๆ ทำให้บุคลากรทุกระดับที่เกี่ยวข้อง ได้พัฒนาความรู้ ความสามารถ มีทัศนคติที่ดีต่อหน่วยงาน มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน และส่งผลให้การเรียนการสอน และการดำเนินงานของหน่วยงานมีประสิทธิภาพ

1.2 ความมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาภายใน มีดังนี้

1. เพื่อพัฒนาคุณภาพของบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถ มีเจตคติที่ดี มีความพึงพอใจในงานในหน้าที่ และทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. เพื่อลดและแก้ปัญหาต่าง ๆ ภายในสถานศึกษา โดยอาศัยความร่วมมือของบุคลากรภายในสถานศึกษานั้นเอง
3. เพื่อให้บุคลากรมีการประสานสัมพันธ์ที่ดีในการทำงาน และมีส่วนร่วมในการพัฒนา และแก้ปัญหาในสถานศึกษานั้น
4. เพื่อสร้างขวัญ และกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงานทุกระดับที่เกี่ยวข้อง

1.3 หลักการนิเทศการศึกษาภายใน มีดังต่อไปนี้

1. เป็นการพัฒนา แก้ไข หรือปรับปรุงงานของสถานศึกษา
2. มีการดำเนินการอย่างเป็นระบบ
3. ปฏิบัติได้ทั้งในลักษณะของการนิเทศเป็นคณะบุคคล และเป็นรายบุคคล
4. ควรมีคณะกรรมการนิเทศการศึกษาภายใน ทำหน้าที่สร้างระบบในการนิเทศ และให้การนิเทศแก่บุคลากรภายในสถานศึกษานั้น
5. บุคลากรที่ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่นิเทศการศึกษาภายใน ต้องเป็นที่ยอมรับของเพื่อนร่วมงาน
6. ต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคคลทั้ง 3 ฝ่าย คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้นิเทศ และผู้รับการนิเทศ

7. การทำงานของทุกฝ่าย ต้องยึดหลักประชาธิปไตย
8. ต้องคงอยู่บนพื้นฐานของหลักวิชาการ และใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์
9. การนิเทศการศึกษาภายในควรเริ่มจากสภาพปัจจุบัน และปัญหาที่สถานศึกษานั้นกำลังเผชิญอยู่ เพื่อหาทางแก้ไข ปรับปรุง และพัฒนาการทำงานให้ดีขึ้น
10. ต้องเป็นการสร้างความสามัคคี ความสัมพันธ์อันดี สร้างขวัญและกำลังใจให้บุคลากรทุกระดับ

- 1.4 การวางแผนสำหรับการนิเทศการศึกษาภายใน มีลำดับขั้นตอนดังนี้
 1. ผู้บริหารชี้แจงนโยบาย และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาภายใน แก่บุคลากรในสถานศึกษา
 2. จัดตั้งคณะกรรมการนิเทศการศึกษาภายใน โดยมีการกำหนดบทบาทและหน้าที่ของคณะกรรมการอย่างชัดเจน
 3. คณะกรรมการทำการสำรวจ วิเคราะห์สภาพและปัญหาภายในสถานศึกษา
 4. จัดทำแผนการดำเนินงานนิเทศการศึกษาภายใน ซึ่งครอบคลุมเนื้อหาต่อไปนี้

- 4.1 วัตถุประสงค์
- 4.2 แนวทางการดำเนินงาน
- 4.3 สื่อ และเครื่องมือเพื่อการนิเทศ
- 4.4 การให้ความรู้ และความเข้าใจที่ถูกต้อง แก่ผู้รับการนิเทศ
- 4.5 กิจกรรมในการนิเทศ
- 4.6 การติดตามผลและประเมินผล
- 4.7 การรายงานผลการนิเทศให้ผู้บริหารทราบ

1.5 ผู้ทำหน้าที่เทศการศึกษาภายใน คือบุคลากรภายในสถานศึกษา ซึ่งได้แก่
ผู้บริหาร และผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่เทศการศึกษาภายใน แบ่งเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

1. ผู้บริหาร ได้แก่ ผู้อำนวยการ/อาจารย์ใหญ่/ครูใหญ่ และผู้ช่วย
ผู้อำนวยการ/ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่/ผู้ช่วยครูใหญ่
2. ผู้ทำหน้าที่งานวิชาการ ได้แก่ หัวหน้าหมวดวิชา หัวหน้าสาย
3. ผู้ชำนาญการในการสอน อาจเป็นครูในสถานศึกษา หรือบุคคลจากภายนอก
4. ผู้เชี่ยวชาญหรือมีความชำนาญเฉพาะเรื่อง อาจเป็นครูในสถานศึกษา หรือ
บุคคลจากภายนอก

1.6 ผู้รับการนิเทศการศึกษาภายใน ได้แก่ ครู - อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ใน
สถานศึกษา

1.7 ขอบข่ายของการนิเทศการศึกษาภายใน แบ่งเป็น 2 กลุ่มงาน คือ กลุ่มงานทั่วไป
และกลุ่มงานวิชาการ

การนิเทศกลุ่มงานทั่วไป เป็นการนิเทศงานที่สนับสนุนงานวิชาการ ได้แก่
งานบุคลากร อาคารสถานที่ จุติการ การเงิน กิจกรรมนักเรียน และงานสัมพันธ์กับชุมชน

การนิเทศงานวิชาการ ได้แก่ นิเทศงานเกี่ยวกับหลักสูตร วิธีสอน สื่อการสอน
กิจกรรมสนับสนุนการเรียนการสอน กิจกรรมนักเรียน การวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน

1.8 วิธีการนิเทศการศึกษาภายในมีหลายวิธี ผู้นิเทศสามารถเลือกใช้วิธีใด
วิธีหนึ่ง หรือหลายวิธีตามความเหมาะสม วิธีการนิเทศการศึกษาภายใน เช่น การเสนอแนะ
การสนทนา การให้คำปรึกษา การสังเกตการสอน การประชุมสัมมนา การประชุมปฏิบัติการ
การอบรม การจัดศูนย์วิชาการ การบริการเอกสารทางวิชาการ การศึกษาดูงาน เป็นต้น

2. การนิเทศการศึกษาภายในสำหรับศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด

ผู้เกี่ยวข้องมีความเห็นสอดคล้องกัน และมีความเห็นด้วยเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาภายในสำหรับศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ในเรื่องต่อไปนี้

2.1 ความหมายของการนิเทศการศึกษาภายในสำหรับศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด หมายถึงกระบวนการที่ผู้บริหารและบุคลากรปฏิบัติงานของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด และผู้เกี่ยวข้องได้ร่วมมือกันจัดขึ้น เพื่อให้เกิดการส่งเสริม พัฒนา และแก้ปัญหาที่ดีของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดนั้น ๆ ทำให้บุคลากรทุกระดับได้พัฒนาความรู้ ความสามารถ และมีทัศนคติที่ดีต่อหน่วยงาน มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน และส่งผลให้การจัดกิจกรรมการศึกษา นอกโรงเรียน และการดำเนินงานของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด มีประสิทธิภาพ

2.2 ความมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาภายในสำหรับศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด มีดังนี้

2.2.1 เพื่อพัฒนาคุณภาพของบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถ มีเจตคติที่ดี มีความพึงพอใจต่องานในหน้าที่ และทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2.2 เพื่อลด และแก้ปัญหาดัง ๆ ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด โดยอาศัยความร่วมมือของบุคลากรภายในศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดนั่นเอง

2.2.3 เพื่อให้บุคลากรของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด มีการประสานสัมพันธ์ที่ดีในการปฏิบัติงาน และมีส่วนร่วมในการพัฒนา และแก้ปัญหาของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด

2.2.4 เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจ แก่ผู้ปฏิบัติงานทุกระดับที่เกี่ยวข้อง

2.3 หลักการนิเทศการศึกษาภายในสำหรับศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด มีดังต่อไปนี้

2.3.1 เป็นการพัฒนา แก้ไข หรือปรับปรุงงานของศูนย์การศึกษา นอกโรงเรียนจังหวัด

2.3.2 มีการดำเนินการอย่างเป็นระบบ

2.3.3 ปฏิบัติกิจในลักษณะของการนิเทศเป็นคณะบุคคลและรายบุคคล

2.3.4 ควรมีคณะกรรมการนิเทศการศึกษาภายในทำหน้าที่สร้างระบบ

ในการนิเทศ และให้การนิเทศแก่บุคลากร ของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด

2.3.5 บุคลากรที่ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่นิเทศต้องเป็นที่ยอมรับของเพื่อนร่วมงาน

2.3.6 ต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคคลทั้ง 3 ฝ่าย คือ ผู้บริหารศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด ผู้นิเทศ และผู้รับการนิเทศ

2.3.7 การทำงานของทุกฝ่ายต้องยึดหลักประชาธิปไตย

2.3.8 ต้องอยู่บนพื้นฐานของหลักวิชาการ และใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์

2.3.9 การนิเทศการศึกษาภายในสำหรับศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดควรเริ่มจากสภาพปัจจุบัน และปัญหาของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดนั้นกำลังเผชิญอยู่ เพื่อหาทางแก้ไข ปรับปรุง และพัฒนาการทำงานให้ดีขึ้น

2.3.10 ต้องเป็นการสร้างความสามัคคี ความสัมพันธ์อันดี สร้างขวัญ และกำลังใจให้แก่บุคลากรทุกระดับ

2.4 การวางแผนสำหรับการนิเทศการศึกษาภายใน สำหรับศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด มีลำดับขั้นตอนดังนี้

2.4.1 ผู้บริหารที่เจงนโบาย และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาภายใน ของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด แก่บุคลากรของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด

2.4.2 จัดตั้งคณะกรรมการนิเทศการศึกษาภายในของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด โดยมีการกำหนดบทบาทและหน้าที่ของคณะกรรมการอย่างชัดเจน

2.4.3 คณะกรรมการนิเทศทำการสำรวจ วิเคราะห์สภาพ และปัญหาภายในศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด

2.4.4 จัดทำแผนดำเนินงานนิเทศการศึกษาภายในสำหรับศูนย์การศึกษา
นอกโรงเรียนจังหวัด ซึ่งครอบคลุมเนื้อหา ต่อไปนี้

- 2.4.4.1 วัตถุประสงค์
- 2.4.4.2 แนวทางการดำเนินงาน
- 2.4.4.3 สื่อและเครื่องมือเพื่อการนิเทศ
- 2.4.4.4 การให้ความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องแก่ผู้รับการนิเทศ
- 2.4.4.5 กิจกรรมในการนิเทศ
- 2.4.4.6 การติดตามผลและประเมินผล
- 2.4.4.7 การรายงานผลแก่ผู้เกี่ยวข้องทราบ

2.5 ผู้ทำหน้าที่นิเทศการศึกษาภายใน สำหรับศูนย์ศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด
คือบุคลากรของศูนย์ศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ ผู้บริหาร และผู้ได้รับ
การมอบหมาย ให้ทำหน้าที่นิเทศการศึกษาภายใน

ผู้บริหาร ได้แก่ ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ผู้ช่วย
ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด หัวหน้าสาย และหัวหน้างาน

บุคคลที่ผู้บริหารมอบหมายให้ทำหน้าที่นิเทศการศึกษาภายในของศูนย์การศึกษา
นอกโรงเรียนจังหวัด อาจเป็นบุคลากรภายในศูนย์ศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด หรือบุคคลจาก
ภายนอก ซึ่งมีความรู้ ความสามารถ มีประสบการณ์ มีความเชี่ยวชาญ หรือมีความสามารถเฉพาะอย่าง
และมีความเหมาะสม

2.6 ผู้รับการนิเทศการศึกษาภายในสำหรับศูนย์ศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด
ได้แก่ บุคคล 2 กลุ่ม คือ ผู้บริหาร และปฏิบัติการงาน

2.6.1 ผู้บริหารของศูนย์ศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ได้แก่
ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ผู้ช่วยผู้อำนวยการศูนย์ศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด
หัวหน้าสาย และหัวหน้างาน

2.8 วิธีการนิเทศการศึกษาภายในสำหรับศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด มีหลายวิธี ศูนย์นิเทศสามารถเลือกใช้วิธีใดวิธีหนึ่ง หรือหลายวิธีตามความเหมาะสม วิธีการนิเทศ เช่น เสนอแนะ การสนทนา การให้คำปรึกษา การสังเกต การประชุมสัมมนา การประชุมเชิงปฏิบัติการ การอบรม การจัดศูนย์วิชาการ การบริการเอกสารทางวิชาการ การศึกษาดูงาน เป็นต้น

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษานวความคึกของผูู้เชี่ยวชาญด้านการนิเทศการศึกษา เกี่ยวกับเรื่องการนิเทศการศึกษาภายในและการนำไปใช้ในงานของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด โดยใช้เทคนิคเดลฟาย ทั้งนี้เพื่อให้ได้มาซึ่งความคิดเห็นที่สอดคล้องของผูู้เชี่ยวชาญ ทั้งที่ได้นำเสนอในหัวข้อสรุปผลของการศึกษาครั้งนี้ และจากผลการวิจัยดังกล่าวมีประเด็นที่ควรนำมาอภิปราย ๘ ประเด็น ดังนี้

1. ความหมายของการนิเทศการศึกษาภายใน

จากการวิจัยพบว่า การนิเทศการศึกษาภายใน หมายถึง กระบวนการที่ผู้บริหารและบุคลากรปฏิบัติงานภายในสถานศึกษาและแห่งร่วมกันทำให้เกิดการส่งเสริม พัฒนา และแก้ปัญหาที่ภายในสถานศึกษานั้น ๆ ทำให้บุคลากรทุกระดับที่เกี่ยวข้อง ได้พัฒนาความรู้ ความสามารถ มีทัศนคติที่ดีต่อหน่วยงาน มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน และส่งผลให้การเรียนการสอนและการดำเนินงานของหน่วยงานมีประสิทธิภาพ

จากความหมายดังกล่าวจะเห็นได้ว่า การนิเทศการศึกษาภายในนั้นเป็นการทำงานที่เกิดขึ้นจากความร่วมมือร่วมใจของบุคลากรในสถานศึกษานั้น ๆ และมีลักษณะของการทำงานที่มีระบบเป็นขั้นตอน และมีความต่อเนื่อง โดยมุ่งหวังที่จะพัฒนาคุณภาพของบุคลากรใหม่มีความรู้ความสามารถสำหรับที่จะปฏิบัติงานใหม่มีประสิทธิภาพ นอกจากนั้นยังมุ่งให้บุคลากร มีทัศนคติที่ดีต่องานและหน่วยงาน คือมีความเข้าใจถึงสภาพของงานที่ปฏิบัติ และเข้าใจถึงสภาพการดำเนินงานของหน่วยงาน เช่น ปัจจุบันในการดำเนินงาน และข้อจำกัดต่าง ๆ ของการดำเนินงาน เป็นต้น ซึ่งจะช่วยให้

บุคลากรภายในสถานศึกษามุ่งทำงานด้วยความสบายใจ มีความพึงพอใจในการทำงาน อุทิศตนเพื่องาน ซึ่งจะส่งผลถึงการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ จากความหมายนี้ สอดคล้องกับแนวคิดของ สังก์ อุทราภักดิ์ (2530 : 113) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษาภายในเป็นกระบวนการทำงาน ของผู้บริหารโรงเรียน เพื่อให้ได้มาซึ่งสัมฤทธิ์ผลสูงสุดในการเรียนของนักเรียน และยังสอดคล้อง กับแนวคิดของ วีรสิทธิ์ กิติยเชษฐสรรค์ (2532 : 104) ได้ให้ความหมายของการนิเทศการศึกษา ภายในว่า หมายถึง การร่วมมือของบุคลากรภายในโรงเรียนในการที่จะปรับปรุงแก้ไขหรือพัฒนา การสอนของครู เพื่อให้การเรียนการสอนมีคุณภาพ

ส่วนขอบเขตของความหมายของการนิเทศการศึกษาภายในสำหรับศูนย์การศึกษา นอกโรงเรียนจังหวัดนั้น พบว่า มีความคล้ายคลึงกับความหมายของการนิเทศการศึกษาภายใน โดยทั่วไป กล่าวคือ เป็นการทำงานร่วมกันของบุคลากรของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด มีลักษณะการทำงานที่ระบบ เป็นขั้นตอนและมีความต่อเนื่อง เพื่อมุ่งพัฒนาคุณภาพของบุคลากร เช่นเดียวกัน แต่ยังมีบางส่วนที่ความแตกต่างไปจากความหมายของการนิเทศการศึกษาภายใน โดยทั่วไป คือ การนิเทศการศึกษาภายในสำหรับศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดนั้นนอกจากเป็น การทำงานที่เกิดจากความร่วมมือของบุคลากรภายในศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดแล้ว ยังได้ รับความร่วมมือจากบุคคลภายนอกที่มีหน้าที่หรือมีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการเรียนการสอนหรือ กิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน เพราะการดำเนินงานการศึกษานอกโรงเรียนของศูนย์การศึกษา นอกโรงเรียนจังหวัดนั้นต้องอาศัยบุคคลหลายฝ่ายทั้งบุคลากรที่อยู่ในภายใต้การบังคับบัญชาของศูนย์ การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดเอง เช่น ครู อาจารย์ เจ้าหน้าที่ บรรณารักษ์ห้องสมุด เป็นต้น และบุคคลจากภายนอก ซึ่งอาจเป็นข้าราชการ เจ้าหน้าที่ หรือถูกจ้างจากหน่วยราชการอื่น เช่น ครูโรงเรียนผู้ใหญ่ ซึ่งอาจเป็นครูในสังกัด กรมสามัญศึกษา ครูสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัด วิทยากรกลุ่มสนใจอาจมาจากเจ้าหน้าที่สังกัดพัฒนาการจังหวัด ตลอดจนประชาชนทั่วไป ที่มีความรู้ ความสามารถ นอกจากนั้นกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนบางประเภทยังต้องอาศัย ประชาชน ที่เสียสละมาอาสาสมัครมีบทบาทหน้าที่และรับผิดชอบในการจัดกิจกรรมการศึกษา นอกโรงเรียน อาสาสมัครประเภทนี้ เช่น คณะกรรมการที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน อาสาสมัคร ส่งเสริมคุณภาพชีวิต เป็นต้น

ดังนั้นการนิเทศการศึกษาภายในสำหรับศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด จะต้องคำนึงถึงการทำงานร่วมกับบุคลากรภายนอกทั้งกล่าวที่กล่าวมาแล้วหรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดด้วย

2. ความมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาภายใน

ผลจากการวิจัยในครั้งนี้ได้สรุปความมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาภายในออกเป็น 4 ประการ ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาคุณภาพของบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถ มีเจตคติที่ดี มีความพึงพอใจต่องานในหน้าที่ และทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. เพื่อลดและแก้ปัญหาต่าง ๆ ภายในสถานศึกษา โดยอาศัยความร่วมมือของบุคลากรภายในสถานศึกษานั้นเอง
3. เพื่อให้บุคลากรมีการประสานสัมพันธ์ที่ดีในการทำงาน และมีส่วนร่วมในการพัฒนาและแก้ปัญหาในสถานศึกษานั้น
4. เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงานทุกระดับที่เกี่ยวข้อง

จากความมุ่งหมาย ของการนิเทศการศึกษาภายในทั้ง 4 ประการดังกล่าว เมื่อนำไปใช้ในการนิเทศการศึกษาภายในสำหรับศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด มีข้อควรคำนึงดังนี้

1. การพัฒนาบุคลากรในด้านความรู้ ความสามารถ เนื่องจากบุคลากรที่ทำหน้าที่ในการจัดการเรียนการสอน หรือจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนนั้น มีจำนวนมาก และมีหลายประเภท มีพื้นฐานความรู้ และประสบการณ์ที่แตกต่างกัน เช่น ครูสอนวิชาชีพเป็นบุคคลที่มีความรู้ มีความชำนาญในอาชีพเป็นอย่างดี แต่ยังไม่ชดเชย ในการถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียน หากจิตวิทยาการสอนดี หรือครูสอนนักศึกษาใหญ่ทั้งประเภทชั้นเรียน และประเภททางไกล ยังขาดความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาการจัดการศึกษานอกโรงเรียนยังคงนำวิธีสอนนักเรียนในระบบโรงเรียนมาใช้สอนนักศึกษาใหญ่ เป็นต้น ดังนั้นในการจัดการนิเทศการศึกษาภายในสำหรับศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด จะต้องคำนึงถึงบุคลากรแต่ละประเภทว่าต้องการพัฒนาในด้านใด

2. การทำให้บุคลากรมีเจตคติที่ดีต่องานและหน่วยงาน และมีความพึงพอใจในการทำงาน ในหน้าที่ ความสำคัญของอุดมการณ์ข้อนี้ เนื่องจากกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียน บางประเภท มีค่าตอบแทนให้แก่ผู้ดำเนินการ เช่น ครูสอนวิชาชีพ ครูสอนการศึกษาสายสามัญ เป็นต้น แต่มีบางประเภท ไม่มีค่าตอบแทน ผู้ที่เกณฑ์ในการจัดกิจกรรมนั้นต้องทำงานด้วยความเสียสละ เช่น คณะกรรมการห้อง หนังสือประจำหมู่บ้าน อาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิต เป็นต้น ดังนั้นในการจัดการนิเทศการศึกษาภายใน เพื่อใ้บรรดาในอุดมการณ์ดังกล่าวจะต้องคำนึงถึงความแตกต่างของกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียน ในด้านต่าง ๆ เช่น ในเรื่องค่าตอบแทน เพื่อที่ผู้บริหารจะให้ความสนใจกับผู้ที่ดำเนินการจัดกิจกรรม เพื่อให้มีเจตคติที่ดีต่องาน และมีความพึงพอใจในการทำงาน

3. การป้องกันมิให้ปัญหาการทำงานเกิดขึ้น เนื่องจากกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียน มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ทั้งนี้เพื่อสนองความต้องการของผู้เรียน และเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่น และให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน ดังนั้นในการนิเทศการศึกษาภายในสำหรับ ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด จะต้องคำนึงถึงการให้ความรู้ ขวสาร การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ของการจัดการเรียนการสอน ตอบบุคลากรอย่างทันทั่วทั้งที่ เช่น การให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้ หลักสูตรใหม่ ระบบการวัดผลประเมินผลที่เปลี่ยนใหม่ เป็นต้น ซึ่งเป็นวิธีการป้องกันมิให้ปัญหาการจัดการเรียนการสอน เกิดขึ้น

4. การประสานสัมพันธ์ และการมีส่วนร่วมของบุคลากร ดังที่กล่าวมาแล้วว่าบุคลากรผู้ปฏิบัติงานการศึกษาออกโรงเรียนของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดนั้น มีบุคลากรนอกอยู่ด้วย ดังนั้นในการนิเทศการศึกษาภายในจะต้องคำนึงถึงการประสานสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลกลุ่มนี้ และให้เขามีความรู้สึกว่า เขาเป็นบุคลากรทางการศึกษาของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด

5. ขวัญและกำลังใจของปฏิบัติงาน การจัดการศึกษาออกโรงเรียน ของศูนย์ การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดนั้น มีส่วนหนึ่งที่จัดในขั้นที่ชนบท ห่างไกลความเจริญ บุคลากรผู้ปฏิบัติงาน ต้องการความช่วยเหลือคำแนะนำ คำปรึกษา และต้องการคำชมเชย ซึ่งจะเป็นกำลังใจในการปฏิบัติงาน บุคลากรประเภทนี้ เช่น ผู้ประสานงานอำเภอ ครูอาสาสมัครเงินสอน ครูสอนวิชาชีพ นอกจากนั้นผู้ปฏิบัติงานที่เป็นอาสาสมัคร ประเภทต่าง ๆ ที่ไม่ได้รับค่าตอบแทนใด ๆ การเชิชมเชย และคำชมเชย จะเป็นแรงเสริมในการปฏิบัติงานเป็นอย่างดี

3. หลักการนิเทศการศึกษาภายใน

ผลจากการวิจัยครั้งนี้ได้สรุปหลักการนิเทศการศึกษาภายใน ไว้เป็น 10 ประการที่สำคัญดังนี้

1. เป็นการพัฒนา แก้ไข หรือปรับปรุงงานของสถานศึกษา
2. มีการกำเนินการอย่างเป็นระบบ
3. ปฏิบัติทั้งในลักษณะของการนิเทศ เป็นคณะบุคคล และเป็นรายบุคคล
4. ควรมีคณะกรรมการนิเทศการศึกษาภายในทำหน้าที่สร้างระบบในการนิเทศ และให้การนิเทศแก่บุคลากรภายในสถานศึกษานั้น
5. บุคลากรที่ได้รับการมอบหมายให้ทำหน้าที่นิเทศการศึกษาภายใน ต้องเป็นที่ยอมรับของเพื่อนร่วมงาน
6. ต้องอาศัยความร่วมมือ จากบุคคลทั้ง 3 ฝ่าย คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้นิเทศ และผู้รับการนิเทศ
7. คณะทำงานทุกฝ่ายต้องยึดหลักประชาธิปไตย
8. ต้องอยู่บนพื้นฐานของหลักวิชาการ และใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์
9. การนิเทศการศึกษาภายใน ควรเริ่มจากสภาพปัจจุบัน และปัญหาที่สถานศึกษานั้น กำลังเผชิญอยู่เพื่อหาทางแก้ไข ปรับปรุง และพัฒนาการทำงานให้ดีขึ้น
10. ต้องเป็นการสร้างความสามัคคี ความสัมพันธ์อันดี สร้างขวัญและกำลังใจแก่บุคลากรทุกระดับ

จากข้อสรุปของหลักการนิเทศการศึกษาภายในดังกล่าว เมื่อนำมาใช้สำหรับงานของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด มีข้อควรคำนึงดังนี้

1. เกี่ยวกับการตั้งคณะกรรมการนิเทศการศึกษาภายในตามที่คณะผู้เชี่ยวชาญซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้ให้ข้อเสนอแนะว่าควรมีคณะกรรมการนิเทศการศึกษาภายในศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด เพื่อรับผิดชอบด้านนี้ ทั้งนี้เพราะการดำเนินงานการศึกษาออกโรงเรียนของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด มีหลายรูปแบบมีบุคลากรที่ทำหน้าที่ปฏิบัติงานจำนวนมาก ปัญหาในการจัดการศึกษามีอยู่ตลอดเวลา ลำพังผู้บริหารของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด ทำหน้าที่นั้นเห็นแก่ฝ่ายเดียวย่อมไม่เพียงพอ จึงต้องใช้ผู้ที่มีความสามารถในการนิเทศการศึกษาภายใน

ซึ่งในปัจจุบันจะพบว่าบุคลากรปฏิบัติงานของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดมีความรู้ ความสามารถ และมีวิธีการศึกษาสูงขึ้น ถ้าได้มีการใช้บุคลากรของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด เหล่านี้ ให้เป็นผู้ช่วยเหลือ ผู้อำนวยการศูนย์ฯ ในการทำหน้าที่หน้าที่ก็จะเกิดประโยชน์ต่อศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน จังหวัด และการดำเนินการในรูปแบบกรรมการ ควรมีการแบ่งบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบแก่ คณะกรรมการให้ชัดเจน เหมาะสมกับความรู้ ความสามารถ และความถนัดของแต่ละคน ก็จะทำให้ การนิเทศการศึกษาภายในประสบผลสำเร็จเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา แก้ไข และปรับปรุงการจัดการ การศึกษาของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดได้ดียิ่งขึ้น

2. จากหลักการที่ว่า การดำเนินการนิเทศการศึกษาภายในของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน จังหวัดปฏิบัติได้ทั้งในลักษณะของการนิเทศเป็นคณะบุคคลและเป็นรายบุคคลนั้น อภิปรายได้ดังนี้

การปฏิบัติเป็นคณะบุคคล นั้นกระทำในกรณีที่จัดทำเป็นโครงการนิเทศภายในขึ้น เพื่อให้ การนิเทศบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ของโครงการ

การปฏิบัติเป็นรายบุคคล นั้นอาจเนื่องมาจากการนิเทศในเรื่องนั้น ไม่ได้จัดทำเป็น โครงการที่ต้องใช้ ศูนย์หลายส่วนมาก หรืออาจเป็นกรณีปัญหาเร่งด่วน จำเป็นต้องแก้ไข อย่างทันด่วนที่ ผู้บริหารอาจมอบหมายให้ผู้ที่ผู้ใด ทำหน้าที่นิเทศการศึกษาภายในได้

การปฏิบัติการนิเทศเป็นบุคคล หรือ เป็นรายบุคคลนั้นขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของ สภาพปัญหา สถานการณ์ และความจำเป็นของการปฏิบัติงานแล้วแต่กรณี

4. การวางแผนสำหรับการนิเทศการศึกษาภายใน

ผลจากการวิจัยได้สรุปเกี่ยวกับ การวางแผนสำหรับการนิเทศการศึกษาภายในโดยทั่วไป ว่าควรมีลำดับขั้นตอนในการดำเนินงานดังนี้

1. ผู้บริหารชี้แจงนโยบาย และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาภายในแก่ บุคลากรภายในสถานศึกษา

2. จัดตั้งคณะกรรมการนิเทศ การศึกษาภายใน โดยมีกำหนดบทบาท และหน้าที่ ของคณะกรรมการอย่างชัดเจน

3. คณะกรรมการทำการสำรวจ วิเคราะห์สภาพและปัญหาภายในสถานศึกษา

4. จัดทำแผนการดำเนินงานนิเทศการศึกษาภายใน ซึ่งครอบคลุมเนื้อหาต่อไปนี้ คือ

4.1 วัตถุประสงค์

4.2 แนวทางการดำเนินงาน

4.3 สื่อและเครื่องมือเพื่อกาานิเทศ

4.4 วิธีการให้ความรู้ และความเข้าใจที่ถูกตอองแก่ผู้บริหารนิเทศ

4.5 คิคคามผล และประเมินผล

4.6 รายงานผลการนิเทศใหญ่เกี่ยวของทราบ

จากขั้นตอนของการวางแผนการนิเทศการศึกษาภายในข้างต้น เมื่อนำไปใช้ในการ
ดำเนินการนิเทศการศึกษาภายใน สำหรับศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด มีข้อกคคดังนี้

1. การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาภายใน ก่อนที่ผู้บริหารศูนย์
การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด จะจัดให้มีการนิเทศการศึกษาภายใน สำหรับศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน
จังหวัดขึ้น สิ่งสำคัญที่ผู้บริหารจะต้องทำเป็นอันดับแรก คือ การทำความเข้าใจเรื่องนิเทศการศึกษาภายใน
บุคลากรของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดทุกฝ่าย เพื่อให้มีความเข้าใจตรงกันเกี่ยวกับจุดมุ่งหมาย
หลักการ วิธีดำเนินการและประโยชน์ของการนิเทศการศึกษาภายใน เพราะการนิเทศการศึกษาภายใน
จะสำเร็จได้อาจเกิดจาก ความร่วมมือร่วมใจของบุคลากรของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด
ดังนั้น บุคลากรของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดจะต้องรับทราบและ ใ้การยอมรับ รวมทั้งบุคลากร
ของศูนย์ฯ มีความเชื่อว่า ระบบการนิเทศการศึกษาภายในเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้เกิดการพัฒน
แก้นักวิชา และปรับปรุงการทำงานของบุคลากรภายในศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดได้ดียิ่งขึ้น

2. การรายงานผลการนิเทศ เป็นสิ่งสำคัญในการดำเนินงาน เพราะทุกครั้งที่ทำเนิ
การนิเทศจะต้องมีผลของการนิเทศเกิดขึ้น ผลการนิเทศนั้นจะเป็นข้อมูลย้อนกลับไปยังผู้บริหารปฏิบัติ
และมีส่วนเกี่ยวข้องของไ้ทราบ ดังนั้น การจัดการนิเทศภายในจะต้องคำนึงถึงการจัดทำรายงานการนิเทศ
ที่ชัดเจนครอบคลุมเนื้อหาของการนิเทศ พร้อมทั้งให้แนวทางในการแก้ไข้ปัญหาอุปสรรค และจะต้องมีระบบ
การส่งรายงานการนิเทศ หค้เพื่อให้ผู้บริหาร ปฏิบัติงาน และผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบโดยทั่วถึง และ
รวดเร็ว เพื่อที่จะนำข้อมูลจากการรายงานนั้นไปเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา แก้นักวิชา และปรับปรุง
การทำงานต่อไป

5. ผู้ทำหน้าที่เทศการศึกษภายใน

ผลจากการวิจัยได้สรุปว่า ผู้ทำหน้าที่เทศการศึกษภายในสำหรับสถานศึกษาทั่วไป ได้แก่ บุคลากรภายในสถานศึกษานั้น ซึ่งได้แก่ผู้บริหารและผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่เทศการศึกษภายใน โดยปกติจะแบ่งเป็น 4 กลุ่ม คือ ผู้บริหาร ผู้ทำหน้าที่งานวิชาการ ผู้ชำนาญการสอน และผู้เชี่ยวชาญ หรือมีความชำนาญเฉพาะเรื่อง

ผู้บริหารได้แก่ ผู้อำนวยการ/อาจารย์ใหญ่/ครูใหญ่ และผู้ช่วยผู้อำนวยการ/ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่/ผู้ช่วยครูใหญ่

ผู้ทำหน้าที่งานวิชาการในสถานศึกษา ได้แก่ หัวหน้าหมวดวิชา หัวหน้าสาย

ผู้ชำนาญการสอน อาจเป็นครูในสถานศึกษา หรือบุคลากรจากภายนอก

ผู้เชี่ยวชาญหรือมีความชำนาญเฉพาะเรื่อง อาจเป็นครูในสถานศึกษา หรือบุคลากร

จากภายนอก

สำหรับผู้ทำหน้าที่เทศการศึกษภายในของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดจะได้แก่ บุคลากรของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดนั้น ซึ่งแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ ผู้บริหาร และผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่เทศการศึกษภายใน

ผู้บริหารได้แก่ ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ผู้ช่วยผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด หัวหน้าฝ่าย และหัวหน้างาน

สำหรับบุคคลที่ผู้บริหารมอบหมายให้ทำหน้าที่เทศการศึกษภายในของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด อาจเป็นบุคลากรภายในศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด หรือบุคคลจากภายนอก ซึ่งมีความรู้ความสามารถ มีประสบการณ์ มีความเชี่ยวชาญ หรือมีความสามารถเฉพาะอย่าง และมีความเหมาะสม

จากข้อสรุปข้างต้น สอดคล้องกับความเห็นของ ทองอู่ แก้วไทรชะ (2533 : 428) ที่ได้เสนอแนะเรื่องนี้ว่า ผู้ทำหน้าที่เทศการศึกษภายใน ได้แก่ บุคลากรภายในหน่วยงาน หรือภายในหน่วยปฏิบัติของหน่วยงานนั้น ผู้ใดอาจเป็นผู้บริหาร หัวหน้าฝ่าย หัวหน้างาน หรือผู้ที่ได้รับแต่งตั้งให้เป็น คณะผู้ทำภารกิจภายในหน่วยงานนั้น ๆ

จากข้อสรุปเกี่ยวกับผู้ทำหน้าที่เทศการศึกษากายในโดยทั่วไป และผู้เทศการศึกษากายในสำหรับศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดนั้น มีข้อที่สามารถนำมาเปรียบเทียบกันได้ ดังนี้

1. ข้อที่เหมือนกัน ได้แก่ ผู้เทศการศึกษากายในโดยทั่วไปและผู้เทศการศึกษากายในสำหรับศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด แบ่งได้ 2 กลุ่มเช่นเดียวกัน คือ กลุ่มผู้บริหาร และกลุ่มผู้ได้รับมอบหมาย

กลุ่มผู้บริหาร เป็นกลุ่มที่หน้าที่โดยตรงในการนิเทศการศึกษากายใน เพราะผู้บริหารนอกจากจะมีบทบาทในการบริหารงานต่าง ๆ ภายในสถานศึกษาแล้ว ยังมีหน้าที่เทศบุคลากรผู้ปฏิบัติงานในสถานศึกษาด้วย

กลุ่มผู้ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่เทศการศึกษากายใน อาจเป็นผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้เทศในรูปของคณะกรรมการนิเทศการศึกษากายใน หรือได้รับมอบหมายจากผู้บริหารสถานศึกษาโดยตรงให้เป็นผู้เทศ บุคคลที่ได้รับมอบหมายนี้อาจเป็นบุคลากรภายในสถานศึกษานั้น หรืออาจเป็นบุคคลจากภายนอกที่มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ที่ผู้บริหารเห็นว่าเป็นผู้มีความเหมาะสมที่จะทำหน้าที่เทศการศึกษากายใน

2. ข้อที่แตกต่างเกี่ยวกับผู้ทำหน้าที่เทศการศึกษากายใน มีดังนี้คือ

การนิเทศการศึกษากายในโดยทั่วไป ผู้ทำหน้าที่เทศการศึกษากายในที่นี้เป็นบุคลากรภายในสถานศึกษา ได้แก่ ผู้บริหาร ผู้ทำหน้าที่คานวิชา การ ผู้ชำนาญในการสอน ซึ่งล้วนแต่เป็นบุคลากรภายในสถานศึกษา เช่น อาจารย์ใหญ่ หัวหน้าหมวดวิชา หัวหน้าสาย ครูผู้สอนที่มีความชำนาญ เป็นต้น

สำหรับการนิเทศการศึกษากายในของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดนั้น ผู้ทำหน้าที่เทศการศึกษากายในที่นี้เป็นบุคลากรของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด นอกจากผู้บริหาร ครู เจ้าหน้าที่ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดแล้ว บุคคลที่มีหน้าที่ในการจัดการเรียนการสอน และกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนยังประกอบด้วยบุคคลอีกหลายฝ่าย ซึ่งอาจจะเป็นผู้มาจากหน่วยราชการอื่น จากภาคเอกชน จากองค์กรท้องถิ่น ตลอดจนประชาชนทั่วไป เช่น ครูสอนวิชาชีพ อาจเป็นผู้มาจากพัฒนาชนจังหวัด เกษตรตำบล กลุ่มแม่บ้าน หรือประชาชนทั่วไป เป็นต้น

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ผู้ทำหน้าที่เทศการศึกษายานในที่เป็นบุคลากรภายในสถานศึกษา ของการนิเทศการศึกษายานในโดยทั่วไปและการนิเทศการศึกษายานในสำหรับศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด นั้น มีข้อแตกต่างกัน เนื่องจากโครงสร้างการบริหาร และการจัดองค์กรของสถานศึกษาโดยทั่วไปและศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด แตกต่างกัน

6. ผู้รับการนิเทศการศึกษายานใน

จากข้อสรุปของการวิจัยครั้งนี้ เกี่ยวกับผู้รับการนิเทศการศึกษายานในของการนิเทศการศึกษายานใน มีดังนี้คือ

ผู้รับการนิเทศการศึกษายานในในสถานศึกษา โดยทั่วไป ได้แก่ ครู อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ในสถานศึกษา

ส่วนผู้รับการนิเทศการศึกษายานในสำหรับศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ได้แก่ บุคคล 2 กลุ่ม คือ ผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติงาน

ผู้บริหารของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ได้แก่ ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ผู้ช่วยผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด หัวหน้าสายและหัวหน้างาน

สำหรับผู้ปฏิบัติงาน แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ (1) บุคคลที่เป็นบุคลากรของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดโดยตรง เช่น ครู อาจารย์ ครูประจำกลุ่ม ครูอาสาสมัคร ครูสอนวิชาชีพ บรรณารักษ์ เจ้าหน้าที่ห้องสมุด เจ้าหน้าที่สัปดาห์ศึกษา นักการภารโรง พนักงานขับรถ คนยาม และ (2) บุคคลจากภายนอกที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนหรือจัดกิจกรรมการศึกษา นอกโรงเรียนของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด เช่น คณะกรรมการที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน อาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิต (อศช.) และเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานอื่น

จากการที่แบ่งผู้รับการนิเทศการศึกษายานในของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติงานนั้น มีคำอธิบายดังนี้คือ

ในกลุ่มผู้บริหารของสถานศึกษา หรือ ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดนั้น ถือว่าเป็นผู้รับการนิเทศกลุ่มหนึ่ง เพราะในสภาพความเป็นจริงและไม่มีใครมีความเชี่ยวชาญทุก ๆ ด้าน ผู้บริหารก็เช่นเดียวกัน ไม่ใคร่เป็นบุคคลที่มีความชำนาญในทุกเรื่อง จำเป็นต้องได้รับการนิเทศในบางเรื่อง ดังนั้น

ผู้บริหารจะต้องยอมรับหลักความจริงในข้อนี้ และคงต้องดีกว่าการนิเทศกันเป็นการแลกเปลี่ยนและ
อาศัยความเชื่อซึ่งกันและกัน

สำหรับกลุ่มปฏิบัติการ ไม่ว่าจะเป็นปฏิบัติการในสถานศึกษาทั่วไป หรือปฏิบัติการ
ของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด ถือว่าเป็นผู้ที่รองรับการนิเทศโดยตรง ซึ่งปฏิบัติการ
การศึกษาออกโรงเรียนมีบุคคลหลายฝ่าย มีทั้งบุคลากรที่อยู่ในข่ายใ้การบังคับบัญชาของศูนย์
การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดโดยตรง และบุคคลจากภายนอกที่เข้ามามีบทบาทในการจัดการเรียน
การสอน หรือกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียนร่วมกับศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด

7. ขอบข่ายของการนิเทศการศึกษาภายใน

งานวิจัยฉบับนี้ได้สรุปขอบข่ายของการนิเทศการศึกษาภายในโดยทั่วไปว่ามีความ
สอดคล้องกับลักษณะของสถานศึกษาซึ่งในสถานศึกษาทั่วไปจะแบ่งงานออกเป็น 2 กลุ่มงาน คือ
กลุ่มงานทั่วไป และกลุ่มงานวิชาการ ดังนั้นการนิเทศการศึกษาภายในจึงควรคำนึงถึง 2 กลุ่ม งานนี้
การนิเทศกลุ่มงานทั่วไป เป็นการนิเทศงานที่สนับสนุนงานวิชาการ ได้แก่ งานบุคลากร
อาคารสถานที่ อุตสาหกรรม การเงิน กิจกรรมนักเรียน และงานสัมพันธ์กับชุมชน

ส่วนการนิเทศงานวิชาการ ได้แก่ นิเทศงานเกี่ยวข้องกับหลักสูตร วิธีสอน สื่อการสอน
กิจกรรมสนับสนุนการเรียนการสอน กิจกรรมนักเรียน และการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน

ในด้านการดำเนินงานของ ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด แบ่งเป็น 3 กลุ่มงาน คือ
งานบริหาร งานวิชาการ และงานปฏิบัติการ ดังนั้น การนิเทศการศึกษาภายในสำหรับศูนย์การศึกษา
ออกโรงเรียนจังหวัดก็ควรจะสอดคล้องกับกลุ่มงานทั้ง 3 ดังกล่าวคือ

การนิเทศกลุ่มงานบริหาร เป็นการนิเทศงานที่สนับสนุนงานวิชาการ และงานปฏิบัติการ
ได้แก่ นิเทศงานสารบรรณ ประชาสัมพันธ์ สวัสดิการ กิจกรรมพิเศษ บุคลากร การเงิน และบัญชี
อาคารสถานที่ วัสดุและครุภัณฑ์ และงานยานพาหนะ

การนิเทศงานวิชาการ เป็นการนิเทศงานที่สนับสนุนงานปฏิบัติการ ได้แก่ งานแผน
และโครงการ สถิติข้อมูลและรายงาน นิเทศติดตามผลและประเมินผล มาตรฐานการศึกษา พัฒนากิจกรรม
การศึกษาออกโรงเรียน พัฒนาบุคลากรและองค์การ แนวโน้ม ทะเบียนส่วสามัญ และงานทะเบียนสาขาอาชีพ

การนิเทศงานปฏิบัติงาน โคนก นิเทศงานดีกอาชีพ ส่งเสริมอาชีพ การศึกษาพื้นฐาน การศึกษาต่อเนื่อง หองสมุดประชาชน หอานหนังสือและแหล่งความรู้ โสศทัพนศึกษา และนิทรรศการ ส่งเสริมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและสิ่งแวดลอม กิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิต ส่งเสริมศิลปและวัฒนธรรม นันทนาการ กีฬาและลูกเสือ วิทยุการศึกษาประชาชน และงานโทรทัศน์เพื่อการศึกษา

8. การนำแนวความคิดเรื่องการนิเทศการศึกษาภายในไปใช้ในงานของศูนย์การศึกษา นอกโรงเรียนจังหวัด

ในการนำหลักการที่กล่าวในการอภิปราย 7 ข้อ ข้างต้นไปใช้ในการปฏิบัติงานของ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด มีข้อควรคำนึงต่อไปนี้

1. ผู้บริหารของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ต้องเห็นความสำคัญของการจัดให้มีการนิเทศการศึกษาภายในและสามารถขยายความคิดนี้ไปสู่ผู้ปฏิบัติงาน
2. การจัดการนิเทศการศึกษาภายในให้สำเร็จไ้จะต้องมีการวางแผนที่ดี
3. บุคลากรผู้ทำหน้าที่ จะต้องมีความรู้และทักษะของนิเทศ ที่นอกจากจะมีความรู้ความสามารถ แล้วยังต้องมีทักษะในการนิเทศ
4. การนิเทศการศึกษาภายใน จำเป็นต้องมีสิ่งสนับสนุนในการจัดการนิเทศ เช่น งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ โสศทัตอุปกรณ์ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาปฏิบัติ

ผลสรุปจากการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งได้นำ ความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญจำนวนหนึ่งนั้น เป็นเพียงแนวความคิดและหลักการอย่างกว้าง ๆ เกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาภายใน ซึ่งศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการศึกษานอกโรงเรียน ตลอดจนสถาบันการศึกษา สามารถใช้เป็นกรอบความคิดเริ่มต้นนำไปสู่การพิจารณาในรายละเอียดเพื่อลงไปสู่การปฏิบัติจริงต่อไป

โดยปกติการนิเทศการศึกษาภายในเป็นกิจกรรมที่มีอยู่ในกระบวนการดำเนินงานของ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด และสถาบันการศึกษาอื่น ๆ แล้ว อาจเป็นกิจกรรมส่วนหนึ่งที่แทรกอยู่

ในการบริหารงานโดยทั่วไป ผลจากการวิจัยครั้งนี้เป็นเพียงการเสนอแนะกรอบความคิดอย่างกว้าง ๆ ที่เป็นภาพรวมและหลักการทั่วไป เพื่อช่วยให้การนิเทศการศึกษาภายในของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด สอดคล้องกับหลักวิชาและมีความเป็นระบบมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

เนื่องจากงานวิจัยเรื่องนี้อาจกล่าวได้ว่าเป็นการเริ่มต้นของการวิจัยเกี่ยวกับนิเทศ การศึกษาภายใน สำหรับงานการศึกษานอกโรงเรียน สิ่งที่สามารถทำได้ในงานวิจัยเรื่องนี้ จึงเป็น เพียงกรอบความคิดและหลักการกว้าง ๆ เกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาภายในเท่านั้น โดยอาศัย กรอบความคิดดังกล่าวทำให้มีสิ่งที่ควรศึกษาวิจัยต่อเนื่อง เพื่อความชัดเจนในรายละเอียดหลาย ประการที่ควรศึกษาค้นคว้าต่อไปเช่น

2.1 การตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบการนิเทศการศึกษาภายในมีความจำเป็น หรือ มีความเหมาะสมต่องานของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดหรือไม่อย่างไร

2.2 มีปัจจัยและเงื่อนไขอะไรบ้างที่เกี่ยวกับการนำการนิเทศการศึกษาภายในไปใช้ ในงานของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด

2.3 บทบาทหน้าที่ และการประสานงานการนิเทศระหว่างศึกษานิเทศก์ ผู้บริหาร ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด และผู้ทำหน้าที่นิเทศการศึกษาภายในของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จังหวัด

2.4 การวิจัยเกี่ยวกับเครื่องมือ สื่อ เทคนิค และวิธีการนิเทศการศึกษาภายใน

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กฤษณ์ น้ำเพชร. วิธปฏิบัติในการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา. วิทยานิพนธ์

ก.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522. อัดสำเนา.

การศึกษานอกโรงเรียน, กรม. 3 ปี กรมการศึกษานอกโรงเรียน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
ชาวพาณิชย์, 2525.

_____. 9 ปี กรมการศึกษานอกโรงเรียน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2531.

การศึกษานอกโรงเรียน, กรม กระทรวงศึกษาธิการ. แนวทางดำเนินงานการศึกษานอกโรงเรียน.
กรุงเทพฯ : รุ่งศิลป์การพิมพ์, 2529.

การศึกษานอกโรงเรียน, กรม กองปฏิบัติการ. รายงานการติดตามผลเบื้องต้นโครงการพัฒนา
ระบบประสานงานการศึกษานอกโรงเรียนระดับอำเภอ. ม.ป.ท., 2533.

การศึกษานอกโรงเรียน, กรม กองพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน. รายงานการประชุมสัมมนา
นักบริหารการศึกษานอกโรงเรียน. ม.ป.ท., 2524.

การศึกษานอกโรงเรียน, กรม หน่วยศึกษานิเทศก์. บทบาท หน้าที่ และแนวปฏิบัติของศึกษานิเทศก์
กรมการศึกษานอกโรงเรียน ปี 2530. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์, 2530.

_____. ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการนิเทศงานการศึกษานอกโรงเรียน พ.ศ. 2523.

กรุงเทพฯ : งานนิเทศการศึกษานอกโรงเรียน สำนักงานเลขาธิการกรม, ม.ป.ป.

_____. รายงานการประชุมปฏิบัติการผู้บริหารและศึกษานิเทศก์ กรมการศึกษานอกโรงเรียน.
ม.ป.ท., 2528.

กิติมา ปรีดีติก. การบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : อักษรพัฒนา,
2532.

เกษม บุญอ่อน. "เคล็ดลับ," เทคนิคการวิจัย," คุรุปริทัศน์. 10 : 27 - 28 ; ตุลาคม
2522.

เกษร มงคล. การศึกษาสภาพการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา
เขตการศึกษา 12. วิทยานิพนธ์ ก.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2528. อัดสำเนา.

คณะกรรมการการศึกษาเอกชน, สำนักงาน หน่วยงานนิเทศ. แนวทางดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียนเอกชน. น.ป.ป.

. แนวทางการดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียนเอกชน. น.ป.ท., 2531.

ชาญชัย อาจิมสมาจาร. การนิเทศการศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์พิทักษ์อักษร, น.ป.ป.

ชาร์ มณีศรี. การนิเทศการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : อมรการพิมพ์, น.ป.ป.

ทองอยู่ แก้วไทรชะ. "การนิเทศงานการศึกษานอกระบบ," เอกสารคู่มือวิชาการจัดการการศึกษา
นอกระบบ. หน้าที่ 9 - 15. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, 2533.

นาฏเจลิยว สุมาวงศ์ และคนอื่น ๆ. การนิเทศการศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มิตรสยาม,
2516.

นิตยา ปรีชาหาญ. การจัดการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร.

วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524. อักสำเนา.

นิพนธ์ กีนาวงศ์. หลักเบื้องต้นเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียน และการนิเทศการศึกษา.

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พิชิต, 2526.

ปฐม นิคมานนท์. การศึกษานอกระบบโรงเรียน. กรุงเทพฯ : พิมพ์อักษร, 2528.

ประจักษ์ ศรีประสาธน์. "เทคนิคการวิจัยแบบเกลียว," วารสารการศึกษาแห่งชาติ. 4 :

49 - 60 ; เมษายน - พฤษภาคม 2523.

พิภพ กาญจนะ. เพ็ญพักตร์ ลิ้มสัมพันธ์ และต้น แพเพชร. การนิเทศภายในศูนย์การศึกษา

นอกโรงเรียนจังหวัดและภาค. กรุงเทพฯ : ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้,

2532.

ไพฑูรย์ โพธิ์สาร. การสร้างแผนพัฒนาบุคลากรของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด.

ปริญญาณินท์ กศ.ค. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,

2529. อักสำเนา.

วัชรินทร์ แสงศัพท์. สภาพการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน

การประถมศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ. ปริญญาณินท์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528. อักสำเนา.

วีรสิทธิ์ กิติเชษฐสรรค์. การนิเทศภายในห้องเรียนเชิงปฏิบัติการ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : รุ่งศิลป์การพิมพ์, 2532.

ศึกษานิเทศการ, กระทรวง กรมการศึกษานอกโรงเรียน. 3 ปี กรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษานิเทศการ. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการกรม กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2528.

สงัด อุทรานนท์. การนิเทศการศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มิตรสยาม, 2529.

_____. การนิเทศการศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มิตรสยาม, 2530.

สมบูรณ์ ดันยะ. "มารู้จักเคล็ดลับกันเถอะ," วารสารวัดผลการศึกษา. 3 : 12 - 14 ; มกราคม - เมษายน 2524.

สาธ ภาณุรัตน์. หลักการนิเทศการศึกษา. พระนคร : โรงพิมพ์สุภา, 2517.

สุชาติ ศรีวันลักษ์. บทบาทและคุณลักษณะของศึกษานิเทศก์ที่พึงประสงค์ตามทัศนะของบุคลากรศูนย์ การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด. ปรดิญานพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน, 2526. อัดสำเนา.

อุทัย บุญประเสริฐ และชโลมใจ กิจการวัณ. หลักและแนวทางในการจัดการนิเทศภายใน สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : รุ่งเรืองคำสนักการพิมพ์, 2528.

Burton, William H. and Leo J. Brueckner. Supervision: A Social Process. 2nd ed. New York : Appleton Century Crofts, 1947.

Class, Gene V. and Julian C. Stanley. Statistical Method in Education and Psychology. Englewood Clift, New Jersey : Prentice Hall, 1970.

Heler, Olaf. The Delphi Method for Systematizing Judgement about the Future. Los Angeles, Institute of Government and Public Affairs, University of California, 1966.

Lee, Bill Dan. "Critical Incidents of Supervisory Function of Principles in South New Mexico," Dissertation Abstracts International. 4134-A ; 1974.

Marks, Sir Jame R., Emery Stoops and Joyce King-Stoops. Hand-book of Educational Supervision. 2nd ed. Boston : Allyn and Bacon, 1978.

Pill, Juri. "The Delpi : Substance, Context, A Critique and an Annotated Bibliography," Socio-Econ. Plan. Sci. p. 57 - 71. Vol. 5. 1971.

Spears, Harold. Improving the Supervision of Instruction. Cliffs, New Jersey : Prentice - Hall, 1967.

Tilahun, Beyene. "The Kind of School : Supervision Heeded in Development Countries Case Study Athiopia," Dissertation Abstracts International. 2168-A ; January, 1983.

ពាក្យស្នើសុំ

ภาคผนวก

- หนังสือขอความอนุเคราะห์สำเนารายชื่อผู้เข้าร่วม
- หนังสือของกรมการศึกษานอกโรงเรียนขอความร่วมมือจากผู้เข้าร่วม
- หนังสือของผู้นิเทศขอความร่วมมือจากผู้เข้าร่วมในการตอบแบบสอบถามรอบแรก
- แบบสอบถามรอบแรก
- หนังสือของผู้นิเทศขอความร่วมมือจากผู้เข้าร่วมในการตอบแบบสอบถามรอบที่ 2
- แบบสอบถามรอบที่ 2
- หนังสือของผู้นิเทศขอความร่วมมือจากผู้เข้าร่วมในการตอบแบบสอบถามรอบที่ 3
- แบบสอบถามรอบที่ 3
- รายชื่อผู้เข้าร่วม

หน่วยศึกษานิเทศก์

กรมการศึกษานอกโรงเรียน

กระทรวงศึกษาธิการ กทม. 10300

2532

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เสนอรายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

เรียน

ด้วยข้าพเจ้า นางอัญชลี ก่ำพลรัตน์ ศึกษาานิเทศก์กรมการศึกษานอกโรงเรียนกำลังศึกษา
อยู่ในระดับปริญญาโท วิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ทำ
ปริญญานิพนธ์เรื่อง การนิเทศการศึกษาภายในและแนวทางการนำไปใช้ในงานของศูนย์การศึกษา
นอกโรงเรียนจังหวัด วิธีการศึกษาโดยใช้เทคนิคเคลฟาย ในการรวบรวมข้อมูล ข้าพเจ้าเห็นว่าท่าน
เป็นผู้นำด้านการนิเทศการศึกษา จึงขอความกรุณาจากท่านได้โปรดเสนอรายชื่อผู้ที่ท่านเห็นว่าเป็น
นักวิชาการหรือนักปฏิบัติการด้านการนิเทศ จำนวน 10 ท่าน

ข้าพเจ้าหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน จึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง
มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นางอัญชลี ก่ำพลรัตน์)

ศึกษานิเทศก์ ระดับ 5

ฝ่ายแนะแนว

โทร. 2815151

ที่ ศธ 1108/10286

กรมการศึกษานอกโรงเรียน

กระทรวงศึกษาธิการ กทม. 10300

2532

เรื่อง ขอความร่วมมือในการออกแบบสอบถาม

เรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. หนังสือของ นางอัญชลี กัทธรัตน์ จำนวน 1 ฉบับ

2. แบบสอบถาม จำนวน 1 ชุด

ด้วย นางอัญชลี กัทธรัตน์ ศึกษานิเทศก์ กรมการศึกษานอกโรงเรียน ขณะนี้ศึกษาอยู่ในระดับปริญญาโท วิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร มีความประสงค์ที่จะรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษากายใน เพื่อนำไปจัดทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "การนิเทศการศึกษากายใน และแนวทางการนำไปใช้ในงานของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดซึ่งอยู่ในความควบคุมของ

รองศาสตราจารย์ ดร.ปฐม นิคมานนท์ ประธาน

ดร.ทองอยู่ แก้วไทรชะ กรรมการ

กรมการศึกษานอกโรงเรียนพิจารณาแล้วเห็นว่า ผลจากการศึกษาค้นคว้า จะเป็นประโยชน์โดยตรงต่อการพัฒนาระบบการนิเทศการศึกษากายในของกรมการศึกษานอกโรงเรียน เป็นอย่างยิ่ง จึงขอความร่วมมือจากท่านโปรดออกแบบสอบถาม ดังรายละเอียดในหนังสือของ นางอัญชลี กัทธรัตน์ และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

เสนาะ พวงบุญญ์

(นายเสนาะ พวงบุญญ์)

รองอธิบดี ปฏิบัติราชการแทน

อธิบดีกรมการศึกษานอกโรงเรียน

หน่วยศึกษานิเทศก์

โทร. 2815151

หน่วยศึกษานิเทศก์

กรมการศึกษานอกโรงเรียน ททท.10300

2532

เรื่อง ขอกความอนุเคราะห์

เรียน

ด้วยข้าพเจ้านางอัญชลี ก่ำพลรัตน์ ศึกษาานิเทศก์กรมการศึกษานอกโรงเรียน กำลังศึกษา
อยู่ในระดับปริญญาโท วิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ได้ทำ
ปริญญานิพนธ์เรื่องการนิเทศการศึกษาภายในและแนวทางการนำไปใช้ในงานของศูนย์การศึกษา
นอกโรงเรียนจังหวัด วิธีศึกษาใช้เทคนิคเคลฟายในการรวบรวมข้อมูล เนื่องจากท่านเป็นผู้ที่นักวิชาการ
และผู้นำทางด้านการนิเทศหลายท่านได้เสนอชื่อเป็นผู้เชี่ยวชาญในการเสนอแนวคิดในงานวิจัยเรื่องนี้
จึงขอกความอนุเคราะห์จากท่านโปรดเสนอข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการนิเทศภายในและแนวทางการนำไป
ปฏิบัติในการดำเนินงานของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด จากข้อคิดเห็นของท่านจะเป็นประโยชน์
อย่างยิ่งต่อการศึกษาค้นคว้า และจะนำไปสู่การพัฒนาระบบการนิเทศภายในของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน
จังหวัดต่อไป

ข้าพเจ้าหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความกรุณาจากท่าน จึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง
มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นางอัญชลี ก่ำพลรัตน์)

ศึกษานิเทศก์ ระดับ 5

ฝ่ายแนะแนว

โทร. 2815151

แบบสอบถามรอบแรก

การนิเทศการศึกษากายใน และแนวทางการนำไปใช้ในงานของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน
จังหวัด

คำชี้แจง

แบบสอบถามฉบับนี้มีความมุ่งหมายที่จะศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญซึ่งได้แก่ นักวิชาการ
นักปฏิบัติการการนิเทศการศึกษา ในเรื่องการนิเทศการศึกษากายใน เพื่อนำแนวความคิดที่ได้ไปใช้
ในงานศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด

คำถามทั้งหมด 16 ข้อ แต่ละข้อผู้วิจัยได้เสนอแนวคิดไว้ในคอนต้นของทุกข้อ ถ้าท่านมี
ความคิดเห็นประการใด โปรดเสนอข้อคิดเห็นในคอนท้ายของแต่ละข้อ

หมายเหตุ

คณจ. หมายถึง ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด

แบบสอบถาม

1. ความหมายของการนิเทศการศึกษาภายใน

การนิเทศภายใน คือกิจกรรมต่าง ๆ ที่ผู้บริหาร
และครูอาจารย์ในสถานศึกษาร่วมมือกันจัดขึ้น โดยมี
จุดประสงค์เพื่อปรับปรุงงานต่าง ๆ อันเป็นการส่งเสริมให้
การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ

<u>ความหมาย</u>	
	
	
	
	
	

2. ความหมายของการนิเทศการศึกษาภายในสำหรับศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด

หมายถึง กระบวนการทำงานของผู้บริหาร
และบุคลากรของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด
ในการพัฒนาการทำงานของบุคลากร ศนจ. เพื่อให้
บรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมการศึกษา
นอกโรงเรียนของ ศนจ.

ความเห็น

.....

.....

.....

.....

.....

3. ความมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาภายใน

เพื่อเป็นการเร่งพัฒนาคุณภาพบุคลากร
ประจำการของสถานศึกษาให้เป็นไปอย่างรวดเร็ว
พร้อมทั้งการสร้างขวัญ และกำลังใจ

ความเห็น

.....
.....
.....
.....
.....

4. ความมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาภายในสำหรับศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด

1. เพื่อเป็นการพัฒนาการจัดกิจกรรมการ
ศึกษานอกโรงเรียนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและ
ความต้องการของท้องถิ่น และกลุ่มเป้าหมายของ ศนจ.
2. เพื่อแก้ปัญหการบริหาร และการจัด
กิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนของ ศนจ. ใ้ทัน
ห่วงที่และตรงจุด
3. เพื่อพัฒนาคุณภาพของบุคลากรของ ศนจ.
พร้อมทั้งการสร้างขวัญและกำลังใจต่อบุคลากร

ความเห็น

.....
.....
.....

5. หลักของการนิเทศการศึกษาภายใน

1. ผู้บริหารสถานศึกษาต้องถือว่า การนิเทศการศึกษาเป็นงานในความรับผิดชอบของผู้บริหาร โดยตรง การดำเนินงานเอง หรือมอบหมายให้ผู้อื่นดำเนินการแทนได้

2. การนิเทศภายใน ต้องอาศัยความร่วมมือ 3 ฝ่าย คือ ผู้บริหาร ผู้นิเทศ และผู้รับการนิเทศ

3. การนิเทศการศึกษาภายใน เป็นการทํางานร่วมกัน เพื่อช่วยพัฒนาเพื่อนร่วมงานใหม่ ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานสูงขึ้น

4. บุคลากรภายในสถานศึกษา ต้องมีการยอมรับและให้เกียรติ ซึ่งกันและกัน

5. การนิเทศภายในจะต้องเกิดจากความจำเป็นการแก้ปัญหา หรือสนองความต้องการในการยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

6. การสร้างเสริมกำลังใจของผู้ให้การนิเทศจะส่งผลต่อความสัมฤทธิ์ผลของการนิเทศภายใน

ความเห็น

.....

6. หลักการนิเทศการศึกษาภายในสำหรับศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด

1. เป็นการร่วมมือกันของบุคลากรทุกฝ่ายของ ศนจ.
2. มีการดำเนินงานเป็นขั้นตอน
3. มีกระบวนการเฉพาะ เพื่อตอบสนองจุดมุ่งหมาย
4. เป็นการพัฒนาคน พัฒนางาน สร้างขวัญและ
กำลังใจต่อสู้ปฏิบัติงาน

ความเห็น

.....

.....

.....

.....

7. ขั้นตอนการวางแผนการนิเทศการศึกษาภายใน

มีการดำเนินการเป็นขั้น 5 ขั้นตอน คือ

1. การวางแผนการนิเทศ
2. การให้ความรู้แก่ผู้รับการนิเทศก่อนดำเนินการนิเทศ
3. ดำเนินการปฏิบัติงานนิเทศ
4. สร้างเสริมกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงานนิเทศ
5. การประเมินผลการนิเทศ

ความเห็น

.....

.....

.....

.....

8. ขั้นตอนการวางแผนการนิเทศการศึกษาภายใน สำหรับศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด

ดำเนินการเป็นขั้นตอน 5 ขั้นตอน

1. วิเคราะห์ปัญหา
2. ตั้งวัตถุประสงค์
3. วางแผน
4. ลงมือปฏิบัติ
5. ประเมินผล

ความเห็น

.....

9. ผู้ทำหน้าที่นิเทศการศึกษาภายใน

คือบุคลากรในสถานศึกษา ได้แก่
 ผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร หัวหน้าหมวดวิชา
 หัวหน้าฝ่ายและครูอาจารย์ที่ผู้บริหารคัดเลือก
 แต่งตั้งขึ้น

ความเห็น

.....

10. ผู้ทำหน้าที่นิเทศการศึกษาภายใน สำหรับศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด

โคเนกบุคลากรของศูนย์การศึกษานอก

โรงเรียนจังหวัดจะอยู่ในรูปของคณะกรรมการ โดยพิจารณา
ถึงกิจกรรมแต่ละกิจกรรมที่จะนิเทศ แล้วตั้งคณะกรรมการให้
เหมาะสมในแต่ละกิจกรรมนั้น เช่น โครงการนิเทศ
ห้องสมุดประชาชน ผอ.ต้นจ. เป็นประธาน ผช.ผอ.
ฝ่ายปฏิบัติการเป็นรองประธาน หัวหน้าฝ่ายทุกฝ่ายเป็น
กรรมการ ผู้ประสานงานอำเภอเป็นกรรมการหัวหน้า
ฝ่ายบริการข่าวสารข้อมูลเป็นเลขานุการ หัวหน้างาน
ห้องสมุดประชาชน เป็นผู้ช่วยเลขานุการ

ความเห็น

.....
.....
.....
.....

11. ผู้รับการนิเทศการศึกษาภายใน

ครู อาจารย์ เจ้าหน้าที่ในสถานศึกษา

ความเห็น

.....
.....
.....
.....

12. ผู้รับการนิเทศการศึกษาภายใน สำหรับศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด

บุคลากรที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัด
กิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนของ ศนจ. ซึ่งขึ้น
อยู่กับจุดประสงค์ของโครงการนิเทศภายในที่ตั้งไว้ว่า
จะนิเทศกิจกรรมอะไร เช่น โครงการนิเทศห้องสมุด
ประชาชนผู้รับการนิเทศ คือ

1. เจ้าหน้าที่ห้องสมุดประชาชนจังหวัดและ
ห้องสมุดประชาชนอำเภอ
2. บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนจังหวัด
และห้องสมุดประชาชนอำเภอ
3. นักการภารโรงห้องสมุดประชาชนจังหวัด
และห้องสมุดประชาชนอำเภอ

ความเห็น

.....
.....
.....
.....
.....

13. ขอบข่ายของการนิเทศการศึกษาภายใน

เนื้อหาในการนิเทศภายในแบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือ

1. การนิเทศงานทั่วไป ครอบคลุมงานที่เกี่ยวข้องกับ
อาคารสถานที่ งานธุรการ การเงิน งานกิจการ
นักเรียน งานสัมพันธ์ชุมชน
2. การนิเทศการศึกษา ครอบคลุมหลักสูตรการเรียน
การสอน การวัดผลประเมินผล การเรียน
การสอน

ความเห็น

.....

14. ขอบข่ายของงานนิเทศการศึกษาภายในสำหรับศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด

เนื้อหาในการนิเทศภายในศูนย์การศึกษา
นอกโรงเรียนจังหวัด แบ่งออกเป็น 3 ด้าน

1. งานบริการ

- 1.1 งานบริหารทั่วไป ได้แก่ งานสารบรรณ
งานประชาสัมพันธ์ งานบุคลากร งานสวัสดิการ
และกิจกรรมพิเศษ
- 1.2 งานการเงินและบัญชี
- 1.3 งานอาคารสถานที่และพัสดุครุภัณฑ์ ได้แก่
งานอาคารสถานที่ งานพัสดุ ครุภัณฑ์
งานยานพาหนะ

2. งานวิชาการ

- 2.1 งานแผนงานและโครงการ ได้แก่ งานแผนงาน
และโครงการ งานสถิติข้อมูลและรายงาน
- 2.2 งานติดตามและประเมินผล ได้แก่ งานนิเทศ
ติดตามและประเมินผล งานมาตรฐานการศึกษา
งานโครงการพิเศษ
- 2.3 งานพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน ได้แก่
งานพัฒนากิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน
งานพัฒนาบุคลากรและองค์กร
งานแนะแนวการศึกษานอกโรงเรียน
- 2.4 งานทะเบียนและวัดผลการศึกษา ได้แก่
งานทะเบียนการศึกษาสายสามัญ
งานทะเบียนการศึกษาสายอาชีพ

3. งานปฏิบัติการ

- 3.1 งานการศึกษาสาขอาชีว ใดแก งานฝึก
อาชีพ งานส่งเสริมอาชีพ
- 3.2 งานการศึกษาพื้นฐาน ใดแก งานการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน งานการศึกษาต่อเนื่อง
- 3.3 งานบริการข่าวสารข้อมูล ใดแก งาน
ห้องสมุดประชาชน งานที่อ่านหนังสือประจำ
หมู่บ้าน และแหล่งความรู้ งานใส่ทัศนศึกษา
และนิทรรศการ งานส่งเสริมวิทยาศาสตร์
เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม
- 3.4 งานส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิต ใดแก
งานกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิต
งานส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม งานนันทนาการ
กีฬาและลูกเสือ
- 3.5 งานการศึกษาทางสื่อมวลชน ใดแก
งานวิทยุการศึกษาประชาชน งานโทรทัศน์
เพื่อการศึกษา

ความเห็น

.....

.....

.....

.....

.....

15. วิธีการนิเทศการศึกษาภายใน

คำเน้นการเป็นขั้นตอน ดังนี้

1. วางแผนการนิเทศ
2. ให้ความรู้ก่อนคำเน้นการนิเทศ
3. คำเน้นการปฏิบัติงานนิเทศ
4. สร้างเสริมกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงานนิเทศ
5. ประเมินผลการนิเทศ

ความเห็น

.....

16. วิธีการนิเทศการศึกษาภายในสำหรับศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด

คำเนิการเป็นชั้นคอน ดังนี้

1. วางแผนการนิเทศ
2. ให้ความรู้ก่อนคำเนิการนิเทศ
3. คำเนิการปฏิบัติงานนิเทศ
4. สร้างเสริมกำลังใจแกผู้ปฏิบัติงานนิเทศ
5. ประเมินผลการนิเทศ

ความเห็น

.....

.....

.....

.....

หน่วยศึกษานิเทศก์

กรมการศึกษานอกโรงเรียน

กระทรวงศึกษาธิการ กทม. 10300

2532

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม

เรียน

ข้าพเจ้า นางอัญชลี ก่ำพลรัตน์ ศึกษาานิเทศก์ กรมการศึกษานอกโรงเรียนขอกราบ
ขอบพระคุณเป็นอย่างสูง สำหรับความอนุเคราะห์ของท่านในการตอบแบบสอบถามฉบับที่ 1 คำตอบ
และข้อเสนอแนะของท่านมีประโยชน์ต่อการสร้างแบบสอบถาม ฉบับที่ 2 เป็นอย่างยิ่ง และใคร่ขอ
ความอนุเคราะห์จากท่านในการตอบแบบสอบถาม ฉบับที่ 2 ซึ่งได้ปรับปรุงมาจากแบบสอบถาม
ฉบับที่ 1 โดยพิจารณาจากข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขของกลุ่มผู้เกี่ยวข้องท่านหนึ่ง

ข้าพเจ้าหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ท่านจะกรุณาให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม
ในรอบที่ 2 นี้ เป็นอย่างดี จึงขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นางอัญชลี ก่ำพลรัตน์)
ศึกษานิเทศก์ ระดับ 5

ฝ่ายแนะแนว

โทร. 2815151

คำชี้แจงเกี่ยวกับการตอบแบบสอบถาม

(รอบที่ 2)

สำหรับงานวิจัย

เรื่อง การนิเทศการศึกษาภายใน และแนวทางในการนำไปใช้ในงานของศูนย์การศึกษานอก
โรงเรียนจังหวัด

คำชี้แจง

1. ความมุ่งหมายของการวิจัย เพื่อศึกษาแนวความคิดเรื่อง การนิเทศการศึกษาภายใน
และนำแนวความคิดที่ได้ไปใช้ในการนิเทศการศึกษาภายใน สำหรับศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน
จังหวัด

ดังนั้นข้อความของแบบสอบถาม จึงประกอบด้วยข้อความเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา
ภายในโรงเรียนส่วนหนึ่ง และข้อความเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาภายใน สำหรับศูนย์การศึกษา
นอกโรงเรียนจังหวัด เป็นข้อความซึ่งจะเป็นแนวทางที่จะนำไปใช้ประโยชน์

2. ขอความกรุณาจากท่านในฐานะผู้เชี่ยวชาญทางการนิเทศการศึกษา ได้โปรดพิจารณา
ความคิดเห็นในเนื้อหาต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในแบบสอบถามต่อไปนี้ โดยตัวเลขระบุกับความคิดเห็น
ความหมายดังนี้

- 5 หมายถึง ท่านเห็นด้วยกับข้อความนั้นอย่างยิ่ง และไม่ต้องการแก้ไข
- 4 หมายถึง ท่านเห็นด้วยกับข้อความนั้นค่อนข้างมาก มีการแก้ไขเล็กน้อย
- 3 หมายถึง ท่านเห็นว่าพอใช้ได้ จำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงประมาณ 50 %
- 2 หมายถึง ท่านเห็นด้วยกับข้อความนั้นน้อย ต้องเปลี่ยนแปลงเกือบทั้งหมด
- 1 หมายถึง ท่านเห็นด้วยกับข้อความนั้นน้อยที่สุด หรือไม่เห็นด้วย

อาจคัดทิ้งหรือเขียนใหม่ทั้งหมด

ข้อที่	เนื้อหา	ระดับความพึงพอใจ					เหตุผล
		5	4	3	2	1	
	<u>ตัวอย่าง</u> <u>ความมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษา</u> <u>ภายใน</u> เพื่อพัฒนา ปรับปรุง และแก้ไข การทำงานของสถานศึกษา ใ้ทันห่วงที่ และ ตรวจจุด						

ข้อที่	เนื้อหาเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาภายใน	ระดับความคิดเห็น					เหตุผล
		5	4	3	2	1	
1	1. <u>ความหมายของการนิเทศการศึกษาภายใน</u> การนิเทศการศึกษาภายใน หมายถึง กระบวนการที่ผู้บริหารและบุคลากรปฏิบัติงานภายในสถานศึกษาแต่ละแห่งร่วมกันทำเพื่อให้เกิดการส่งเสริม พัฒนา และแก้ปัญหาที่ดี ภายในสถานศึกษานั้น ๆ ทำให้บุคลากรทุกระดับที่เกี่ยวข้อง ได้พัฒนาความรู้ ความสามารถ มีทัศนคติที่ดีต่อหน่วยงาน มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน และส่งผลให้การเรียนการสอนและการดำเนินงานมีประสิทธิภาพ						
2	2. <u>ความมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาภายใน</u> ความมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาภายใน มีดังนี้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของบุคลากรใหม่มีความรู้ ความสามารถ มีเจตคติที่ดี มีความพึงพอใจต่องานในหน้าที่ และทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ						

ข้อที่	เนื้อหาเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาภายใน	ระดับความลึกเห็น					เหตุผล
		5	4	3	2	1	
3	เพื่อลดและแก้ปัญหาค้าง ๆ ภายในสถานศึกษา โดยอาศัยความร่วมมือของบุคลากรภายในสถานศึกษานั้นเอง						
4	เพื่อให้บุคลากรมีการประสานสัมพันธ์ที่ดีในการทำงานและมีส่วนร่วมในการพัฒนา และแก้ปัญหภายในสถานศึกษานั้น						
5	เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงานทุกระดับที่เกี่ยวข้อง						
	3. หลักการนิเทศการศึกษาภายใน มีดังต่อไปนี้						
6	เป็นการพัฒนา แก้ไข หรือปรับปรุงงานของสถานศึกษา						
7	มีการดำเนินการอย่างเป็นระบบ						
8	ปฏิบัติได้ทั้งในลักษณะของการนิเทศเป็นคณะบุคคลและเป็นรายบุคคล						
9	ควรมีคณะกรรมการนิเทศการศึกษาภายในทำหน้าที่สร้างระบบในการนิเทศ และให้การนิเทศแก่บุคลากรภายในสถานศึกษานั้น						

ข้อที่	เนื้อหา เกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาภายใน	ระดับความคิดเห็น					เหตุผล
		5	4	3	2	1	
10	บุคลากรที่ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่นิเทศการศึกษาภายใน ต้องเป็นที่ยอมรับของเพื่อนร่วมงาน						
11	ต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคคลทั้ง 3 ฝ่าย คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้นิเทศ และผู้รับการนิเทศ						
12	การทำงานของทุกฝ่าย ต้องยึดหลักประชาธิปไตย						
13	ต้องอยู่บนพื้นฐานของหลักวิชาการ และใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์						
14	การนิเทศการศึกษาภายใน ควรเริ่มจากสภาพปัจจุบัน และปัญหาที่สถานศึกษานั้น กำลังเผชิญอยู่เพื่อหาทางแก้ไข ปรับปรุง และพัฒนาการทำงานให้ดีขึ้น						
15	ต้องเป็นการสร้างความสามัคคี ความสัมพันธ์อันดี สร้างขวัญและกำลังใจให้แก่บุคลากรทุกระดับ						

ข้อที่	เนื้อหาเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาภายใน	ระดับความพึงเห็น					เหตุผล
		5	4	3	2	1	
	4. <u>การวางแผนสำหรับการนิเทศการศึกษาภายใน</u> มีลำดับขั้นตอนดังนี้						
16	ผู้บริหารที่แจ้งนโยบาย และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาภายในแก่บุคลากรในสถานศึกษา						
17	จัดตั้งคณะกรรมการนิเทศการศึกษาภายใน โดยมีการกำหนดบทบาทและหน้าที่ของคณะกรรมการอย่างชัดเจน						
18	คณะกรรมการทำการสำรวจ วิเคราะห์สภาพและปัญหาภายในสถานศึกษา						
	<u>จัดทำแผนการดำเนินงานนิเทศการศึกษาภายใน</u> ซึ่งครอบคลุมเนื้อหาต่อไปนี้						
19	วัตถุประสงค์						
20	แนวทางการดำเนินงาน						
21	สร้างสื่อและเครื่องมือเพื่อการนิเทศ						
22	วิธีการให้ความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องแก่ผู้บริหารนิเทศ						

ข้อที่	เนื้อหาเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาภายใน	ระดับความคิดเห็น					เหตุผล
		5	4	3	2	1	
23	กิจกรรมในการนิเทศ						
24	ติดตามผลและประเมินผล						
25	รายงานผลการนิเทศใหญ่ เกี่ยวของทราบ						
	5. <u>ผู้ทำหน้าที่นิเทศการศึกษาภายใน</u>						
26	บุคลากรภายในสถานศึกษา ซึ่งได้แก่ ผู้บริหาร และผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่ นิเทศการศึกษาภายใน แบ่งเป็น 4 กลุ่ม คือ ผู้บริหาร ผู้ทำหน้าที่คณวิชาการ ผู้อำนวยการในการสอน และผู้เชี่ยวชาญหรือ มีความชำนาญเฉพาะเรื่อง						
27	ผู้บริหาร ได้แก่ ผู้อำนวยการ/อาจารย์ใหญ่/ ครูใหญ่ และผู้ช่วยผู้อำนวยการ/ผู้ช่วยอาจารย์ ใหญ่/ผู้ช่วยครูใหญ่						
28	ผู้ทำหน้าที่คณวิชาการในสถานศึกษา ได้แก่ หัวหน้าหมวดวิชา หัวหน้าสาย						
29	ผู้อำนวยการในการสอนอาจเป็นครูในสถานศึกษา หรือบุคลากรจากภายนอก						
30	ผู้เชี่ยวชาญ หรือผู้มีความชำนาญเฉพาะเรื่อง อาจเป็นครูในสถานศึกษา หรือบุคคลจาก ภายนอก						

ข้อที่	เนื้อหาเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาภายใน	ระดับความถี่เห็น					เหตุผล
		5	4	3	2	1	
31	6. <u>ผู้รับการนิเทศการศึกษาภายใน</u> ครู อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ในสถานศึกษา						
32	7. <u>ขอบข่ายของการนิเทศการศึกษาภายใน</u> แบ่งเป็น 2 กลุ่มงาน คือ กลุ่มงานทั่วไป และ กลุ่มงานวิชาการ						
33.	การนิเทศกลุ่มงานทั่วไป เป็นการนิเทศงาน ที่สนับสนุนงานวิชาการ ได้แก่ งานบุคลากร อาคารสถานที่ อุตสาหกรรม การเงิน กิจการนักเรียน และงานสัมพันธ์กับชุมชน						
34	การนิเทศงานวิชาการ ได้แก่ นิเทศงานเกี่ยวกับ หลักสูตร วิธีสอน สื่อการสอน กิจกรรม สนับสนุนการเรียนการสอน กิจกรรมนักเรียน การวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน						
35	8. <u>วิธีการนิเทศการศึกษาภายใน</u> มีหลายวิธี ผู้นิเทศสามารถเลือกใช้วิธีใดวิธี หนึ่ง หรือหลายวิธีตามความเหมาะสม วิธี การนิเทศการศึกษาภายใน เช่น การ เสนอแนะ การสนทนา การให้คำปรึกษา การสังเกตการสอน การประชุมสัมมนา						

ข้อที่	เนื้อหาเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาภายใน	ระดับความคิดเห็น					เหตุผล
		5	4	3	2	1	
36	การประชุมปฏิบัติการ การอบรม การจัด ศูนย์วิชาการ การบริการทางเอกสาร วิชาการ การศึกษาทำงาน เป็นต้น						
	9. <u>ความหมายของการนิเทศการศึกษา</u> <u>ภายใน สำหรับศูนย์การศึกษา</u> <u>นอกโรงเรียนจังหวัด</u> หมายถึง กระบวนการที่ผู้บริหารและบุคลากร ปฏิบัติงานของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จังหวัดและผู้เกี่ยวข้องได้ร่วมมือกันจัดขึ้น เพื่อให้เกิดการส่งเสริม พัฒนา และ แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จังหวัดนั้น ๆ ทำให้บุคลากรทุกระดับ ได้พัฒนา ความรู้ ความสามารถ และมีทัศนคติที่ดีต่อ หน่วยงาน มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน และส่งผลให้การจัดกิจกรรมการศึกษา นอกโรงเรียน และการดำเนินงานของ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด มี ประสิทธิภาพ						

ข้อที่	เนื้อหาเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาภายใน	ระดับความพึงพอใจ					เหตุผล
		5	4	3	2	1	
37	10. <u>ความมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาภายในสำหรับศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด</u> ความมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาภายใน สำหรับศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด มีดังนี้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของบุคลากรใหม่ความรู้ความสามารถ มีเจตคติที่ดี มีความพึงพอใจต่องานในหน้าที่ และทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ						
38	เพื่อลดและแก้ปัญหาดัง ๆ ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด โดยอาศัยความร่วมมือของบุคลากรภายในศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดนั่นเอง						
39.	เพื่อให้บุคลากรของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด มีการประสานสัมพันธ์ที่ดีในการปฏิบัติงาน และมีส่วนร่วมในการพัฒนาและแก้ปัญหของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด						
40	เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงานทุกระดับที่เกี่ยวข้อง						

ข้อที่	เนื้อหาเกี่ยวกับการสังเกตการณ์ภายใน	ระดับความคิดเห็น					เหตุผล
		5	4	3	2	1	
	11. <u>หลักการสังเกตการณ์ภายในสำหรับ</u> <u>ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด</u> <u>มิดังค่อปนี</u>						
41	เป็นการพัฒนา แก้อ หรือปรับปรุงงานของ						
	ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด						
42	มีการดำเนินการอย่างเป็นระบบ						
43	ปฏิบัติได้ทั้งในลักษณะของการนิเทศเป็น						
	คณะบุคคล และรายบุคคล						
44	ควรมีคณะกรรมการนิเทศการณ์ภายใน						
	ทำหน้าที่สร้างระบบในการนิเทศและ						
	ให้การนิเทศแก่บุคลากรของศูนย์การศึกษา						
	นอกโรงเรียนจังหวัด						
45	บุคลากรที่ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่นี้เทศ						
	ต้องเป็นที่ยอมรับของเพื่อนร่วมงาน						
46	ต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคคลทั้ง 3 ฝ่าย						
	คือ ผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน						
	จังหวัด ผู้นิเทศ และผู้รับการนิเทศ						
47	การทำงานของทุกฝ่าย ต้องยึดหลักประชาธิปไตย						

ข้อที่	เนื้อหาเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาภายใน	ระดับความคิดเห็น					เหตุผล
		5	4	3	2	1	
48	ต้องอยู่บนพื้นฐานของหลักวิชาการ และใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์						
49	การนิเทศการศึกษาภายใน สำหรับศูนย์การศึกษา นอกโรงเรียนจังหวัด ควรเริ่มจาก สภาพปัจจุบัน และปัญหาของศูนย์การศึกษา นอกโรงเรียนจังหวัดนั้นกำลังเผชิญอยู่ เพื่อ หาทางแก้ไขปรับปรุง และพัฒนาการทำงาน ให้ดีขึ้น						
50	ต้องเป็นการสร้างความสามัคคี ความสัมพันธ์ อันดี สร้างขวัญและกำลังใจให้แก่บุคลากรทุกระดับ						
	12. <u>การวางแผนสำหรับการนิเทศการศึกษา</u> <u>ภายใน สำหรับศูนย์การศึกษานอก</u> <u>โรงเรียนจังหวัด</u> มีลำดับขั้นตอน ดังนี้						
51	ผู้บริหารชี้แจงนโยบายและสร้างความเข้าใจ เกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาภายในของศูนย์ การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด แก่บุคลากร ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด						

ข้อที่	เนื้อหาเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาภายใน	ระดับความคิดเห็น					เหตุผล
		5	4	3	2	1	
52	จัดตั้งคณะกรรมการนิเทศการศึกษาภายในของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด โดยมีการกำหนดบทบาท และหน้าที่ของคณะกรรมการอย่างชัดเจน						
53	คณะกรรมการนิเทศ ทำการสำรวจ วิเคราะห์สภาพและปัญหา ภายในศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด						
	<u>จัดทำแผนดำเนินงานนิเทศการศึกษาภายในสำหรับศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด ซึ่งครอบคลุมเนื้อหาต่อไปนี้</u>						
54	วัตถุประสงค์						
55	แนวทางการดำเนินงาน						
56	สร้างสื่อและเครื่องมือเพื่อการนิเทศ						
57	วิธีการให้ความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องแก่ผู้บริหารนิเทศ						
58	กิจกรรมในการนิเทศ						
59	ติดตามผลและประเมินผล						
60	รายงานผลแก่ผู้เกี่ยวข้องทราบ						

ข้อที่	เนื้อหาเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาภายใน	ระดับความคิดเห็น					เหตุผล
		5	4	3	2	1	
61	13. <u>หัวหน้าพื้นที่เทศการศึกษาภายใน</u> <u>สำหรับศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน</u> <u>จังหวัด</u> คือบุคลากรของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จังหวัด แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ ผู้บริหาร และผู้ที่ได้รับมอบหมาย ให้ทำหน้าที่เทศ การศึกษาภายใน						
62	ผู้บริหาร ได้แก่ ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษา นอกโรงเรียนจังหวัด ผู้ช่วยผู้อำนวยการศูนย์ การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด หัวหน้าสาย และหัวหน้างาน						
63	บุคคลที่ผู้บริหาร มอบหมายให้ทำหน้าที่เทศ การศึกษาภายในของศูนย์การศึกษานอก โรงเรียนจังหวัด อาจเป็นบุคลากรภายใน ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด หรือ บุคคลจากภายนอก ซึ่งมีความรู้ ความ สามารถ มีประสบการณ์ มีความ เชี่ยวชาญ หรือมีความเหมาะสม						

ข้อที่	เนื้อหาเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาภายใน	ระดับความถี่เห็น					เหตุผล
		5	4	3	2	1	
	14. <u>ผู้รับการนิเทศการศึกษาภายใน</u> <u>สำหรับศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน</u> <u>จังหวัด</u>						
64	บุคคล 2 กลุ่ม คือ ผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติงาน						
65	ผู้บริหารของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด						
	โคกแก ผู้ช่วยผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน						
	จังหวัด ผู้ช่วยผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอก						
	โรงเรียนจังหวัด หัวหน้าฝ่าย และหัวหน้างาน						
66	ผู้ปฏิบัติงาน แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ						
	1. บุคคลที่เป็นบุคลากรของศูนย์การศึกษานอก						
	โรงเรียนจังหวัดโดยตรง เช่น ครู อาจารย์						
	ครูประจำกลุ่ม ครูอาสาสมัคร ครูสอนวิชาชีพ						
	บรรณารักษ์ เจ้าหน้าที่ห้องสมุด เจ้าหน้าที่						
	โสตทัศนศึกษา นักการภารโรง พนักงาน						
	ขับรถ คนชาม						
	2. บุคคลจากภายนอกที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัด						
	การเรียนการสอน หรือจัดกิจกรรมการศึกษา						
	นอกโรงเรียน ของศูนย์การศึกษานอก						
	โรงเรียนจังหวัด เช่น คณะกรรมการที่อ่าน						
	หนังสือประจำหมู่บ้าน อาสาสมัครส่งเสริม						
	คุณภาพชีวิต (อศช.) และเจ้าหน้าที่จาก						
	6 กระทรวงหลัก						

ข้อที่	เนื้อหาเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาภายใน	ระดับความชัดเจน					เหตุผล
		5	4	3	2	1	
	15. <u>ขอบข่ายของการนิเทศการศึกษาภายใน สำหรับศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด</u>						
67	แบ่งเป็น 3 กลุ่มงาน คือ งานบริหาร งานวิชาการ และงานปฏิบัติการ						
68	การนิเทศกลุ่มงานบริหาร เป็นการนิเทศงานที่สนับสนุนงานวิชาการ และงานปฏิบัติการ ได้แก่ นิเทศงานสารบรรณ ประชาสัมพันธ์สวัสดิการ กิจกรรมพิเศษ บุคลากร การเงินและบัญชี อาคารสถานที่ วัสดุและครุภัณฑ์ และงานยานพาหนะ						
69	การนิเทศงานวิชาการ เป็นการนิเทศงานที่สนับสนุนงานปฏิบัติการ ได้แก่ งานแผนและโครงการ สถิติข้อมูลและรายงาน นิเทศติดตามและประเมินผล มาตรฐานการศึกษา พัฒนากิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน พัฒนาบุคลากรและองค์กร เน้นแนว ทะเบียน การศึกษาสาขาสามัญ และงานทะเบียนสาขาสามัญ						

ข้อที่	เนื้อหาเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาภายใน	ระดับความพึงเห็น					เหตุผล
		5	4	3	2	1	
70	การนิเทศงานปฏิบัติการ ได้แก่ นิเทศงานอาชีพ ส่งเสริมอาชีพ การศึกษาพื้นฐาน การศึกษาต่อเนื่อง ห้องสมุดประชาชน ที่อ่านหนังสือและแหล่งความรู้ โสตทัศนศึกษาและนิทรรศการ ส่งเสริมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม กิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิต ส่งเสริมศิลปะและวัฒนธรรม นันทนาการ กีฬาและลูกเสือ วิทยุศึกษา ประชาชนและงานโทรทัศน์เพื่อการศึกษา 16. <u>วิธีการนิเทศการศึกษาภายใน</u> <u>สำหรับศูนย์การศึกษานอก</u> <u>โรงเรียนจังหวัด</u>						
71	มีหลายวิธี ศูนย์สามารถเลือกใช้วิธีใดวิธีหนึ่ง หรือหลายวิธีตามความเหมาะสมวิธีการนิเทศ เช่น การเสนอแนะ การสนทนา การให้คำปรึกษา การสังเกต การประชุมสัมมนา การประชุมเชิงปฏิบัติการ การอบรม การจัดศูนย์วิชาการ การบริการเอกสารทางวิชาการ การศึกษาดูงาน เป็นต้น						

หน่วยศึกษานิเทศ

กรมการศึกษานอกโรงเรียน

กระทรวงศึกษาธิการ 10300

2532

เรื่อง ขอกความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม

เรียน

ข้าพเจ้านางอัญชลี ก่ำพลรัตน์ ศึกษาพิเศษ กรมการศึกษานอกโรงเรียน ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงสำหรับความอนุเคราะห์ของท่านในการตอบแบบสอบถามในรอบที่ 1 และรอบที่ 2 ที่ผ่านมา สำหรับแบบสอบถามรอบนี้เป็นแบบสอบถามรอบที่ 3 ซึ่งจะขอให้ท่านตอบเป็นรอบสุดท้าย

ข้าพเจ้าหวังเป็นอย่างยิ่งว่าท่านจะกรุณาให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามรอบสุดท้ายนี้ พร้อมทั้งส่งคืนข้าพเจ้าก่อนวันที่ 30 เมษายน 2533 จักเป็นพระคุณอย่างสูง

ขอแสดงความนับถือ

(นางอัญชลี ก่ำพลรัตน์)

ศึกษานิเทศก์ ระดับ 5

คำชี้แจงเกี่ยวกับการตอบแบบสอบถาม

เรื่อง การนิเทศการศึกษาภายใน และแนวทางในการนำไปใช้ในงานของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน
จังหวัด

1. แบบสอบถามฉบับนี้เป็นแบบสอบถามรอบที่ 3 ซึ่งผู้วิจัยถือว่าเป็นรอบสุดท้ายของการวิจัย โดยแสดงรายละเอียดของความสอดคล้องในการตอบแบบสอบถามแต่ละข้อของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่ผ่าน
มาในรอบที่ 2 โดยได้ระบุค่ามัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยควอไทล์ (Interquartile Range) ที่คำนวณได้พร้อมทั้งได้ระบุตำแหน่งการตอบคำถามของท่านแต่ละข้อด้วยสัญลักษณ์และความหมายดังต่อไปนี้

- หมายถึง ค่ามัธยฐาน (Median) ในการตอบคำถามของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ
- ▬ หมายถึง ค่าพิสัยควอไทล์ (Interquartile Range) ในการตอบคำถามของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ
- หมายถึง ตำแหน่งในการตอบคำถามของท่าน

2. จุดมุ่งหมายของแบบสอบถามรอบที่ 3 คือ

- 2.1 เพื่อให้ท่านได้รับทราบผลการตอบของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในรอบที่ 2 ของแต่ละข้อ
- 2.2 เพื่อให้ท่านได้ตรวจสอบคำตอบของท่านเอง จากการตอบแบบสอบถามรอบที่ 2

ที่ผ่านมา

2.3 เพื่อให้โอกาสท่านตัดสินใจอีกครั้งหนึ่งว่าจะยืนยันคำตอบเดิมหรือต้องการเปลี่ยนแปลงคำตอบใหม่

3. วิธีตอบแบบสอบถามรอบที่ 3

3.1 โปรดพิจารณาข้อความในรายการข้อความต่าง ๆ และให้อันใดคะแนนโดย
ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ท่านต้องการ ซึ่งตัวเลขระดับความคิดเห็นในช่องต่าง ๆ มีความหมาย
ดังนี้

- 5 หมายถึง ท่านเห็นด้วยกับข้อความน้อยอย่างยิ่ง และไม่ต้องการแก้ไขเพิ่มเติม
- 4 หมายถึง ท่านเห็นด้วยกับข้อความน้อย ค่อนข้างมาก มีการแก้ไขเล็กน้อย
- 3 หมายถึง ท่านเห็นด้วยว่าพอใช้ได้ จำเป็นต้องเปลี่ยนแปลง ประมาณ 50 %
- 2 หมายถึง ท่านเห็นด้วยกับข้อความน้อย ต้องเปลี่ยนแปลงเกือบทั้งหมด
- 1 หมายถึง ท่านเห็นด้วยกับข้อความน้อยที่สุด หรือไม่เห็นด้วย อาจตัดทิ้งหรือเขียนใหม่ทั้งหมด

3.2 การตอบคำถามในรอบที่ 3 ท่านอาจพบการตอบ 4 กรณี ดังนี้

3.2.1 กรณีคำตอบของท่านในรอบที่ 2 อยู่ในกลุ่มเกี่ยวกับผู้เชี่ยวชาญและในรอบที่ 3 นี้ ท่านยืนยันคำตอบเดิม ขอให้ท่านทำเครื่องหมาย ✓ ลงในตำแหน่งเดิมของท่าน โดยไม่ต้องแสดงเหตุผลประกอบ

ตัวอย่าง

ข้อที่	เนื้อหาเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาภายใน	ระดับความคิดเห็น					เหตุผล
		5	4	3	2	1	
	ความมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาภายใน เพื่อพัฒนา ปรับปรุงและแก้ไขปัญหาการทำงานของสถานศึกษาให้ทันทั่วทั้งที่และตรงจุด	✓	•				

3.2.2 กรณีที่ค่าตอบของท่านในรอบที่ 2 แตกต่างไปจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ
 ภายในรอบที่ 3 นี้ ท่านเปลี่ยนแปลงคำตอบใหม่ให้เข้ากับกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ โปรดทำเครื่องหมาย
 ✓ ลงในช่องที่ท่านต้องการโดยไม่ต้องแสดงเหตุผลประกอบ

ตัวอย่าง

ข้อที่	เนื้อหาเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาภายใน	ระดับความคิดเห็น					เหตุผล
		5	4	3	2	1	
	<u>ความมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาภายใน</u> เพื่อพัฒนา ปรับปรุงและแก้ปัญหการทำงาน ของสถานศึกษา ใ้ค้กันทั่วทั้งที่และตรงจุด		✓	•			

3.2.3 กรณีคำตอบของท่านในรอบที่ 2 แตกต่างไปจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ
 และในรอบที่ 3 นี้ ท่านยืนยันคำตอบเดิม โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในตำแหน่งเดิม พร้อมให้
 เหตุผลประกอบ :

ตัวอย่าง

ข้อที่	เนื้อหาเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาภายใน	ระดับความพึงพอใจ					เหตุผล
		5	4	3	2	1	
	<u>ความมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาภายใน</u> เพื่อพัฒนา ปรับปรุง และแก้ปัญหา การทำงานของสถานศึกษาได้ทันเวลาที่และ ครบถ้วน	☐	☐	☒	☒	☐	(แสดงเหตุผล)

3.2.4 กรณีคำตอบของท่านในรอบที่ 2 อยู่ในกลุ่มเดียวกับผู้เชี่ยวชาญ
 แต่ในรอบที่ 3 นี้ ท่านเปลี่ยนแปลงคำตอบใหม่ที่แตกต่างกันจากผู้เชี่ยวชาญ โปรดทำเครื่องหมาย
 ✓ ลงในช่องที่ท่านต้องการ พร้อมให้เหตุผลประกอบ

ตัวอย่าง

ข้อที่	เนื้อหาเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาภายใน	ระดับความคิดเห็น					เหตุผล
		5	4	3	2	1	
	<u>ความมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาภายใน</u> เพื่อพัฒนา ปรับปรุงและแก้ใ้ปัญหาการทํางานของสถานศึกษาได้ทันทั่วทั้งที่และตรงจุด				✓		(แสดงเหตุผล)

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านในการตอบแบบสอบถามรอบสุดท้ายนี้
 และขอกราบขอบพระคุณในความอนุเคราะห์ของท่านเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

ผู้วิจัย

ข้อที่	เนื้อหาเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาภายใน	ระดับความคิดเห็น					เหตุผล
		5	4	3	2	1	
1	<u>1. ความหมายของการนิเทศการศึกษาภายใน</u> การนิเทศการศึกษาภายใน หมายถึง กระบวนการที่ผู้บริหารและบุคลากรปฏิบัติงานภายในสถานศึกษาแต่ละแห่งร่วมกันทำเพื่อให้เกิดการส่งเสริม พัฒนา และแก้ปัญหาคือ ภายในสถานศึกษานั้น ๆ ทำให้บุคลากรทุกระดับที่เกี่ยวข้อง ได้พัฒนาความรู้ ความสามารถ มีทัศนคติที่ดีต่อหน่วยงาน มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน และส่งผลให้การเรียนการสอนและการดำเนินงานมีประสิทธิภาพ						
2	<u>2. ความมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาภายใน</u> ความมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาภายใน มีดังนี้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถ มีเจตคติที่ดี มีความพึงพอใจต่องานในหน้าที่ และทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ						

ข้อที่	เนื้อหาเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาภายใน	ระดับความพึงเห็น					เหตุผล
		5	4	3	2	1	
3	เพื่อลดและแก้ปัญหาต่าง ๆ ภายในสถานศึกษา โดยอาศัยความร่วมมือของบุคลากรภายในสถานศึกษานั้นเอง	☒					
4	เพื่อให้บุคลากรมีการประสานสัมพันธ์ที่ดีในการทำงานและมีส่วนร่วมในการพัฒนา และแก้ปัญหาในสถานศึกษานั้น	☒					
5	เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงานทุกระดับที่เกี่ยวข้อง	☒					
	3. <u>หลักการนิเทศการศึกษาภายใน</u> มีดังต่อไปนี้						
6	เป็นการพัฒนา แก้ไข หรือปรับปรุงงานของสถานศึกษา	☒					
7	มีการดำเนินการอย่างเป็นระบบ	☒					
8	ปฏิบัติได้ทั้งในลักษณะของการนิเทศเป็นคณะบุคคลและเป็นรายบุคคล	☒					
9	ควรมีคณะกรรมการนิเทศการศึกษาภายในทำหน้าที่สร้างระบบในการนิเทศ และให้การนิเทศแก่บุคลากรภายในสถานศึกษานั้น	☒					

ข้อที่	เนื้อหาเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาภายใน	ระดับความพึงพอใจ					เหตุผล
		5	4	3	2	1	
10	บุคลากรที่ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่นิเทศการศึกษาภายใน ต้องเป็นที่ยอมรับของเพื่อนร่วมงาน	*					
11	ต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคคลทั้ง 3 ฝ่าย คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้นิเทศ และผู้รับการนิเทศ	*					
12	การทำงานของทุกฝ่าย ต้องยึดหลักประชาธิปไตย	*					
13	ต้องอยู่บนพื้นฐานของหลักวิชาการ และใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์	*					
14	การนิเทศการศึกษาภายใน ควรเริ่มจากสภาพปัจจุบัน และปัญหาที่สถานศึกษานั้น กำลังเผชิญอยู่เพื่อหาทางแก้ไข ปรับปรุงและพัฒนาการทำงานให้ดีขึ้น	*					
15	ต้องเป็นการสร้างความสามัคคี ความสัมพันธ์อันดี สร้างขวัญและกำลังใจให้แก่บุคลากรทุกระดับ	*					

ข้อที่	เนื้อหาเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาภายใน	ระดับความคิดเห็น					เหตุผล
		5	4	3	2	1	
	4. <u>การวางแผนสำหรับการนิเทศการศึกษาภายใน</u>						
16	มีลำดับขั้นตอนดังนี้ ผู้บริหารชี้แจงนโยบาย และสร้างความเข้าใจ เกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาภายในแก่ บุคลากรในสถานศึกษา	[*]					
17	จัดตั้งคณะกรรมการนิเทศการศึกษาภายใน โดยมีการกำหนดบทบาทและหน้าที่ของคณะกรรมการอย่างชัดเจน	[*]					
18	คณะกรรมการทำการสำรวจ วิเคราะห์สภาพ และปัญหาภายในสถานศึกษา	[*]					
	<u>จัดทำแผนการดำเนินงานนิเทศการศึกษาภายใน</u>						
19	ซึ่งครอบคลุมเนื้อหาต่อไปนี้ วัตถุประสงค์	[*]					
20	แนวทางการดำเนินงาน	[*]					
21	สร้างสื่อและเครื่องมือเพื่อการนิเทศ	[*]					
22	วิธีการให้ความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องแก่ผู้บริหารนิเทศ	[*]					

ข้อที่	เนื้อหาเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาภายใน	ระดับความพึงพอใจ					เหตุผล
		5	4	3	2	1	
23	กิจกรรมในการนิเทศ	☐					
24	ติดตามผลและประเมินผล	☐					
25	รายงานผลการนิเทศให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ	☐					
	5. <u>ผู้ทำหน้าที่นิเทศการศึกษาภายใน</u>						
26	บุคลากรภายในสถานศึกษา ซึ่งได้แก่ ผู้บริหาร และผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่ นิเทศการศึกษาภายใน แบ่งเป็น 4 กลุ่ม คือ ผู้บริหาร ผู้ทำหน้าที่ด้านวิชาการ ผู้ชำนาญการสอน และผู้เชี่ยวชาญหรือ มีความชำนาญเฉพาะเรื่อง	☐					
27	ผู้บริหาร ได้แก่ ผู้อำนวยการ/อาจารย์ใหญ่/ ครูใหญ่ และผู้ช่วยผู้อำนวยการ/ผู้ช่วยอาจารย์ ใหญ่/ผู้ช่วยครูใหญ่	☐					
28	ผู้ทำหน้าที่ด้านวิชาการในสถานศึกษา ได้แก่ หัวหน้าหมวดวิชา หัวหน้าสาย	☐					
29	ผู้ชำนาญการสอนอาจเป็นครูในสถานศึกษา หรือบุคลากรจากภายนอก	☐					
30	ผู้เชี่ยวชาญ หรือผู้มีความชำนาญเฉพาะเรื่อง อาจเป็นครูในสถานศึกษา หรือบุคคลจาก ภายนอก	☐					

ข้อที่	เนื้อหาเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาภายใน	ระดับความลึกเห็น					เหตุผล
		5	4	3	2	1	
	6. <u>ผู้รับการนิเทศการศึกษาภายใน</u>						
31	ครู อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ในสถานศึกษา	*					
	7. <u>ขอบข่ายของการนิเทศการศึกษาภายใน</u>						
32	แบ่งเป็น 2 กลุ่มงาน คือ กลุ่มงานทั่วไป และ กลุ่มงานวิชาการ	*					
33	การนิเทศกลุ่มงานทั่วไป เป็นการนิเทศงาน ที่สนับสนุนงานวิชาการ ได้แก่ งานบุคลากร อาคารสถานที่ ธุรการ การเงิน กิจกรรมนักเรียน และงานสัมพันธ์กับชุมชน	*					
34	การนิเทศงานวิชาการ ได้แก่ นิเทศงานเกี่ยวกับ หลักสูตร วิธีสอน สื่อการสอน กิจกรรม สนับสนุนการเรียนการสอน กิจกรรมนักเรียน การวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน	*					
	8. <u>วิธีการนิเทศการศึกษาภายใน</u>						
35	มีหลายวิธี ผู้นิเทศสามารถเลือกใช้วิธีใดวิธีหนึ่ง หรือหลายวิธีตามความเหมาะสม วิธีการนิเทศ การศึกษาภายใน เช่น การเสนอแนะ การสนทนา การให้คำปรึกษา การสังเกต การสอน การประชุมสัมมนา						

ข้อที่	เนื้อหาเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาภายใน	ระดับความคิดเห็น					เหตุผล
		5	4	3	2	1	
36	การประชุมปฏิบัติการ การอบรม การจัด ศูนย์วิชาการ การบริการเอกสารทาง วิชาการ การศึกษาดูงาน เป็นต้น	[*]					
	9. <u>ความหมายของการนิเทศการศึกษา</u> <u>ภายใน สำหรับศูนย์การศึกษา</u> <u>นอกโรงเรียนจังหวัด</u> หมายถึง กระบวนการที่ผู้บริหารและบุคลากร ปฏิบัติงานของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จังหวัดและผู้เกี่ยวข้องได้ร่วมมือกันจัดขึ้น เพื่อให้เกิดการส่งเสริม พัฒนา และ แก้ปัญหาที่ดีของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จังหวัดนั้น ๆ ทำให้บุคลากรทุกระดับ ได้ พัฒนาความรู้ ความสามารถ และมีทัศนคติ ที่ดีต่อหน่วยงาน มีความตั้งใจในการ ปฏิบัติงานและส่งผลให้การจัดกิจกรรม การศึกษานอกโรงเรียน และการดำเนินงาน ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด มีประสิทธิภาพ	[*]					

ข้อที่	เนื้อหาเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาภายใน	ระดับความพึงพอใจ					เหตุผล
		5	4	3	2	1	
	10. <u>ความมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาภายในสำหรับศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด</u>						
37	ความมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาภายใน สำหรับศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด มีดังนี้						
	เพื่อพัฒนาคุณภาพของบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถ มีเจตคติที่ดี มีความพึงพอใจต่องานในหน้าที่ และทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ						
38	เพื่อลดและแก้ปัญหาต่าง ๆ ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด โดยอาศัยความร่วมมือของบุคลากรภายในศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดนั่นเอง						
39	เพื่อให้บุคลากรของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด มีการประสานสัมพันธ์ที่ดีในการปฏิบัติงานและมีส่วนร่วมในการพัฒนาและแก้ปัญหาของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด						
40	เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงานทุกระดับที่เกี่ยวข้อง						

ข้อที่	เนื้อหาเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาภายใน	ระดับความชัดเจน					เหตุผล
		5	4	3	2	1	
	11. <u>หลักการนิเทศการศึกษาภายในสำหรับ</u> <u>ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด</u> <u>มัตังตอโปน</u>						
41	เป็นการพัฒนา แก่ไข หรือปรับปรุงงานของ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด	☒					
42	มีการดำเนินการอย่างเป็นระบบ	☒					
43	ปฏิบัติได้ทั้งในลักษณะของการนิเทศเป็น คณะบุคคล และรายบุคคล	☒					
44	ควรมีคณะกรรมการนิเทศการศึกษาภายใน ทำหน้าที่สร้างระบบในการนิเทศและให้ การนิเทศแก่บุคลากรของศูนย์การศึกษา นอกโรงเรียนจังหวัด	☒					
45	บุคลากรที่ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่นิเทศ ต้องเป็นที่ยอมรับของเพื่อนร่วมงาน	☒					
46	ต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคคลทั้ง 3 ฝ่าย คือ ผู้บริหารศูนย์การศึกษา นอกโรงเรียนจังหวัด ผู้นิเทศ และ ผู้รับการนิเทศ	☒					
47	การทำงานของทุกฝ่าย ต้องยึดหลัก ประชาธิปไตย	☒					

ข้อที่	เนื้อหาเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาภายใน	ระดับความชัดเจน					เหตุผล
		5	4	3	2	1	
48	ต้องอยู่บนพื้นฐานของหลักวิชาการ และใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์	*					
49	การนิเทศการศึกษาภายใน สำหรับศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ควรเริ่มจากสภาพปัจจุบัน และปัญหาของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดนั้นกำลังเผชิญอยู่ เพื่อหาทางแก้ไขปรับปรุง และพัฒนาการทำงานให้ดีขึ้น	*					
50	ต้องเป็นการสร้างความสามัคคีความสัมพันธ์อันดี สร้างขวัญและกำลังใจให้แก่บุคลากรทุกระดับ	*					
	12. <u>การวางแผนสำหรับการนิเทศการศึกษาภายใน สำหรับศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด</u> มีลำดับขั้นตอน ดังนี้						
51	ผู้บริหารชี้แจงนโยบายและสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาภายในของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด แก่บุคลากรของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด	*					

ข้อที่	เนื้อหาเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาภายใน	ระดับความคิดเห็น					เหตุผล
		5	4	3	2	1	
52	จัดตั้งคณะกรรมการนิเทศการศึกษาภายใน ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด โดยมีการกำหนดบทบาท และหน้าที่ของ คณะกรรมการอย่างชัดเจน	[*]					
53	คณะกรรมการนิเทศ ทำการสำรวจ วิเคราะห์สภาพและปัญหา ภายในศูนย์ การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด	[*]					
	<u>จัดทำแผนดำเนินงานนิเทศการศึกษาภายใน</u> <u>สำหรับศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด</u> <u>ซึ่งครอบคลุมเนื้อหาต่อไปนี้</u>						
54	วัตถุประสงค์	[*]					
55	แนวทางการดำเนินงาน	[*]					
56	สร้างสื่อและเครื่องมือเพื่อการนิเทศ	[*]					
57	วิธีการให้ความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้อง แก่ผู้รับการนิเทศ	[*]					
58	กิจกรรมในการนิเทศ	[*]					
59	ติดตามผลและประเมินผล	[*]					
60	รายงานผลแก่ผู้เกี่ยวข้องของทราบ	[*]					

ข้อที่	เนื้อหาเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา	ระดับความคิดเห็น					เหตุผล
		5	4	3	2	1	
	13. <u>ผู้ทำหน้าที่นิเทศการศึกษาภายใน</u> <u>สำหรับศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน</u> <u>จังหวัด</u>						
61	คือบุคลากรของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จังหวัด แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ ผู้บริหาร และผู้ที่ได้รับมอบหมาย ให้ทำหน้าที่นิเทศ การศึกษาภายใน	[*]					
62	ผู้บริหาร ได้แก่ ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษา นอกโรงเรียนจังหวัด ผู้ช่วยผู้อำนวยการศูนย์ การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด หัวหน้าฝ่าย และหัวหน้างาน	[*]					
63	บุคคลที่ผู้บริหาร มอบหมายให้ทำหน้าที่นิเทศ การศึกษาภายในของศูนย์การศึกษานอก โรงเรียนจังหวัด อาจเป็นบุคลากรภายใน ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด หรือ บุคลากรจากภายนอก ซึ่งมีความรู้ ความสามารถ มีประสบการณ์ มีความเชี่ยวชาญ หรือมี ความเหมาะสม	[*]					

ข้อที่	เนื้อหาเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาภายใน	ระดับความคิดเห็น					เหตุผล
		5	4	3	2	1	
	14. <u>ผู้รับการนิเทศการศึกษาภายใน</u> <u>สำหรับศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน</u> <u>จังหวัด</u>						
64	บุคคล 2 กลุ่ม คือผู้บริหาร และปฏิบัติ	*					
65	ผู้บริหารของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด โคกแก้ว ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จังหวัด ผู้ช่วยผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอก โรงเรียนจังหวัด หัวหน้าฝ่าย และหัวหน้างาน	*					
66	ปฏิบัติงาน แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ 1. บุคคลที่เป็นบุคลากรของศูนย์การศึกษา นอกโรงเรียนจังหวัดโดยตรง เช่น ครู อาจารย์ ครูประจำกลุ่ม ครูอาสาสมัคร ครูสอนวิชาชีพ บรรณารักษ์ เจ้าหน้าที่ ห้องสมุด เจ้าหน้าที่โสตทัศนศึกษา นักการภารโรง พนักงานขับรถ คนยาม 2. บุคคลจากภายนอกที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ การจัดการเรียนการสอน หรือจัดกิจกรรม การศึกษานอกโรงเรียน ของศูนย์ การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด เช่น คณะกรรมการที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน อาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิต (อศช.) และเจ้าหน้าที่จาก 6 กระทรวงหลัก	*					

ข้อที่	เนื้อหาเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาภายใน	ระดับความคิดเห็น					เหตุผล
		5	4	3	2	1	
	15. <u>ขอบข่ายของการนิเทศการศึกษา</u> <u>ภายใน สำหรับศูนย์การศึกษานอก</u> <u>โรงเรียนจังหวัด</u>						
67	แบ่งเป็น 3 กลุ่มงาน คือ งานบริหาร						
	งานวิชาการ และงานปฏิบัติการ	[*]					
68	การนิเทศกลุ่มงานบริหาร เป็นการนิเทศงาน						
	ที่สนับสนุนงานวิชาการ และงานปฏิบัติการ						
	ได้แก่ นิเทศงานสารบรรณ ประชาสัมพันธ์						
	สวัสดิการ กิจกรรมพิเศษ บุคลากร						
	การเงิน และบัญชี อาคารสถานที่ หัตถุและ						
	ครุภัณฑ์ และงานยานพาหนะ	[*]					
69	การนิเทศงานวิชาการ เป็นการนิเทศงาน						
	ที่สนับสนุนงานปฏิบัติการ ได้แก่ งานแผน						
	และโครงการ สถิติข้อมูลและรายงาน นิเทศ						
	ติดตามและประเมินผล มาตรฐานการศึกษา						
	พัฒนากิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน						
	พัฒนาบุคลากรและองค์กร แนวแนว						
	ทะเบียนการศึกษาสายสามัญ และงาน						
	ทะเบียนสายอาชีพ	[*]					

ข้อที่	เนื้อหาเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาภายใน	ระดับความถี่					เหตุผล
		5	4	3	2	1	
70	การนิเทศงานปฏิบัติการ ได้แก่ นิเทศงาน อาชีพ ส่งเสริมอาชีพ การศึกษาพื้นฐาน การศึกษาต่อเนื่อง หอสมุดประชาชน ที่อ่านหนังสือและแหล่งความรู้ สื่อทัศนศึกษา และนิทรรศการ ส่งเสริมวิทยาศาสตร์และ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม กิจกรรมส่งเสริม คุณภาพชีวิต ส่งเสริมศิลปและวัฒนธรรม นันทนาการ กีฬาและลูกเสือ วิทยุศึกษา ประชาชนและงานโทรทัศน์เพื่อการศึกษา 16. <u>วิธีการนิเทศการศึกษาภายใน</u> <u>สำหรับศูนย์การศึกษานอก</u> <u>โรงเรียนจังหวัด</u>	*					
71	มีหลายวิธี ศูนย์สามารถเลือกใช้วิธีใด วิธีหนึ่ง หรือหลายวิธีตามความเหมาะสม วิธีการนิเทศ เช่น การเสนอแนะ การสนทนา การใช้คำปรึกษา การสังเกต การประชุมสัมมนา การประชุมเชิง ปฏิบัติการ การอบรม การจัดศูนย์ วิชาการ การบริการเอกสารทาง วิชาการ การศึกษาดูงาน เป็นต้น	*					

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

ลำดับที่	ชื่อ	ตำแหน่งปัจจุบัน	เคยมีตำแหน่ง/ ประสบการณ์ ด้านการนิเทศการศึกษา
1	ดร.วิชัย พันศิริ	เลขาธิการคณะกรรมการ ข้าราชการครู	- รองอธิบดีกรมการศึกษานอก โรงเรียน - ผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ
2	ดร.วิศิษฐ์ ชุมวรฐายี	รองเลขาธิการคณะกรรมการ การศึกษาเอกชน	- หัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู
3	ดร.เจริญผล สุวรรณโชติ	รองเลขาธิการคณะกรรมการ การศึกษาเอกชน	- รองอธิบดีกรมการศึกษานอกโรงเรียน
4	นายเติม แยมเสมอ	หัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ	- หัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ
5	นายบุญเลิศ ภพลาภ	หัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมอาชีวศึกษา	- หัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมอาชีวศึกษา
6	ดร.อาคม จันทสุนทร	หัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา	- หัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา

ลำดับที่	ชื่อ	ตำแหน่งปัจจุบัน	เคยมีตำแหน่ง / ประสบการณ์ ด้านการนิเทศการศึกษา
7	นายไพฑูรย์ จัยสิน	หัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมพลศึกษา	- หัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมพลศึกษา
8	ดร.ทองอยู่ แก้วไทรชะ	ผู้อำนวยการกองแผนงาน และวิจัยกรมการศึกษา นอกโรงเรียน	- หัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการศึกษานอกโรงเรียน
9	ดร.สุวัฒน์ เงินจำ	ผู้อำนวยการกองแผนงาน กรมสามัญศึกษา	- ทำวิจัยเรื่องการนิเทศงาน วิชาการภายในโรงเรียน มัธยมศึกษา (เป็นการวิจัยค้นแบบ)
10	ดร.จรัส นองมาก	ผู้อำนวยการกองสถานศึกษาเอกชน สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาเอกชน	- หัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาเอกชน
11	นายประหยด หรั่งคุณ	ผู้อำนวยการการประถมศึกษา จังหวัดสุพรรณบุรี	- อยู่ในตำแหน่งศึกษานิเทศก์ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2508 - 2529 - เคยดำรงตำแหน่งหัวหน้าหน่วย ศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถม ศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์ ชัยนาท และสระบุรี
12	นางสาวเพ็ญสุข หวังแก้ว	ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษา นอกโรงเรียนจังหวัดลำพูน	- หัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการศึกษานอกโรงเรียน
13	นางเพ็ญพักตร์ ลิ้มสัมพันธ์	ผู้ช่วยหัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการศึกษานอกโรงเรียน	- ผู้ช่วยหัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการศึกษานอกโรงเรียน

ลำดับที่	ชื่อ	ตำแหน่งปัจจุบัน	เคยมีตำแหน่ง/ ประสบการณ์ ด้านการนิเทศการศึกษา
14	นางฉลวย บุญญากันท์	ศึกษานิเทศก์ กรมการศึกษานอกโรงเรียน	- ศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา
15	ศศ.ชารี มณีศรี	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน	- เป็นอาจารย์ประจำภาควิชา บริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน - เป็นผู้สอนนิสิตนิเทศการศึกษา - เป็นผู้เขียนตำราการนิเทศ การศึกษา
16	นายมานพ กาละดี	หัวหน้าฝ่ายนิเทศการศึกษา เพื่อพัฒนาชุมชน หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา	- ศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา
17	นายอวิธ วรรณปะเก	ศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสระบุรี	- หัวข้อเรื่อง "ความคิดเห็น ของศึกษานิเทศก์ ผู้บริหาร ครู ประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาในเขต การศึกษา 6"

ลำดับที่	ชื่อ	ตำแหน่งปัจจุบัน	เคยมีตำแหน่ง/ ประสบการณ์ ด้านการนิเทศการศึกษา
18	นายสมปอง ภูวรางกูร	ศึกษานิเทศก์ สำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดกระบี่	- ศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดกระบี่
19	นางศิริวรรณ ฉกษะเกษมศรี	ศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา	- หัวข้อเรื่อง "การนำเสนอ รูปแบบการจัดการนิเทศ การศึกษาภายในโรงเรียน มัธยมศึกษา ในเขตการศึกษา 5"
20	น.ส.เกษร มงคล	ศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา	- หัวข้อเรื่อง "การศึกษา สภาพการนิเทศการศึกษาใน โรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12

ประวัติของตัววิจัย

ชื่อ นางอัญชลี ชื่อสกุล คำพลรัตน์

เกิดวันที่ 1 เดือนเมษายน พุทธศักราช 2495

สถานที่เกิด อำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

สถานที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ 1152/42 ซอยเกษมสุวรรณ ถนนสุขุมวิท แขวงคลองเตย
เขตพระโขนง กรุงเทพฯ 10100

ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน ศึกษานิเทศก์ ระดับ 6

สถานที่ทำงานปัจจุบัน หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ
ถนนราชดำเนิน กรุงเทพฯ 10300

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2523 - กศ.บ. จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน

พ.ศ. 2533 - กศ.ม. จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

การนิเทศการศึกษาภายในและแนวทางการนำไปใช้ในงาน
ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด

บทคัดย่อ
ของ
อัญชลี ก่ำพลรัตน์

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษานานาชาติ
ณ มหาวิทยาลัย 2534

การศึกษาค้นคว้าประมวลแนวความคิดเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาภายใน จากทัศนะของ
 ผู้เชี่ยวชาญ ด้านการนิเทศการศึกษาทั้งในและนอกระบบโรงเรียนของไทย โดยมีจุดมุ่งหมายเฉพาะ
 2 ประการ คือ (1) เพื่อศึกษาแนวความคิดและหลักการเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาภายในโดยทั่วไป
 และ (2) เพื่อศึกษาการนำแนวความคิดและหลักการนั้นไปใช้ในการดำเนินงานของศูนย์การศึกษา
 นอกโรงเรียนจังหวัด

การวิจัยครั้งนี้ใช้เทคนิคหลายในการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูล โดยการใช้แบบสอบถาม
 กับผู้เชี่ยวชาญจำนวน 20 คน คนละ 3 รอบ รอบแรกเป็นแบบสอบถามปลายเปิด ในรอบที่ 2
 และ 3 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่ามี 5 ช่วงคะแนน โดยนำคำตอบจากรอบที่ 2 และ 3 มา
 วิเคราะห์ในเชิงสถิติโดย (1) คำนวณค่ามัธยฐาน เพื่อดูระดับความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ
 และ (2) คำนวณค่าพิสัยควอไทล์ เพื่อดูความสอดคล้องของความคิดเห็นนั้น ผลการตรวจสอบทางสถิติ
 พบว่า ค่ามัธยฐานและค่าพิสัยควอไทล์ของทุกประเด็นคำถามอยู่ในระดับที่สูงมีความเชื่อถือได้ และ
 ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญมีความสอดคล้องกัน

ผลการศึกษาสามารถสรุปแนวความคิดและหลักการของการนิเทศการศึกษาภายในและการนำไป
 ใช้ในการดำเนินงานของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดได้ดังนี้

1. การนิเทศการศึกษาภายในโดยทั่วไป

1.1 การนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการที่ผู้บริหารและบุคลากรภายในสถานศึกษา
 แต่ละแห่งรวมกันทำเพื่อให้เกิดการส่งเสริมพัฒนา และแก้ปัญหาที่ดี ภายในสถานศึกษานั้น ๆ ทำให้
 บุคลากรได้พัฒนาความรู้ ความสามารถ มีทัศนคติที่ดีต่อหน่วยงาน มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน
 ส่งผลให้การเรียนการสอนและการดำเนินงานของหน่วยงานมีประสิทธิภาพ

1.2 ความมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาภายในคือ (1) เพื่อพัฒนาคุณภาพของ
 บุคลากร (2) เพื่อลดและแก้ปัญหาภายในหน่วยงาน (3) เพื่อให้เกิดการประสานสัมพันธ์ที่ดีใน
 การทำงาน และให้บุคลากรทุกระดับมีส่วนร่วมในการพัฒนาและแก้ปัญหา และ (4) เพื่อสร้างขวัญ
 และกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงานทุกระดับ

1.3 หลักการนิเทศการศึกษาภายในที่สำคัญได้แก่ (1) เป็นการพัฒนา แก้ไข หรือ
 ปรับปรุงงานของสถานศึกษา (2) ดำเนินการอย่างเป็นระบบ (3) ปฏิบัติได้ทั้งในลักษณะของ

การนิเทศเป็นคณะบุคคล และเป็นรายบุคคล (4) ควรมีคณะกรรมการนิเทศการศึกษาภายใน ทำหน้าที่สร้างระบบในการนิเทศ และให้การนิเทศแก่บุคลากรภายในสถานศึกษานั้น (5) บุคลากรที่ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่นิเทศการศึกษาภายในต้องเป็นที่ยอมรับของเพื่อนร่วมงาน (6) อาศัยความร่วมมือจากบุคคลทั้ง 3 ฝ่าย คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้นิเทศ และผู้รับการนิเทศ (7) ยึดหลักประชาธิปไตย (8) ตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักวิชาการ และใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ (9) การดำเนินงานควรเริ่มจากสภาพปัจจุบันและปัญหาที่สถานศึกษานั้นกำลังเผชิญอยู่ และ (10) ต้องเป็นการสร้างความสามัคคี สร้างความสัมพันธ์อันดี สร้างขวัญและกำลังใจให้แก่บุคลากรทุกระดับ

1.4 การวางแผนสำหรับการนิเทศการศึกษาภายใน มีลำดับขั้นตอนดังนี้

1.4.1 ผู้บริหารชี้แจงนโยบาย และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศ

การศึกษาภายในแก่บุคลากรในสถานศึกษา

1.4.2 จัดตั้งคณะกรรมการนิเทศการศึกษาภายใน โดยมีการกำหนดบทบาท

และหน้าที่ของคณะกรรมการอย่างชัดเจน

1.4.3 คณะกรรมการทำการสำรวจ วิเคราะห์สภาพ และปัญหาภายในสถานศึกษา

1.4.4 จัดทำแผนการดำเนินงานนิเทศการศึกษาภายใน ซึ่งครอบคลุมเนื้อหา

ต่อไปนี้ คือ วัตถุประสงค์ แนวทางการดำเนินงาน สื่อและเครื่องมือการนิเทศ กิจกรรมในการนิเทศ การติดตามผลและประเมินผล และการรายงานผลการนิเทศให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ

1.5 ผู้ทำหน้าที่นิเทศการศึกษาภายใน ได้แก่ บุคลากรภายในสถานศึกษานั้น ประกอบด้วย

(1) ผู้บริหาร ได้แก่ ผู้อำนวยการ อาจารย์ใหญ่ ครูใหญ่ ผู้ช่วยผู้อำนวยการ ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ ผู้ช่วยครูใหญ่ เป็นต้น (2) ผู้ทำหน้าที่ด้านวิชาการในสถานศึกษา ได้แก่ หัวหน้าหมวดวิชา หัวหน้าสาขา หัวหน้างาน เป็นต้น (3) ผู้ชำนาญการในการสอน อาจเป็นครูในสถานศึกษา หรือบุคคลจากภายนอก และ (4) ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้มีความชำนาญเฉพาะเรื่องอาจเป็นครูในสถานศึกษา หรือบุคลากรจากภายนอก

1.6 ผู้รับการนิเทศการศึกษาภายใน ได้แก่ ครู อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ระดับต่าง ๆ

ภายในสถานศึกษา

1.7 ขอบข่ายของงานนิเทศการศึกษาภายใน ควรสอดคล้องกับงานของสถานศึกษา ซึ่งแบ่งเป็น 2 กลุ่มงาน คือ (1) งานนิเทศกลุ่มงานทั่วไป เป็นงานนิเทศงานที่สนับสนุนวิชาการ ได้แก่ งานบุคลากร อาคารสถานที่ อุตสาหกรรม การเงิน กิจกรรมนักเรียน และงานสัมพันธ์กับชุมชน และ (2) งานนิเทศกลุ่มงานวิชาการ ได้แก่ นิเทศงานเกี่ยวกับ หลักสูตร วิธีสอน สื่อการสอน กิจกรรมสนับสนุนการเรียนการสอน กิจกรรมนักเรียน การวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน

1.8 วิธีการนิเทศการศึกษาภายในมีหลายวิธี ผู้นิเทศสามารถเลือกใช้วิธีใดวิธีหนึ่ง หรือหลายวิธีตามความเหมาะสม เช่น การเสนอแนะการสนทนา การให้คำปรึกษา การสังเกตการสอน การประชุมสัมมนา การประชุมเชิงปฏิบัติการ การอบรม การจัดศูนย์วิชาการ บริการเอกสารทางวิชาการ การศึกษาดูงาน เป็นต้น

2. งานนิเทศการศึกษาภายในสำหรับศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด

มีหลักการเช่นเดียวกันกับการนิเทศการศึกษาภายในโดยทั่วไป แต่มีข้อแตกต่างที่ควรเพิ่มเติม 3 ประเด็น คือ

2.1 ผู้ทำหน้าที่นิเทศการศึกษาภายในสำหรับศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ (1) ผู้บริหาร ได้แก่ ผู้อำนวยการ ผู้ช่วยผู้อำนวยการ หัวหน้าฝ่าย และหัวหน้างาน (2) บุคคลที่ผู้บริหารมอบหมายให้ทำหน้าที่นิเทศการศึกษาภายในของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด อาจเป็นบุคลากรภายในศูนย์ หรือบุคคลจากภายนอกซึ่งมีความรู้ ความสามารถ มีประสบการณ์ ที่มีความเหมาะสม

2.2 ผู้รับงานนิเทศการศึกษาภายในสำหรับศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ (1) ผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ได้แก่ ผู้อำนวยการ ผู้ช่วยผู้อำนวยการ หัวหน้าฝ่าย และหัวหน้างาน และ (2) ผู้ปฏิบัติงาน แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ บุคลากรของศูนย์โดยตรง เช่น ครู อาจารย์ ครูประจำกลุ่ม ครูอาสาสมัคร ครูสอนวิชาชีพ บรรณารักษ์ เจ้าหน้าที่หอสมุด เจ้าหน้าที่สันทัดศึกษา นักการภารโรง พนักงานขับรถ และคนยาม อีกประเภทหนึ่งได้แก่ บุคลากรจากภายนอกที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนหรือจัดกิจกรรม การศึกษานอกโรงเรียนของศูนย์ เช่น คณะกรรมการที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน อาสาสมัคร เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานอื่น รวมทั้งประชาชนผู้รับบริการ

2.3 ขอบข่ายของงานนิเทศการศึกษาภายในสำหรับศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด
 ควรสอดคล้องกับงานของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ซึ่งแบ่งเป็น 3 กลุ่มงาน คือ

(1) งานนิเทศกลุ่มงานบริหาร ได้แก่ งานสารบรรณ ประชาสัมพันธ์ สวัสดิการ กิจกรรมพิเศษ
 บุคลากร การเงินและบัญชี อาคารสถานที่ พัสดุและครุภัณฑ์ และงานยานพาหนะ (2) งานนิเทศงาน
 วิชาการ ได้แก่ งานแผนและโครงการ งานสถิติข้อมูลและรายงาน งานนิเทศติดตามและประเมินผล
 งานมาตรฐานการศึกษา งานพัฒนากิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน งานพัฒนาบุคลากรและองค์กร
 งานแนะแนว งานทะเบียนการศึกษาสายสามัญ และสายอาชีวศึกษา (3) งานนิเทศงานปฏิบัติการ ได้แก่
 งานฝึกอาชีพ ส่งเสริมอาชีพ การศึกษาพื้นฐาน การศึกษาต่อเนื่อง ห้องสมุดประชาชน ห้องหนังสือ
 และแหล่งความรู้ สื่อทัศนศึกษาและนันทนาการ งานส่งเสริมวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม
 กิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิต ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม นันทนาการ กีฬาและลูกเสือ วิทยุการศึกษาประชาชน
 และงานโทรทัศน์เพื่อการศึกษา

INTERNAL SUPERVISION AND IMPLICATIONS FOR ADMINISTRATIVE WORK OF
THE PROVINCIAL NONFORMAL EDUCATION CENTERS

AN ABSTRACT

BY

UNCHALEE KUMPOLRATANA

Presented in partial fulfillment of the requirements for the
Master of Education degree in Adult Education
at Srinakharinwirot University

February 1991

This research was aimed primarily at collecting the ideas and opinions of the experts in education supervisions on internal supervision. The specific objective was twofold : (1) to survey the ideas and theoretical aspects concerning the internal supervision in general and (2) to study the possibilities in applying the ideas and theoretical aspects in the administrative work of the provincial nonformal education centers.

The Del-phi technique was employed in this study. Twenty educators with extensive experience in education supervision were carefully selected. Three rounds of questionnaires were sent to these educators for their opinions and evaluation. In the first round, the open-end questions were sent to these educators for their opinions. In the second and third rounds, their responses were categorized and ranked into 71 items in form of 5 point-scale questionnaires. Their responses were analyzed using median and interquartile range.

The findings were as follow :

A. Internal Supervision in General

1. The selected experts conclusively defined "internal supervision" as a process by which administrators and the staff of a given education institution collectively set up in their attempt to improve the functions of their organization. To achieve this, the working staff had to have good opportunity in improving their skills and abilities, in acquiring favourable attitudes toward their organization, in gaining satisfaction from their work. This would eventually enhance

the teaching and learning processes and helped an organization function effectively.

2. The ultimate goals of the internal supervision were (1) to improve the quality of the working staff, (2) to reduce and to solve the internal problems, (3) to foster good collaboration within an organization and (4) to encourage morales among the working staff at all levels.

3. In principle, the internal supervision (1) served as the development, correction and improvement of the work in education institutions, (2) was systematic, (3) could be conducted as a group or individually, (4) should be carried out as a committee which would create systematic supervision and supervised all education staff within an organization, (5) should be staffed with supervisors who were acceptable to their colleagues, (6) required cooperation from all three parties, namely, the administrators, the supervisors and the supervisees, (7) should utilize - democratic process, (8) should be based on theoretical principles and scientific methods, (9) derived from current conditions as well as issues confronted by those educational institutions, and (10) egged on unity, sound relationship, and morales among staff members.

4. The procedures in internal supervision planning were as follows :

1) The administrators were to make the policy on internal supervision clear to all the staff members of the organization.

2) A committee on internal supervision should be set up. The roles and functions of this committee should be clearly specified.

3) A survey should be conducted to analyze the conditions and issues confronted by the organization.

4) The operation plan on internal supervision should be set up which covered the followings ; objectives, operation guidelines, media and supervision instruments, supervisory activities, follow-up and evaluation, and writing up the reports.

5. Those to be selected as internal supervisors consisted of the followings ; (1) the administrators - principals and their assistants, (2) academic heads, the heads of the departments, (3) experienced teachers from within or outside the school, and (4) an expert on a particular subject from within or outside the school.

6. The supervisees included the teachers/instructors and other selected staff members within the organization

7. The scope of the internal supervision should be in consonance with the work of an education institution. Work requiring supervision was classified into 2 areas : (1) Academic - support work which included personnel, building facilities, office work, finance, student activities and community relations ; (2) Academic areas which included curriculum, teaching strategy, teaching media, learning activities, student activities, measurement and evaluation of the students' achievement.

8. A number of supervising strategies may be adopted by an education supervisor. Those techniques included the following ; suggestions, discussions, advice, classroom observations, seminars, workshops, training sessions, learning centers, dissemination of information, and visitations to selected schools.

B. Internal Supervision for Nonformal Education Centers.

This complied with the findings in A (internal supervision in general) but with the following additional points.

1. The supervisors of internal supervision of the provincial nonformal education centers were categorized into 2 groups : (1) the administrators the directors, deputy directors, heads of the departments and divisions, and (2) persons appointed by the administrators to do the supervisory jobs. These persons, who were normally with extensive experience and background in nonformal education, may be selected from those within or from outside the nonformal education centers.

2. The supervisees of the provincial nonformal education centers were classified into 2 groups ; (1) The administrators - the directors, deputy directors, heads of the departments and divisions (2) working staff which was also divided into 2 groups ; the first consisted of the staff of the centers including the instructors/teachers, group consultants, volunteer teachers, vocational teachers, librarians, library staff, audiovisual staff, janitors, drivers and security/night staff ; the second group consisted of the outsider who dealt with the organization of the learning programs for the students including the

committee members of the village reading centers, volunteers, staff from other related organizations as well as the local people.

3. The activities of the internal supervision in education of the provincial nonformal education centers were in consonance with the functions of the provincial nonformal education Centers. These activities were classified into 3 groups ; (1) Supervision of the administrative work which included office work, public relations, welfares, special activities, personnel, finance and accounting, building facilities, office supplies and equipment, and transportation vehicles ; (2) Supervision of academic subjects which included planning and project operation, statistical data and reports, follow-up and evaluation, educational standardization, development activities, personnel development, counseling and guidance, educational records in both general and vocational education ; (3) Supervision of other related work which included vocational training, vocation promotion, basic education, continuing education, public library, reading centers and information sources, audio-visual equipment and displays, promotion of sciences, technology and environment activities, improving quality of life, promotion of arts and culture, soprts recreational and boy scout activities, educational radio programs and educational television programs for the general public.